

Kvalitetsrapport 2024

LUNDS
KOMMUN

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Inledning	4
Bakgrund och syfte med rapporten.....	4
Nyckeltalen i rapporten.....	4
Synen på kvalitet i Lunds kommun.....	5
Effektivitet.....	7
Förutsättningar	14
Invånarna i Lund.....	14
Omvärld och närvärld.....	16
Hur går det för Lund?	18
Medborgarnas syn på Lund - SCB:s medborgarundersökning.....	18
Service och bemötande.....	32
Trygghet och säkerhet.....	33
Kvalitet och kostnadseffektivitet per verksamhetsområde.....	37
Förskola.....	37
Grundskola, anpassad grundskola och fritidshem.....	42
Gymnasieskola och Anpassad gymnasieskola.....	48
Vuxenutbildning.....	53
Socialtjänst.....	57
Äldreomsorg.....	63
Stöd till personer med funktionsnedsättning (enligt LSS).....	69
Kultur och fritid.....	72
Infrastruktur, exploatering, park och natur.....	77
Stadsbyggnad.....	83
Miljö och hälsa.....	87
Renhållning.....	90
Näringsliv.....	93
Summering och slutsatser	96

Sammanfattning

Syftet med kvalitetsrapporten är att systematiskt utvärdera kvalitetsläget i Lunds kommun ur ett helhetsperspektiv. Rapporten har fokus på Lunds kommunala organisation men också på platsen Lund, i förhållande till resultat och utveckling över tid rörande kritiska kvalitetsfaktorer för verksamheten. Rapporten ska försöka besvara frågan: - *Hur går det för Lund?*

Årets kvalitetsrapport visar återigen att Lunds kommuns verksamheter fortsätter ha en generell och relativt sett hög kvalitet. En av förklaringarna till det goda kvalitetsläget för Lund är de goda socioekonomiska förutsättningar som kommunens invånare har.

Välfärdens förutsättningar håller dock på att förändras, vilket förstås även påverkar Lund. I Lund syns en stadig ökning av befolkningen, samtidigt som befolkningsstrukturen förändras i olika grupper. Det råder brist på kvalificerad personal inom flera viktiga yrkesgrupper, inte minst inom vård och omsorg - och här förväntas bristen förvärras framöver. Ur ett ekonomiskt perspektiv riskerar kommunens kostnader att öka snabbare än intäkterna under kommande år, primärt som en följd av stigande priser och löner samt en förväntad ökning av antalet äldre med behov av välfärdstjänster. Summeringen av årets nettokostnadsavvikelse visar att den totala avvikelsen har ökat.

När Lunds förutsättningar nu förändras är det av stor vikt att vårda och upprätthålla den kvalitet och attraktivitet som kommunen redan besitter. Målet är att anpassa hur tillgängliga resurser används för att leverera välfärdstjänster med fortsatt god kvalitet och samtidigt utveckla Lund som attraktiv och hållbar plats – att kunna *Behålla hög kvalitet med begränsade resurser*.

En central utgångspunkt för kommunkoncernen är att ha ett samlat fokus på effektivitet, där sambandet mellan resurser, volymer och kvalitet systematiskt studeras och utvärderas. Syftet är att ta fram helhets- och kunskapsbaserade underlag som kan ligga till grund för ändamålsenliga prioriteringar och strategisk planering av verksamheten på helheten. Lunds kvalitetsrapport är ett verktyg för att fortsätta följa det arbetet.

Inledning

Bakgrund och syfte med rapporten

Lunds kommun ska bidra till god samhällsutveckling genom att de kommunala verksamheterna ska vara effektiva, tillgängliga och trygga. De ska dessutom möjliggöra delaktighet och inflytande samt uppvisa hög grad av service för invånare, näringsidkare och besökare.

Genom analyser av verksamhetsnyckeltal, servicemätningar, medborgarundersökningar och ekonomiska nyckeltal ges en bild av kvalitet, ekonomi, volymer och effektivitet i Lunds kommun, Sverige som helhet och i kommungruppen *Kommuner med 100 000 - 199 999 invånare*. Nyckeltalen täcker in övergripande delar av kommunens arbete gentemot elever, brukare, invånare och företagare samt även områden som utmärker Lund som plats. En avgränsning har behövt göras i rapportens längd och djup. I och med den breda ansatsen ger rapporten en summarisk översikt över hur det går för Lund, snarare än en heltäckande, uttömmande sanning.

Rapporten riktar sig framför allt till Lunds kommuns invånare och de som nyttjar kommunens tjänster, men andra viktiga målgrupper är kommunens politiker och tjänstepersoner. Rapporten utgör tillsammans med årsredovisning, personalredovisning och hållbarhetsredovisning ett viktigt underlag till kommunens lednings- och budgetprocess, vars syfte är att utveckla kommunens verksamheter.

Rapporten är framtagen av en arbetsgrupp med bred representation från kommunens olika verksamhetsgrenar. Den redogör inledningsvis för förutsättningar för kvalitet genom bland annat omvärldsfaktorer och demografi. Ett särskilt avsnitt om effektivitet beskriver Lunds arbete med att öka effektiviteten i verksamheterna. Den visar därefter hur Lund står sig gällande kostnadseffektivitet, kvalitetsframgångar samt utmaningar för kvaliteten i de verksamheter och leveranser som kommunen skapar till kommunens medborgare. Rapporten avslutas med summerande slutsatser utifrån identifierade styrkor, utmaningar och framtida utveckling.

Nyckeltalen i rapporten

Rapporten redogör för Lunds utfall i förhållande till städer av liknande storlek och alla kommuner i snitt under ett femårsperspektiv (i vissa avsnitt ett tioårsperspektiv) gällande nyckeltal som berör ekonomi, kvalitet, volym och effektivitet. Rapporten fokuserar på senast tillgängliga statistik vilket innebär att nyckeltal från både 2023 och 2024 ligger till grund för analyserna. Flertalet nyckeltal avser helår och utfall för 2024 finns därför inte alltid att tillgå ännu. I dessa fall redovisas endast utfall för 2023. Trots att uppgifter avseende 2024 ibland saknas för vissa mått är trendanalyserna över tid det väsentliga. Trendanalyserna, i kombination med professionens bedömningar av nuläge och utveckling, ger en god bild av kvalitetsläget i respektive verksamhet.

Många av nyckeltalen i rapporten är hämtade från Kommun- och landstingsdatabasen Kolada. Nyckeltalen bygger huvudsakligen på nationell statistik som alla kommuner är ålagda att redovisa till statistikansvariga myndigheter som Statistiska Centralbyrån (SCB), Skolverket och Socialstyrelsen, men vissa andra källor förekommer, till exempel Polismyndigheten och Avfall Sverige. Utöver detta förekommer även resultat från egna undersökningar i kommunen, samt kommunens egen verksamhetsstatistik.

Utfallen för respektive nyckeltal redovisas antingen med hjälp av diagram och tabeller, eller i löpande text. I de flesta fall redovisas uppgifter för Lund, *Riket* eller *Alla kommuner* (beroende på tillgänglighet) samt för *Kommuner med 100 000–199 999 invånare* (nedan kallad "kommungruppen"). Gruppen *Alla kommuner* redovisar ett oviktat medelvärde för alla kommuner som har utfall för nyckeltalet. Detta betyder att en liten och en stor kommun väger lika tungt i detta medelvärde. Om jämförelsen i stället görs med *Riket* så baserar sig uppgifterna på individstatistik. Detta innebär att en kommun med fler invånare väger tyngre i detta medelvärde.

Exempel: Ett ovägt medelvärde för alla kommuner avseende Meritvärde i åk 9 kommer att beskriva en genomsnittlig kommun. Uppgiften för samma nyckeltal avseende Riket beskriver i stället en genomsnittlig elev i Sverige.

Vill du ta del av mer detaljerade resultat, se könsfördelad statistik eller göra egna jämförelser? Besök Kommun- och landstingsdatabasen på www.kolada.se.

Synen på kvalitet i Lunds kommun

Kvalitet handlar om upplevt värde utifrån rättigheter, behov och förväntningar. Kvaliteten i det vi levererar bestäms av våra huvudpersoner. Våra huvudpersoner är de vår verksamhet är till för och som vi ska skapa värde för, exempelvis invånare, brukare, elever, barn och företagare.

I Lunds kommun definieras kvalitet som *"egenskaper i våra tjänster och produkter som skapar värde och tillgodoser våra huvudpersoners rättigheter samt möter deras behov och förväntningar"*.

Kommunens kvalitetsstyrning utgår alltså från att värdeskapande är huvudsyftet med verksamheten. Värdet definieras av huvudpersonernas rättigheter, behov och förväntningar, med beaktande av samhällsutveckling och omvärldsfaktorer. Värdet skapas när vi gör rätt saker för våra huvudpersoner och när vi kan se både till individuella behov samt helheten.

Huvudpersonernas rättigheter styrs av lagstiftning och politiska beslut, men för att få reda på behov och förväntningar krävs kommunikation i form av att fråga, lyssna och berätta. För att en tjänst eller leverans ska uppfattas ha god kvalitet måste vi vara tydliga med vad vi som kommun faktiskt kan erbjuda och på så sätt skapa rätt förväntningar på våra leveranser. Vi behöver säkra vår kvalitet i både vad som levereras och hur det levereras. Därför behöver vi fråga och mäta för att ta reda på om värdet i våra tjänster lever upp till dessa "leveranskrav".

De faktorer som är avgörande för att kunna tillgodose våra huvudpersoners rättigheter samt möta behov och förväntningar kallas kritiska kvalitetsfaktorer. Exempel på sådana faktorer är kunskapsresultat, likvärdighet, handläggningstider, svarstider och bemötande i våra tjänster och insatser. Detta mäts och redovisas i denna kvalitetsrapport.

Likvärdig service, kvalitet och rättigheter - social hållbarhet

Kvaliteten i de tjänster och produkter som Lunds kommun levererar ska tillgodose olika grupper av kvinnors, mäns, flickors och pojkars rättigheter samt behov. Genom att Lunds kommun kvalitetssäkrar verksamheterna ur ett jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv kan vi säkerställa likvärdig service och bemötande, likvärdig myndighetsutövning, likvärdig resursfördelning och en jämställd fördelning av makt och inflytande till alla lundabor, oavsett kön.

Lunds kommuns arbete med social hållbarhet syftar till att skapa jämlika livsvillkor och förverkliga mänskliga rättigheter för alla som bor och verkar i Lund – Ett Lund för alla. Det innebär att arbeta för att hälsan i befolkningen ska vara både god och jämlikt fördelad samt att alla grupper i befolkningen får sina rättigheter tillgodosedda. Inom kommunen kan det handla om att arbeta för en trygg uppväxtmiljö, likvärdiga fritidsmöjligheter, ökad sysselsättning, trygg stadsmiljö eller jämlik vård och omsorg.

Hälsoläget i befolkningen eller hos de grupper verksamheten är till för, kan ha betydelse för verksamheternas måluppfyllelse och kvalitet. När människor mår bra, så arbetar de i högre grad vilket genererar skatteintäkter. När äldre mår bra så belastas inte äldreomsorgen i så hög grad och med mer fysisk aktivitet bibehåller äldre sin hälsa längre. Arbetet med social hållbarhet och mänskliga rättigheter bidrar på så sätt till högre kvalitet i verksamheten samt till en mer träffsäker och effektiv fördelning av våra resurser.

Analyser av folkhälsoläget i Lund och resultatet av arbetet för ett socialt hållbart samhälle ur ett jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv görs i *Lunds kommuns hållbarhetsredovisning*.

Effektivitet

Varför måste vi vara effektiva?

Förändrad demografi, ändrade beteenden och livsmönster, snabb teknikutveckling och komplexa samhällsutmaningar innebär att förutsättningarna för kommunernas serviceuppdrag, demokratiuppdrag och samhällsutvecklaruppdrag är i förändring.

I Lunds kommuns *planeringsdirektiv EVP 2026–2028* (KS 2024/1108) redogörs för Lunds befolkningsutveckling för olika åldersgrupper. Bland annat lyfts att den minskade andelen barn i för- och grundskola de närmaste åren ökar behovet av omställning och anpassning av förskole- och grundskoleverksamheten, samtidigt som den länge omtalade volymökningen av äldre invånare över 80 år kommer att inträffa under planeringsperioden. Ökningstakten för åldersgruppen 85 år och äldre förväntas dessutom vara särskilt hög, under perioden 2023–2034 förväntas denna grupp öka med totalt 81 procent. Lunds kommuns befolkning fortsätter samtidigt att växa, om än i en något lägre takt på sikt jämfört med tidigare prognoser.

Samtidigt råder det stor brist på arbetskraft regionalt och nationellt inom flera viktiga yrkesgrupper, och för yrkesgrupper inom framför allt vård och omsorg förväntas bristen förvärras framöver. En annan utveckling som märks alltmer är stigande förväntningar och nya krav från olika målgrupper, exempelvis kring digitala tjänster och kommunikationslösningar. Ur ett ekonomiskt perspektiv riskerar kommunens kostnader att öka snabbare än intäkterna under kommande år, primärt som en följd av stigande priser och löner samt en förväntad ökning av invånare med behov av välfärdstjänster.

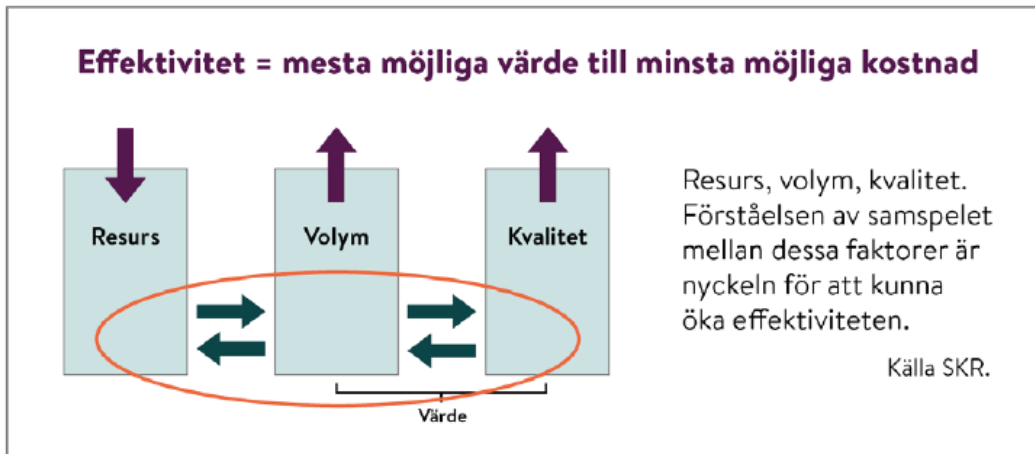
Hela organisationens robusthet och utvecklingsförmåga prövas i takt med förändringstrycket utifrån. Detta innebär att kommunen måste hitta sätt att leverera en god service trots mindre resurser per invånare. Att bibehålla hög kvalitet med begränsade resurser samtidigt som målgruppernas behov och förväntningar förändras kräver ett betydande strategiskt fokus på effektivitet i hela kommunen.

Vad innebär effektivitet i en kommunal kontext?

Rådet för kommunala analyser (RKA) och Sveriges kommuner och regioner (SKR) har under de senaste åren beskrivit effektivitet i sina rapporter (se t ex *Effektivitet i kommuner 2022*; *Effektivitet i äldreomsorgen 2023*, RKA och SKR:s ekonomirapport) på följande vis:

”Effektivitet handlar om att skapa ett så stort värde som möjligt till en så låg kostnad som möjligt. En effektiv kommunal verksamhet gör att medborgarna får bästa möjliga service till lägsta möjliga kostnad”

Begreppet brukar också illustreras i följande bild:

Bildtext: Bilden visar hur begreppet effektivitet brukar illustreras. Det vill säga samspelet mellan resurs, volym och kvalitet i en verksamhet.

Kring begreppet effektivitet finns en del myter. För en del kopplas begreppet effektiviseringar alltid till att genomföra besparingar. För andra innebär en hög produktion alltid en hög kvalitet. Det finns föreställningar om att mer resurser är en förutsättning för utveckling eller rent av automatiskt ger en högre kvalitet i verksamheten, och vice versa. Samtliga dessa generaliseringar saknar vetenskapligt stöd när sambandsanalyser genomförs. Det är därför viktigt att innebörden av effektivitetsbegreppet blir känt i organisationen. För att lyckas uppnå en hög effektivitet krävs lokala analyser av samspelet mellan de faktorer som växelverkar för att nå en effektiv verksamhet; resurser, volym och kvalitet.

Lunds arbete för att öka effektiviteten

Lunds kommun arbetar på flera olika sätt för att analysera och öka kunskaperna i vad som kan öka effektiviteten i verksamheterna. I detta avsnitt beskrivs några viktiga aspekter.

Lunds kommuns effektiviseringspolitiska råd

Sedan 2020 finns *Lunds kommuns effektiviseringspolitiska råd*. Rådet är tillsatt av kommunfullmäktige och deras uppgift är att inspirera, rådgöra och analysera hur kommunens samlade politik är förenlig med de finansiella mål och behov av ökad effektivitet som Lunds kommun har. Med ökad effektivitet avses att medvetet utveckla förhållandet mellan resurser, volymer och kvalitet så att störst nytta ur ett helhetsperspektiv åstadkoms för Lundaborna inom ramen för de ekonomiska förutsättningarna. Rådet ska även bidra till ökad kunskap och debatt bland allmänheten om behovet av ökad effektivitet i Lunds kommun.

Rådet är helt oberoende från både den politiska församlingen och tjänsteorganisationen i kommunen och består av ledamöter med hög vetenskaplig eller professionell kompetens inom olika ämnesområden som ekonomi, organisation, samhällsvetenskap och beteendevetenskap. Rent konkret ska rådet bland annat bidra med inspiration och kunskap och dela goda exempel från forskning och andra kommuner i kommunens process för strategi och planering, en process som varje år resulterar i kommunens ekonomi- och verksamhetsplan. Rådet ska också identifiera och belysa behov av fördjupade analyser som krävs för att utveckla kommunens arbete för ökad effektivitet, med utgångspunkt i angelägna utmaningar för Lunds kommun.

Under Effektiviseringspolitiska rådets första verksamhetsår analyserades effektiviteten i Lunds kommun ur ett nulägesperspektiv, och den första rapporten "Lund kan bättre" överlämnades till kommunstyrelsen i februari 2022. Rapporten lyfte fram den stora effektiviseringspotential som Lunds kommun har, särskilt i förhållande till andra jämförbara kommuner. Rapporten pekade även på att det i Lund finns en kultur baserad på många felaktiga föreställningar om vad effektivitet är och hur den kan förbättras. Bland annat framhövdes att både förtroendevalda och tjänstepersonsorganisationen ofta har uppfattningen att god kvalitet i verksamheterna alltid kräver ökade resurser och därmed innebär ökade kostnader. Slutligen konstaterades att det saknas en tydlig riktning och målsättning för kommunens arbete med effektivitet.

Under 2022 har Effektiviseringspolitiska rådet arbetat vidare med fastigheter som tema, vilket mynnade ut i två rapporter som överlämnades i början av 2023. Den ena rapporten fokuserade på kommunala verksamhetslokaler, den andra på allmännyttan och Lunds kommunala fastighetsbolag (LKF). Temat fastigheter är identifierat som en av de faktorer som i hög grad påverkar verksamheternas effektivitet, särskilt inom utbildningsverksamheten för barn och unga. Rapporten om kommunala verksamhetslokaler visade på tydliga likheter med rådets första rapport om Lunds kommuns effektivitet generellt. Även gällande verksamhetslokaler framhövdes att det finns en stor potential att kunna dämpa lokalkostnadsökningen, att det finns en uppfattning om att tillskott av nya resurser är en förutsättning för att investera i nya lokaler samt att det saknas precisa mål för att hantera kommunens lokalkostnader.

Under 2024 har rådet antagit en mer rådgivande roll och knutits närmare kommunens budgetprocess, i syfte att än mer öka relevansen för kommunens arbete för ökad effektivitet. Bland annat har rådets rapportering numera fokus på att ge inspel in i budgetarbetet inför kommunens arbete med strategi och planering för nästkommande budget.

Lund har deltagit i Effektivare kommun – Ett utvecklingsprojekt från SKR

SKR och samarbetsparten Rådet för kommunala analyser (RKA) inledde under hösten 2021 utvecklingsprojektet *Effektivare kommun*. Lunds kommun var en av 14 deltagarkommuner som tillsammans utforskade effektivitetsbegreppet och hur vi kan bli mer effektiva när gäller organisering, styrning och genomförande av kommunal verksamhet, utifrån samspelet mellan insatta resurser, producerad volym och kvalitet i insatserna. Projektet avslutades vid årsskiftet 2022/2023 och blev mycket uppmärksammat i kommunsverige på grund av dess höga angelägenhetsgrad.

Projektet i Lund identifierade ett antal tydliga förbättringsåtgärder som syftar till att höja hela kommunens effektivitet. Åtgärderna sker inom ramen för den kommungemensamma styrningen och flertalet förbättringar har redan genomförts, exempelvis har ett tydligare fokus på analys och förbättringar som rör effektivitet införlivats i kommunens strategi- och planeringsprocess - vilket även går i linje med Effektiviseringspolitiska rådets rekommendationer.

Att mäta och analysera effektivitet

Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA) har tagit fram en nyckeltalssamling baserad på befintlig statistik i syfte att kunna analysera den relativa effektiviteten avseende kostnader, volymer och kvalitet i kommunernas största och mest resurskrävande verksamheter - utbildning samt stöd och omsorg.

För varje verksamhetstyp presenteras två sammanvägda index, som bygger på ett antal olika nyckeltal - ett avseende kvalitet och ett avseende resurser. Det är eftersträvansvärt att ha ett högt värde för både kvalitets- och resursindexet, eftersom detta indikerar god kvalitet och låg resursåtgång, det vill säga en effektiv verksamhet. I möjligaste mån har strukturjusterade nyckeltal använts, det vill säga nyckeltal som tar hänsyn till och utjämnar kommunernas olika förutsättningar avseende demografi, socioekonomi, geografi etcetera.

Ett viktigt observandum att ta med vid analyser av effektivitetsmåten är att metoden som använts bygger på jämförelser och resultaten handlar därmed om relativ effektivitet. Att utnämna vissa kommuner till effektiva är inte möjligt då detta skulle kräva nationella målnivåer, vilket saknas. Vidare bör det också understrykas att datatillgången i vissa fall är begränsad, liksom möjligheten att mäta resultat kvalitet i flera av verksamheterna. Detta innebär att analyser behöver göras med stor försiktighet. Syftet med effektivitetsmåten är primärt att utgöra bidrag till analysunderlag, för vidare diskussion samt fördjupade analyser av effektiviteten lokalt.

Analys av effektivitetsindex för respektive verksamhetsområde återfinns i avsnittet *Kvalitet och kostnadseffektivitet per verksamhetsområde*.

Kostnadseffektivitet och nettokostnadsavvikelse

En viktig komponent i en effektivitetsanalys handlar om hur vi använder våra resurser och vilket värde dessa skapar, till exempel i form av resultat i förhållande till mål och effekter för brukare, elever, medborgare och så vidare. Samtliga av RKA:s effektivitetsindex består till en del av ett resursindex som i sin tur delvis baseras på nyckeltal som mäter nettokostnadsavvikelsen per respektive verksamhet.

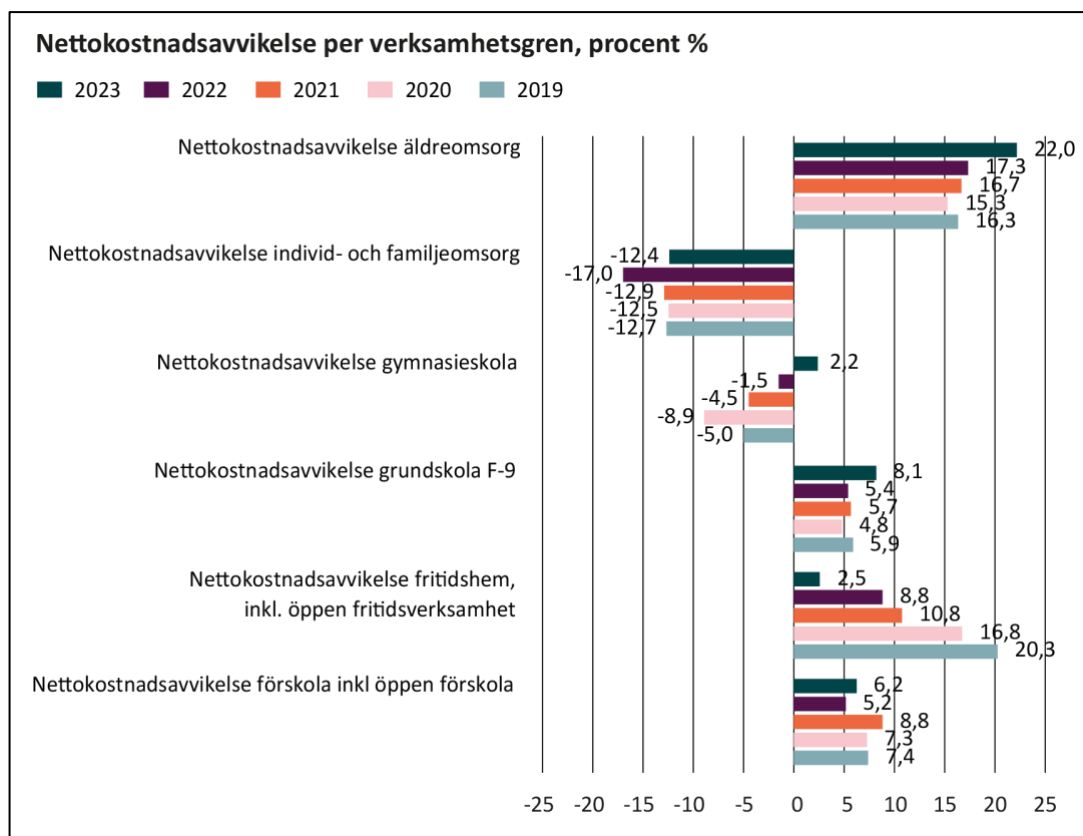
Nettokostnadsavvikelsen jämför nettokostnaden med referenskostnaden ("statistiskt förväntad" kostnad). Nettokostnad avser bruttokostnad minus bruttointäkt, och beskriver alltså kostnaden *efter* avdrag. Bruttokostnaden och bruttointäkten beskriver omvänt värdena *innan* avdrag. Nettokostnadsavvikelse över 0 indikerar högt kostnadsläge, på grund av hög ambitionsnivå och/eller låg effektivitet.

Tabellen nedan visar nettokostnadsavvikelse totalt (exklusive LSS) i procent för gruppen kommuner med 100 000–199 999 invånare. Lunds totala nettokostnadsavvikelse för 2023 (exklusive verksamhet enligt LSS) visar en positiv avvikelse om 8,0 procent. Positiva värden indikerar ett högre kostnadsläge än statistiskt förväntat och negativa värden ett lägre kostnadsläge än statistiskt förväntat. Från 2022 till 2023 har Lund ökat sin nettokostnadsavvikelse med 3,0 procentenheter, vilket innebär att Lund har gått från att ha den fjärde högsta till den tredje högsta nettokostnadsavvikelsen i jämförelsen.

Gävle kommun har högst nettokostnadsavvikelse om plus 9,6 procent och Nacka kommun har lägst nettokostnadsavvikelse om minus 16,9 procent.

Nettokostnadsavvikelse totalt (exkl. LSS), andel (%)	2 019	2 020	2 021	2 022	2 023
Gävle	0,8	5,0	4,0	6,1	9,6
Umeå	6,6	4,8	6,0	5,5	8,8
Lund	6,2	4,9	5,9	5,1	8,0
Eskilstuna	2,4	4,4	4,0	5,9	7,5
Jönköping	4,0	3,8	2,3	2,8	4,6
Örebro	4,8	2,7	1,8	1,3	3,2
Halmstad	2,8	2,3	4,2	3,7	0,4
Norrköping	2,6	-0,6	-0,3	-1,6	-0,2
Linköping	2,2	2,0	2,9	2,7	-0,3
Borås	-4,5	-3,9	-4,8	-3,0	-1,5
Södertälje	-0,7	-3,2	-4,9	-4,3	-1,6
Västerås	-2,4	-1,6	-2,5	-2,6	-5,1
Huddinge	-7,2	-7,4	-8,1	-7,5	-7,4
Helsingborg	-9,1	-9,2	-8,3	-10,5	-11,1
Nacka	-13,4	-13,8	-14,2	-14,2	-16,9
Kommuner med 100 000 - 199 999 invånare (ovägt medel)	-0,3	-0,7	-0,8	-0,7	-0,1
Alla kommuner (ovägt medel)	1,5	1,7	2,1	2,6	3,3

Nettokostnadsavvikelser i procent per verksamhet

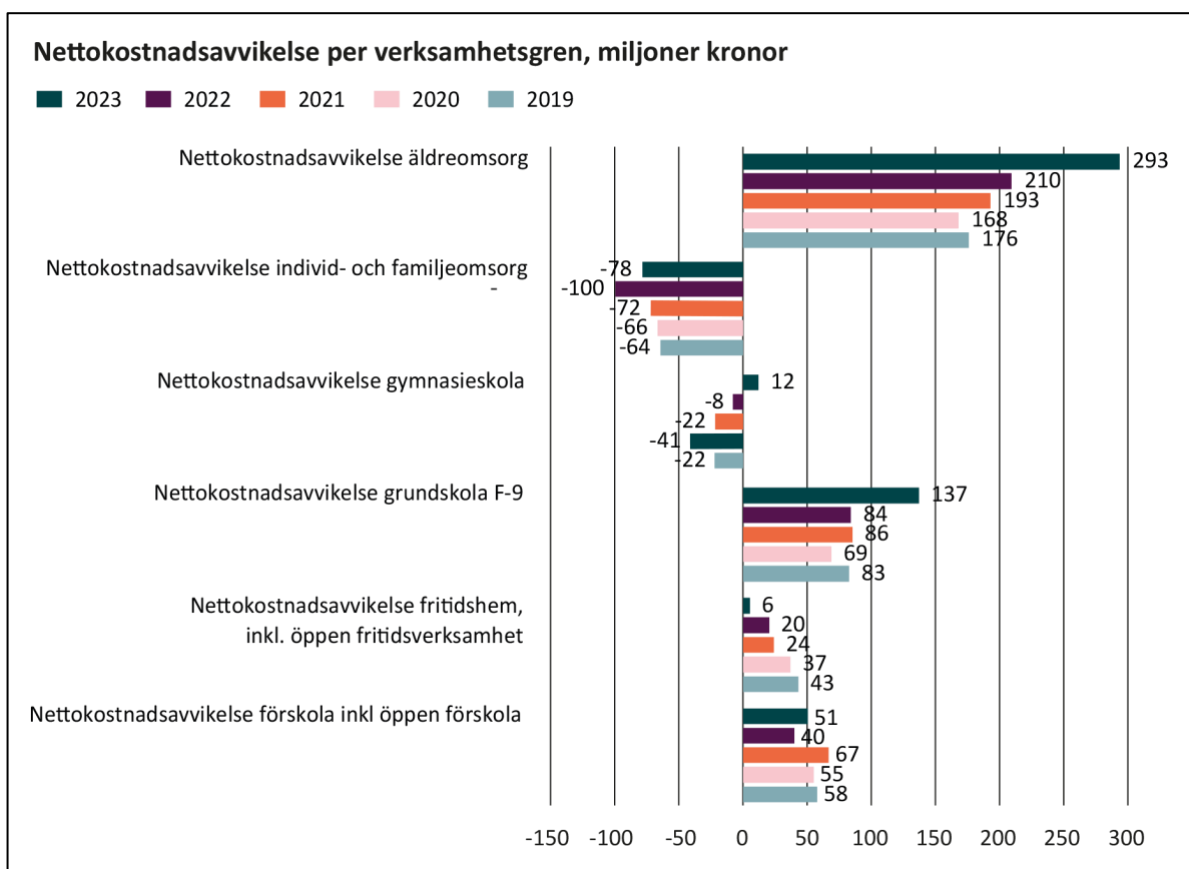
I detta avsnitt redogörs för nettokostnadsavvikelsen per verksamhetsområde. Samtliga verksamheter, med undantag för individ- och familjeomsorgen, uppvisar en avvikelse över noll, vilket indikerar ett högre kostnadsläge. De redovisade nettokostnadsavvikelserna kommenteras närmare under respektive verksamhetsområde i avsnittet *Kvalitet och kostnadseffektivitet per verksamhetsområde*.

Jämfört med föregående år har nettokostnadsavvikelsen ökat inom samtliga verksamheter utom fritidsverksamheten. Förskoleverksamheten visar en avvikelse på 6,2 procent, en ökning med 1,1 procentenheter från 2022. Trots ökningen är det en lägre nivå än genomsnittet för åren 2019–2021, som uppgick till 7,8 procent.

Grundskoleverksamheten har haft ett genomsnitt på 5,4 procent för åren 2019–2022 och uppvisar för 2023 en nettokostnadsavvikelse på 8,1 procent, en ökning med 2,8 procentenheter.

Äldreomsorgen har en positiv nettokostnadsavvikelse på 22,0 procent, vilket tyder på ett högt kostnadsläge i förhållande till referenskostnaden. Från 2022 till 2023 har avvikelsen ökat med 4,7 procentenheter. Gymnasieskolan har redovisat en negativ nettokostnadsavvikelse under perioden 2019–2022 men visar för 2023 en nettokostnad som överstiger referenskostnaden, vilket resulterar i en positiv avvikelse på 2,2 procent.

Individ- och familjeomsorgen uppvisar en negativ nettokostnadsavvikelse på 12,4 procent för 2023, vilket indikerar en lägre kostnadsnivå i jämförelse med referenskostnaden.

Diagrammet ovan översätter nettokostnadsavvikelser i miljoner kronor. Utifrån den statistiskt förväntade kostnaden kostar Lunds verksamheter i jämförelsen 421 miljoner kronor mer år 2023, en ökning med 255 miljoner kronor jämfört med 2022.

Utifrån den statistiskt förväntade kostnaden kostar äldreomsorgen 293 miljoner kronor mer år 2023, vilket motsvarar en ökning med 84 miljoner kronor jämfört med 2022. Grundskolan redovisar en avvikelse på 137 miljoner kronor, vilket är 53 miljoner kronor högre än föregående år. Förskoleverksamhetens avvikelse uppgår till 51 miljoner kronor.

Individ- och familjeomsorgen hade en nettokostnadsavvikelse på -78 miljoner kronor, vilket innebär en lägre kostnad än förväntat under 2023.

Förutsättningar

Invånarna i Lund

En växande befolkning men befolkningsammansättningen förändras

Lund fortsätter att vara en av Sveriges snabbast växande kommuner. Under 2024 ökade befolkningen med 1 302 personer, en tillväxt på 1,0 procent, vilket innebar att Lund hade den tredje största procentuella befolkningsökningen av landets tolv största kommuner. Befolkningstillväxten i Lund har varierat under 2000-talet. Ökningen 2024 var mindre än året innan, men större än 2022.

Den främsta orsaken till Lunds befolkningstillväxt är ett positivt flyttnetto – fler flyttar till kommunen än från den. Under 2024 hade Lund ett flyttnetto på +1177 personer. Av dessa stod invandringen från utlandet för 784 personer och inrikes flyttande för 393 personer.

Under 2024 föddes det lägsta antalet barn i Sverige på 22 år. I Lund föddes 962 barn, vilket är det lägsta antalet barn sedan 1998. Satt i relation till befolkningens storlek ter sig det vikande födelsetalet som ännu kraftigare. Födelsetalen i Lund har varit lägre än i riket och kommungruppen ända sedan 2010. Under hela 2000-talet har det i Lund fötts mellan 9 och 12 barn per 1000 invånare årligen, mellan 2022 och 2024 ligger motsvarande siffra mellan 7 och 8 barn per 1000 invånare (7,3 barn 2024). Trots detta hade Lund ett födelsenetto på +141 personer 2024, beroende på att antalet avlidna minskade från 907 personer 2023 till 821 personer 2024.

Under våren 2024 offentliggjorde statistiska centralbyrån (SCB) en ny befolkningsframskrivning som innehåller reviderade antaganden om demografin som påverkar stora delar av Sveriges kommuner - Lund inkluderat. Framför allt medför SCB:s revidering av förväntat barnafödande att Lunds kommuns befolkningsprognos nu visar en större förväntad minskning av barn i förskole- och grundskoleåldern under de närmaste åren än tidigare. Den sedan länge kända utvecklingen med en ökande andel äldre kvarstår. Lunds kommuns befolkning fortsätter totalt sett att växa, om än i en något lägre takt på sikt jämfört med tidigare prognoser.

Lund, likt många andra kommuner, står inför betydande demografiska förändringar. En åldrande befolkning och minskande barnafödande utgör utmaningar som påverkar kommunens planering och resursfördelning både nu och i framtiden.

Demografisk försörjningskvot och skattekraft

Jämfört med andra kommuner har Lund en jämförelsevis hög andel invånare i åldersgruppen 20–64 år - 61,6 procent, vilket är den sjätte högsta andelen bland alla Sveriges kommuner. Detta är gynnsamt för kommunen eftersom det är gruppen i arbetsför ålder som genom skattemedel bekostar till exempel skola och omsorg. Detta märks bland annat genom att Lund har en jämförelsevis låg demografisk försörjningskvot.

Den demografiska försörjningskvoten beräknas som summan av antal personer 0–19 år och antal personer 65 år och äldre dividerat med antal personer 20–64 år. Ett lågt värde är önskvärt. 2024 var Lunds demografiska försörjningskvot 0,61, vilket kan jämföras med 0,75 i riket och 0,71 i kommungruppen. Detta kan uttryckas som att per 100 personer i de mest förvärvsaktiva åldrarna (20–64 år) i Lund finns det 61 personer som

är yngre eller äldre som kan vara i behov av offentligt finansierad service.

Det är dock värt att notera att unga vuxna i Lund tenderar att etablera sig på arbetsmarknaden jämförelsevis sent. En hög andel unga vuxna som studerar i stället för att förvärvsarbeta påverkar kommunens skattekraft negativt. Det kommunala skatteunderlaget utgörs av den beskattningsbara förvärvsinkomsten för fysiska personer. Skattekraften beräknas som skatteunderlag i kronor per invånare vid taxeringsårets ingång. Vid 2025 års ingång var Lunds skattekraft 255 084 kr per invånare, att jämföra med 262 711 kr för Riket. Lund ligger alltså något under rikssnittet beträffande detta mått. Medianinkomsten 2023 för 20–64 åringar är lägre i Lund än i riket och i kommungruppen är Lundaborna de som har lägst inkomst. Detta beror på att Lundabor i åldrarna 20–29 år har den lägsta medianinkomsten i hela Sverige. Ser man till åldersgruppen 30–39 år är inkomsten i nivå med rikssnittet och för 40–64 åringar är den i stället bland de högre i landet.

Befolkningens utbildningsnivå

Lundaborna är jämförelsevis mycket välutbildade. Hög utbildning definieras som andel med minst en 3-årig eftergymnasial utbildning bland invånare mellan 25 och 64 år. I Lund är andelen högutbildade invånare 55,4 procent, vilket är en betydligt högre andel än i riket (30,9 procent) och i kommungruppen (32,0 procent). Av alla kommuner är det endast Danderyd som har en högre andel högutbildade invånare enligt detta nyckeltal. Det är genomgående en högre andel kvinnor än män som är högutbildade. I Lund är 60 procent av kvinnorna högutbildade jämfört med 51 procent av männen.

Ser man till andelen forskarutbildade invånare - andel invånare med doktorsutbildning, licentiatutbildning eller övrig forskarutbildning - av invånare mellan 25 och 64 år, så är Lunds andel den högsta i Sverige. 7,42 procent av Lundaborna är forskarutbildade, att jämföra med 1,76 procent i kommungruppen och 1,30 procent i riket. Tvärtemot vad som var fallet med "Högutbildade" ovan är det i stället en större andel av de forskarutbildade som är män. I Lund är 8,28 procent av männen forskarutbildade jämfört med 6,56 procent av kvinnorna.

Arbetsmarknad

Lunds arbetsmarknad präglas i stor utsträckning av kommunens närhet till Malmö och Köpenhamn, samt av universitetet som utöver att bidra till högutbildade kommuninvånare är en av kommunens och regionens största arbetsgivare. Regionen är attraktiv för företagsetableringar och universitetet lockar både studenter och forskare från hela världen, vilket bidrar till att skapa en mångfaldig och dynamisk arbetsmarknad. De största arbetsgivarna i kommunen, utöver den kommunala organisationen är Lunds universitet, Axis Communications och Tetra Pak.

Arbetslösheten har över tid tenderat att vara lägre i Lund än i både Riket, Skåne och kommungruppen. Avståndet mellan Lunds och jämförelsegruppernas arbetslöshetstal har dock minskat de senaste åren. Enligt arbetsförmedlingens statistik var andelen arbetslösa bland 16–65 åringar i Lund 6,3 procent i december 2024 (samma siffra för både kvinnor och män). Detta kan jämföras med 7,1 procent i riket och 9,5 procent i Skåne. Den pågående lågkonjunkturen har påverkat Lunds arbetsmarknad på liknande sätt som i resten av landet vilket betyder att arbetslösheten har stigit även i Lund under 2024 - i december 2023 var arbetslösheten i Lund 5,9 procent.

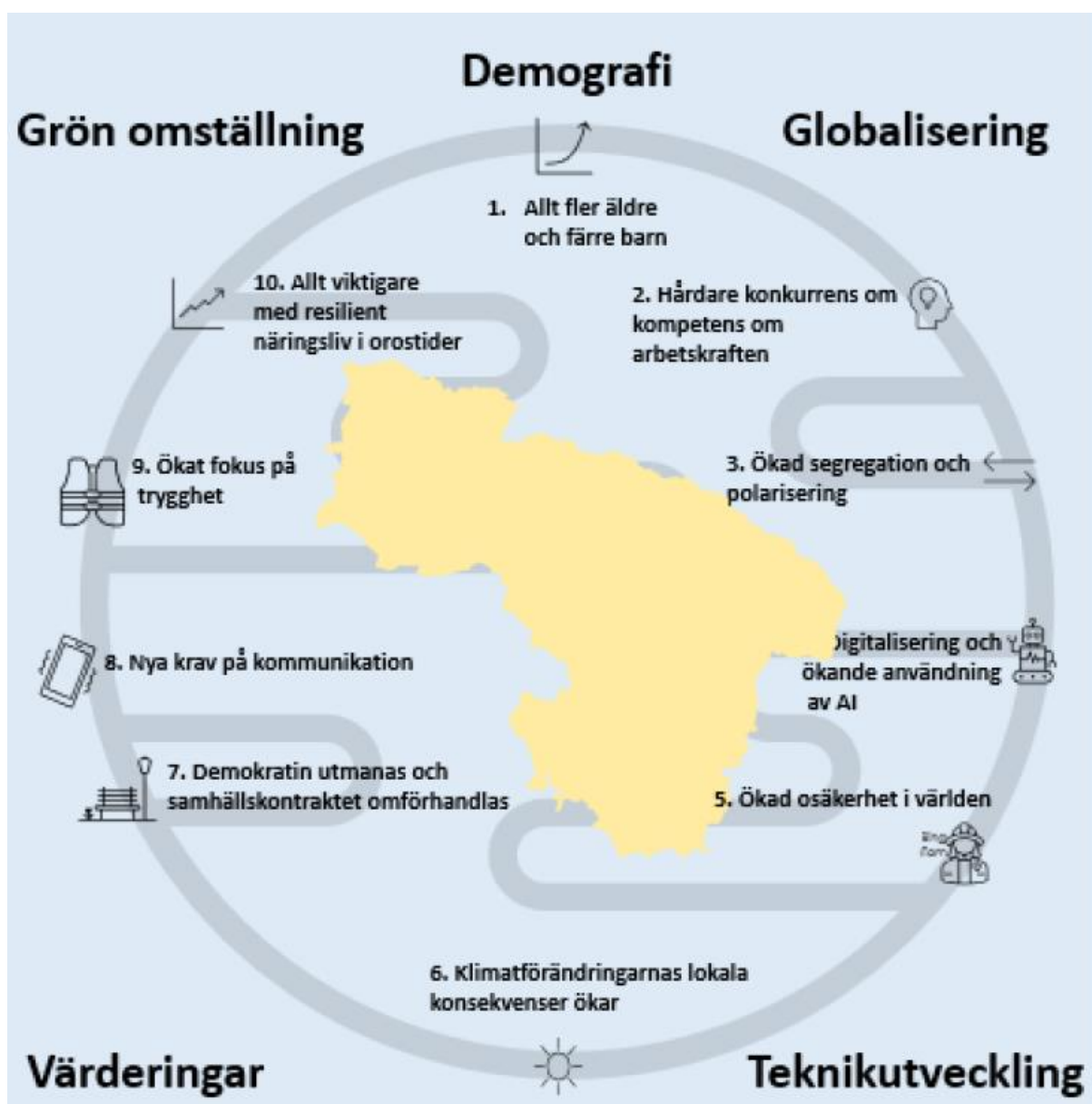
Omvärld och närvärld

Lunds kommun, liksom övriga Sverige, står inför en rad utmaningar som kommer att påverka förutsättningarna att kunna leverera tjänster, insatser och service med hög kvalitet inom ramen för välfärdsuppdraget. Komplexa utmaningar som klimatförändringar, ökande polarisering, stigande förväntningar på kommunal service och trygghetsfrågor kräver nya arbetssätt och ökad samverkan. Samtidigt påverkas de ekonomiska förutsättningarna i kommuner och regioner till följd av ett försämrat skatteunderlag. Till detta kommer också direkta effekter av globaliseringen, både goda sådana i form av ökat välstånd i världen, och en ökad sårbarhet och påverkan av utveckling som sker i andra länder. Kriget i Ukraina, hotbilden för IT-attacker och även Coronapandemin är exempel på globala händelser och skeenden som snabbt kan ge djupa avtryck på samhällsutvecklingen och på kommunens verksamheter och ekonomi.

För kommunens verksamheter och dess kvalitet nämns utmaningen om kompetensförsörjningen återkommande. Detta är också den utmaning som av SKR beskrivs som välfärdens största under det kommande decenniet. Under planperioden 2026–2028 (*Planeringsdirektiv EVP 2026–2028, KS 2024/1108*) bedöms Lunds kommun behöva rekrytera cirka 3 000 tillsvidareanställda medarbetare. Det största rekryteringsbehovet i antal medarbetare återfinns inom vård och omsorg, främst undersköterskor och stödassistenter. Lunds arbetsmarknad är också starkt beroende av omvärlden, framför allt inom vissa yrken där en relativt hög andel av arbetskraften består av personer som invandrat till Sverige och Lund under de senaste tio åren. En rad initiativ pågår för att stärka kommunens konkurrenskraft som arbetsgivare och göra anpassningar till en förändrad arbetsmarknad, i en tid då konkurrensen om arbetskraften ökar, både ur ett regionalt, nationellt och globalt perspektiv. Bland annat ligger ett stort fokus på att utveckla och behålla befintliga medarbetare genom att ställa om till nya smarta arbetssätt som präglas av flexibilitet, samverkan och innovation.

Lunds kommuns trend- och omvärldsanalys

I kommunens *Trend- och omvärldsanalys* beskrivs förändringstrycket närmare, dels utifrån de globala megatrenderna som rör demografi, globalisering och grön omställning, dels mer specifikt utifrån framför allt tio trender som förväntas påverka på Lunds kommun.

Rapporten har fokus på Lunds omvärld och närvärld. Trendernas påverkan på invärlden, det vill säga Lunds kommuns organisation, beskrivs framför allt i andra rapporter, bland annat genom denna kvalitetsrapport.

Hur går det för Lund?

Medborgarnas syn på Lund - SCB:s medborgarundersökning

Varje år erbjuder Statistiska centralbyrån (SCB) samtliga kommuner möjligheten att delta i en medborgarundersökning. Sammanlagt deltog 128 av Sveriges 290 kommuner i undersökningen 2024.

Under hösten bjöds 1614 slumpvis utvalda Lundabor in att delta i undersökningen, av dessa besvarade 613 personer (38 procent) enkäten. SCB viktat svaren så att om en viss grupp är underrepresenterad i förhållande till populationen så väger den gruppens svar tyngre i resultaten.

Det stora flertalet av frågorna i enkäten är formulerade som frågor om hur respondenten tycker att olika aspekter av kommunen och kommunens verksamheter är eller fungerar. Svaren lämnas på en 4-gradig skala där 1 motsvarar "Mycket dåligt" och 4 motsvarar "Mycket bra". Om inget annat anges så är resultaten som presenteras nedan en summering av svarsalternativen 3 och 4, alltså "ganska bra eller mycket bra". Om resultatet för en fråga till exempel anges som 80 procent betyder det att 80 procent av de som besvarat frågan har valt svarsalternativen "Ganska bra" eller "Mycket bra". De som inte svarat eller som valt alternativet "Vet inte/Ingen åsikt" är exkluderade från resultaten.

Det är viktigt att komma ihåg att SCB:s medborgarundersökning är en attitydundersökning och ingen brukarundersökning. Det är också viktigt att minnas att kommunen inte har full rådighet över alla de områden som undersökningen tar upp. Undersökningen är tänkt att vara ett av flera verktyg för att få en bild av hur kommunens invånare ser på sin kommun. Analyser måste därför göras även på andra sätt och med annat underlag inom de områden som undersökningen tar upp. Trots detta ger undersökningen en översiktlig indikation på hur medborgarna upplever Lund som helhet.

Frågorna i undersökningen är indelade i 13 frågeområden. Nedan kommenteras resultaten kortfattat per område. Jämförelser görs med i första hand *Riket* och kommungruppen *Kommuner med 100 000 - 199 999 invånare* (nedan kallad "*kommungruppen*"). Notera att endast 8 av de 15 kommuner som ingår i denna kommungrupp deltog i undersökningen 2024.

Vill du ta del av mer detaljerade resultat, se könsfördelad statistik eller göra egna jämförelser? Besök www.kolada.se.

Om tabellerna

I tabellerna nedan finns resultat för Lund, *Riket* och kommungruppen *Kommuner med 100 000 - 199 999 invånare*, för åren 2022 och 2023. Färgerna i tabellerna anger hur Lund placerar sig jämfört med *Riket*. Grön respektive röd färg signalerar att Lunds resultat ligger i den bästa respektive sämsta kvartilen (bästa eller sämsta 25 procent). Gul betyder att Lund befinner sig i någon av de två kvartilerna i mitten.

Bästa 25 %	Mittersta 50 %	Sämsta 25 %	Uppgifter saknas
---------------	-------------------	----------------	---------------------

En av kolumnerna anger Lunds "ranking" i *kommungruppen*. Värdet 1 i denna kolumn betyder att Lunds resultat är det bästa i gruppen. Värdet 8 betyder att Lunds resultat är det sämsta.

Vid sidan av Lunds utfall finns ibland en asterisk. I förekommande fall signalerar denna att Lunds andel höga betyg är statistiskt säkerställt skild från andelen höga betyg i riket (enligt ett 95-procentigt konfidensintervall).

Kommunen som helhet

	Lund		Riket		Kommuner med 100 000–199 999 invånare (ovägt medel)		Lunds ranking i kommungrupp (8 kommuner)
	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2024
Kommunen är en bra plats att bo och leva på, andel (%)	98 *	99 *	92	92	91	92	1
Kommunen sköter sina olika verksamheter bra, andel (%)	90 *	92 *	79	80	81	81	1
Invånarnas möjlighet till insyn och inflytande över kommunens beslut och verksamheter är bra, andel (%)	28 *	32 *	19	22	21	22	1
Kan rekommendera andra att flytta till kommunen, andel (%)	80 *	84 *	62	63	60	63	1

* *Andelen höga betyg i Lund är statistiskt säkerställt skild från andelen höga betyg i riket.*

Lund placerar sig mycket bra i jämförelse med övriga deltagande kommuner beträffande samtliga frågor som rör kommunen som helhet. Bland de 8 kommunerna i kommungruppen ligger Lund på första plats för samtliga frågor. 98,8 procent av Lundaborna anser att Lund är en bra plats att bo och leva på. Bland alla deltagande kommuner (128 stycken) är det endast Höganäs som får ett något bättre resultat (99,0 procent). Det är endast invånarna i Mölndal och Täby som ger ett något högre betyg gällande kommunens förmåga att sköta sina verksamheter och på frågan om man kan rekommendera kommunen hamnar Lund på fjärde plats (efter ovan nämnda kommuner).

Skola och omsorg

	Lund		Riket		Kommuner med 100 000–199 999 invånare (ovägt medel)		Lunds ranking i kommungrupp (8 kommuner)
	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2024
Förskolan fungerar bra i kommunen, andel (%)	93 *	93 *	85	85	86	86	1
Grundskolan fungerar bra i kommunen, andel (%)	85 *	84 *	73	72	76	73	1
Gymnasieskolan fungerar bra i kommunen, andel (%)	93 *	94 *	77	78	82	82	1
Äldreomsorgen fungerar bra i kommunen, andel (%)	68 *	67 *	56	55	56	52	1
Kommunala vuxenutbildningen fungerar bra i kommunen, andel (%)	83	88 *	77	78	78	79	1
Kommunens verksamhet för personer med funktionsnedsättning fungerar bra i kommunen, andel (%)	80 *	75	67	67	68	69	3
Socialtjänstens stöd och hjälp till utsatta personer fungerar bra i kommunen, andel (%)	63	64 *	53	51	54	52	2

* Andelen höga betyg i Lund är statistiskt säkerställt skild från andelen höga betyg i riket.

Lundabornas omdömen om hur förskola, skola, omsorg och socialtjänst fungerar är fortsatt bland de bättre i landet. Undantaget är verksamhet för personer med funktionsnedsättning där Lunds resultat inte är säkerställt skilt från rikssnittet. I kommungruppen tar Lund förstaplatsen för samtliga frågor utom gällande funktionsnedsättning och socialtjänst. Beträffande gymnasieskolan är Lunds kommuns omdöme det tredje bästa bland alla deltagande kommuner - endast Härryda och Täby får något bättre omdömen.

Lokala arbets- och utbildningsmöjligheter

	Lund		Riket		Kommuner med 100 000–199 999 invånare (ovägt medel)		Lunds ranking i kommungrupp (8 kommuner)
	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2024
Bra möjlighet för kommunens invånare att ha ett arbete inom rimligt avstånd från bostaden, andel (%)	92 *	89 *	83	82	88	87	3
Bra möjlighet för kommunens invånare att bo kvar i kommunen och genomföra eftergymnasiala studier, andel (%)	94 *	92 *	80	79	90	91	3

* Andelen höga betyg i Lund är statistiskt säkerställt skild från andelen höga betyg i riket.

Möjligheterna till både arbete och eftergymnasiala studier är mycket bra i Lund, och det syns i Lundabornas omdömen. Båda dessa frågor får mycket goda omdömen (89 respektive 92 procent). Som väntat är spridningen i kommungruppen mycket liten gällande dessa frågor. Det vill säga att det ligger i platsens natur att utbildnings- och arbetsmöjligheter finns, när det är fråga om städer av en viss storlek.

Samhällsservice

	Lund		Riket		Kommuner med 100 000–199 999 invånare (ovägt medel)		Lunds ranking i kommungrupp (8 kommuner)
	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2024
Bra tillgång till kommunal service utanför kommunens centralort, andel (%)	91 *	92 *	79	80	84	84	1
Bra tillgång till hälso- och sjukvård inom rimligt avstånd från bostaden, andel (%)	93 *	95 *	88	89	91	92	1
Bra utbud av livsmedelsaffärer inom rimligt avstånd från bostaden, andel (%)	88	90	88	89	89	90	4
Bra utbud av paketutlämningsställen inom rimligt avstånd från bostaden, andel (%)	93	95 *	92	92	93	93	1
Internetuppkopplingen i bostaden täcker behoven i stort, andel (%)	89	92	88	89	88	90	3
Internetuppkopplingen i bostaden täcker behoven helt och hållet, andel (%)	69	70			62	65	2

** Andelen höga betyg i Lund är statistiskt säkerställt skild från andelen höga betyg i riket.*

Tillgången till kommunal service utanför centralorten uppfattas som god av Lundaborna. Dock är det boende i centralorten som är mest positiva (96 procent), boende i annan tätort eller utanför tätort lämnar något lägre omdömen för denna fråga (92 respektive 78 procent).

Tillgången till hälso- och sjukvård och paketutlämningsställen uppfattas som bättre i Lund än i en genomsnittlig kommun. Utbudet av livsmedelsaffärer och internetuppkoppling får betyg i nivå med rikssnittet.

Resor och kommunikationer

	Lund		Riket		Kommuner med 100 000–199 999 invånare (ovägt medel)		Lunds ranking i kommungrupp (8 kommuner)
	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2024
Utbudet av gång- och cykelvägar är bra, andel (%)	88 *	90 *	82	82	86	90	4
Säkerheten på gång- och cykelvägar är bra, andel (%)	72	76	74	75	74	77	6
Möjligheterna att enkelt använda kollektivtrafik för vardagliga resor är bra, andel (%)	79 *	82 *	67	67	73	75	2
Möjligheterna att enkelt använda kollektivtrafik till fritidsaktiviteter är bra, andel (%)	72 *	73 *	59	59	65	66	1
Möjligheterna att enkelt kunna göra längre resor från kommunen utan bil är bra, andel (%)	82 *	80 *	65	66	70	70	1
Möjligheterna att enkelt kunna transportera sig med bil är bra, andel (%)	89	89	91	92	89	90	6
Kommunens utbud av laddningsstationer för elfordon är bra, andel (%)	41	43	43	49	48	52	7
Utbudet av bilpooler i kommunen är bra, andel (%)	59 *	62 *	43	46	48	53	2
Utbudet av pendlarparkering i kommunen är bra, andel (%)	60	60	57	58	48	51	2

** Andelen höga betyg i Lund är statistiskt säkerställt skild från andelen höga betyg i riket.*

Lundaborna tycker att utbudet av gång- och cykelvägar i kommunen är bra, dock anser man att det finns utrymme att förbättra säkerheten på dessa.

Möjligheterna att resa kollektivt får bättre betyg i Lund än i en genomsnittlig kommun, både gällande vardagliga resor, transport till och från fritidsaktiviteter och för längre resor.

Lund hamnar bland de 25 procent sämsta kommunerna gällande möjligheterna att enkelt transportera sig med bil. Med undantag för ett fåtal kommuner vars geografi domineras av öar, så är det mycket liten spridning för denna fråga. Här ligger Lund i nivå med rikssnittet.

Utbudet av laddningsstationer för elfordon får ungefär samma omdöme som 2023. Under 2024 har ca 90 nya laddpunkter tillkommit i kommunen (att jämföra med ca 20 nya under 2023). Mycket tyder på att Lundabornas ljumma omdöme i stor utsträckning kan förklaras av att efterfrågan på laddpunkter helt enkelt ökar i snabbare takt än utbudet. Enligt uppgifter från Trafikanalys och SCB ökar antalet elbilar i Lund snabbare än i både kommungruppen och riket och 2023 var Lund Sveriges femte mest elbilstäta

kommun, med 59,5 elbilar per 1000 invånare.

Utbudet av bilpooler får jämförelsevis mycket goda omdömen. Här ligger Lund på sjunde plats i *Riket* och på andra plats i kommungruppen, efter Helsingborg som får bäst omdöme i hela landet på denna fråga.

Bibliotek, kulturliv och mötesplatser

	Lund		Riket		Kommuner med 100 000–199 999 invånare (ovägt medel)		Lunds ranking i kommungrupp (8 kommuner)
	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2024
Bra utbud av böcker och tidskrifter i kommunens bibliotek, andel (%)	98 *	96	95	95	95	95	3
Bra digitalt utbud av böcker och tidskrifter i kommunens bibliotek, andel (%)	92	92	90	90	88	90	2
Bra utbud av aktiviteter (t.ex. bokklubbar, författarbesök, sagostunder, utbildning), andel (%)	87	92 *	81	82	83	84	1
Bra utbud av caféer och restauranger i kommunen, andel (%)	91 *	87 *	80	81	86	85	5
Bra utbud av lekplatser, parklekar etc. i kommunen, andel (%)	94 *	94 *	82	83	87	86	1
Bra utbud av ställen för unga att träffas på i kommunen, andel (%)	46 *	59 *	34	35	38	40	1
Bra utbud av ställen (t.ex. träffpunkter) för äldre att träffas på i kommunen, andel (%)	76 *	64 *	54	55	61	57	2
Det lokala kultur- och nöjeslivet i kommunen är bra, andel (%)	79 *	79 *	66	65	71	73	5
Kommunens arbete för att främja det lokala kulturlivet är bra, andel (%)	73 *	72 *	61	58	63	65	4

** Andelen höga betyg i Lund är statistiskt säkerställt skild från andelen höga betyg i riket.*

Bibliotekens utbud (både det fysiska och det digitala) får fortsatt höga betyg av Lundaborna. Det kan dock nämnas att detta är något som får mycket höga betyg i alla deltagande kommuner. Bibliotekens aktivitetsutbud bedöms av Lundaborna som mycket bra och Lund har här det bästa betyget i kommungruppen.

Utbudet av lekplatser och ställen för unga att träffas på får mycket goda omdömen i Lund. Beträffande lekplatser är det bara Trollhättan och Malmö som får bättre betyg och gällande ställen för unga att träffas på kommer Lund trea efter Klippan och Norberg.

Lundabornas bedömning av det lokala kultur- och nöjeslivet, samt kommunens arbete

för att främja detta är fortsatt mycket positiv, en uppfattning som Lunds invånare delar med invånare i övriga kommuner i kommungruppen (med något enstaka undantag). Återigen är det sannolikt frågan om att det i städer av en viss storlek i regel finns ett mer utvecklade kultur- och nöjesliv.

Idrott, motion och friluftsliv

	Lund		Riket		Kommuner med 100 000–199 999 invånare (ovägt medel)		Lunds ranking i kommungrupp (8 kommuner)
	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2024
Bra öppettider vid kommunens idrotts- och motionsanläggningar, andel (%)	85	87	81	82	84	86	5
Bra möjlighet att nyttja kommunens idrotts- och motionsanläggningar, andel (%)	88 *	86 *	79	80	81	82	1
Bra utbud av belysta motionsspår i kommunen, andel (%)	68	74	73	74	74	76	5
Bra utbud av allmänna träningsplatser utomhus i kommunen, andel (%)	78 *	82 *	69	71	74	75	1
Bra utbud av friluftsområden i kommunen, andel (%)	82 *	86	87	88	89	88	5

** Andelen höga betyg i Lund är statistiskt säkerställt skild från andelen höga betyg i riket.*

Både öppettiderna vid kommunens idrotts- och motionsanläggningar och möjligheterna att nyttja dessa, upplevs som goda av Lundaborna, även detta en uppfattning som Lunds invånare delar med invånare i övriga kommuner i kommungruppen. Utbudet av belysta motionsspår får betyg exakt i nivå med riksgenomsnittet, men tillgången till allmänna träningsplatser utomhus upplevs som bättre i Lund än i en genomsnittlig kommun.

Gällande friluftsområden innebär årets mätning att Lunds omdöme inte längre är sämre än rikssnittet, utan placerar sig i nivå med medelvärdet.

Förra året var det stor skillnad på kvinnors och mäns bedömning av utbudet av belysta motionsspår (kvinnornas betyg låg cirka 14 procentenheter under männens). I årets undersökning har kvinnornas betyg höjts från 61 till 73 procent, och i och med denna ökning tycks denna skillnad vara borta.

Underhåll av den offentliga miljön

	Lund		Riket		Kommuner med 100 000–199 999 invånare (ovägt medel)		Lunds ranking i kommungrupp (8 kommuner)
	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2024
Skötsel av gator och vägar fungerar bra i kommunen, andel (%)	75 *	70 *	64	62	64	61	1
Snöröjning av gator och vägar fungerar bra i kommunen, andel (%)	73 *	60	61	58	61	57	3
Skötsel av gång- och cykelvägar fungerar bra i kommunen, andel (%)	74	69	70	69	71	70	6
Snöröjning av gång- och cykelvägar fungerar bra i kommunen, andel (%)	66 *	52	59	57	60	57	7
Skötsel av kommunens idrotts- och motionsanläggningar fungerar bra, andel (%)	83	89 *	79	78	81	82	1
Skötsel av allmänna platser fungerar bra i kommunen, andel (%)	89 *	84	80	80	82	80	2
Skötsel av naturområden i kommunen fungerar bra, andel (%)	90 *	91 *	84	84	87	85	1
Skötsel av badplatser i kommunen fungerar bra, andel (%)	80	85 *	76	77	78	76	1
Åtgärder mot skadegörelser eller annan förstörelse fungerar bra i kommunen, andel (%)	71	75 *	65	65	65	65	1
Skötsel av byggnader där kommunen har verksamhet fungerar bra i kommunen, andel (%)	79 *	79 *	69	70	74	73	2

** Andelen höga betyg i Lund är statistiskt säkerställt skild från andelen höga betyg i riket.*

I denna frågekategori finns två av de fyra frågor som visar på en statistiskt säkerställd förändring vid jämförelse av Lunds resultat 2023 och 2024 (de andra två finns i kategorin "Trygghet i samhället" nedan). Här gäller det frågorna om snöröjning (av gator/vägar och gång-/cykelvägar) som båda visar på sämre resultat jämfört med föregående år. 2023 var Lundaborna mer nöjda med snöröjningen än en genomsnittlig svensk invånare, men 2024 ligger Lundabornas omdömen i nivå med rikssnittet.

Den allmänna skötseln av gator och vägar, idrottsanläggningar, naturområden, badplatser och verksamhetsbyggnader upplevs som bättre i Lund än i en genomsnittlig kommun. Även åtgärdande av skadegörelse får bättre betyg i Lund än i riket. Skötseln av gång- och cykelvägar och av allmänna platser får omdömen i nivå med rikssnittet.

För flera av frågorna placerar sig Lund på första plats i kommungruppen och gällande skötsel av naturområden får Lund det femte bästa resultatet av alla deltagande kommuner.

Trygghet i samhället

	Lund		Riket		Kommuner med 100 000–199 999 invånare (ovägt medel)		Lunds ranking i kommungrupp (8 kommuner)
	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2024
Trygg utomhus i området där du bor när det är mörkt ute, andel (%)	79	85 *	76	78	72	76	2
Trygg utomhus i området där du bor när det är ljust ute, andel (%)	98 *	98 *	95	96	94	94	2
Låg oro för att drabbas av inbrott i hemmet, andel (%)	75	82	77	78	76	77	2
Låg oro för att utsättas för sexuella trakasserier eller liknande, andel (%)	86	90	87	88	85	86	2
Låg oro för att bli utsatt för våldsbrott eller hot om våld, andel (%)	79	81	75	78	72	74	2
Låg oro för att bli utsatt för hot och trakasserier på nätet, andel (%)	88	90	87	88	86	87	2
Låg oro för att bli utsatt för identitetsstöld, andel (%)	71 *	70	64	66	64	66	2
Låg oro att det kommer ske en allvarlig samhällsstörning i kommunen, andel (%)	89 *	88 *	80	84	79	82	2
Låg oro för att det kommer ske en terrorhandling i kommunen, andel (%)	80 *	84 *	73	79	69	77	2
Få problem med personer eller gäng som bråkar eller stör i kommunen, andel (%)	73 *	82 *	61	62	53	57	1
Få problem med personer som är påverkade av alkohol eller narkotika i kommunen, andel (%)	77 *	81 *	60	63	60	59	1
Få problem med narkotikahandel i kommunen, andel (%)	68 *	66 *	43	46	43	44	1
Få problem med våldsbrott i kommunen, andel (%)	78 *	82 *	57	60	51	53	1
Få problem med inbrott eller stölder i kommunen, andel (%)	66 *	71 *	53	56	50	53	2

	Lund		Riket		Kommuner med 100 000–199 999 invånare (ovägt medel)		Lunds ranking i kommungrupp (8 kommuner)
	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2024
Få problem med störande trafik med motorfordon i kommunen, andel (%)	79 *	79 *	68	68	67	68	1
Få problem med hot och trakasserier på nätet i kommunen, andel (%)	85 *	84	78	80	76	76	2
Få problem med bristande eller trasig utomhusbelysning i kommunen, andel (%)	82	81	78	80	77	77	2
Få problem med skadegörelse eller klotter i kommunen, andel (%)	78 *	79 *	71	72	69	71	2
Få problem med nedskräpning i kommunen, andel (%)	64 *	68 *	58	60	56	57	2
Räddningstjänsten i kommunen fungerar bra, andel (%)	94	98 *	95	96	94	95	2
Kommunen informerar bra vid samhällsstörningar, andel (%)	73	77	75	78	75	81	7
Polisens närvaro i kommunen är bra, andel (%)	64	73 *	59	65	69	70	3

* Andelen höga betyg i Lund är statistiskt säkerställt skild från andelen höga betyg i riket.

85 procent av Lundaborna känner sig trygga utomhus i området där de bor när det är mörkt ute. I kommungruppen är detta det näst bästa resultatet, endast Umeå upplevs som något tryggare. Motsvarande siffra när det är ljust ute är för Lunds del 98 procent, men för denna fråga är spridningen mycket liten och det stora flertalet av de deltagande kommunerna ligger i nivå med rikssnittet som är 96 procent.

Frågorna som följer handlar om i vilken utsträckning respondenten känner oro för eller upplever att det finns problem med olika företeelser i samhället. Dessa resultat kan i urval sammanfattas på följande sätt:

- Lundabor är mindre oroliga för allvarliga samhällsstörningar
- Lundabor är mindre oroliga för att det ska ske en terrorhandling
- Lundabor upplever färre problem med personer eller gäng som bråkar eller stör
- Lundabor upplever färre problem med personer som är påverkade av alkohol eller narkotika
- Lundabor upplever betydligt färre problem med narkotikahandel
- Lundabor upplever betydligt färre problem med våldsbrott
- Lundabor upplever färre problem med inbrott eller stölder
- Lundabor upplever färre problem med störande trafik med motorfordon
- Lundabor upplever färre problem med skadegörelse eller klotter
- Lundabor upplever färre problem med nedskräpning

Jämfört med kommungruppen finns de största skillnaderna gällande våldsbrott, gäng

som bråkar eller stör, narkotikahandel och personer som är påverkade av alkohol eller narkotika. Sett till hela undersökningen är dessa de fyra frågor som uppvisar störst skillnad mellan Lund och kommungruppen. För ovan nämnda frågor är skillnaden mellan Lund och kommungruppen mellan 22 och 29 procentenheter. Frågan om problem med gäng som bråkar eller stör visar dessutom på en statistiskt säkerställd förbättring för Lunds del jämfört med 2023.

Medborgarnas bedömning av räddningstjänsten ligger något litet över rikssnittet och snittet för kommungruppen. Det är dock mycket små skillnader mellan de deltagande kommunerna i detta avseende - räddningstjänsten får mycket goda omdömen över hela landet.

Frågan om polisens närvaro i kommunen är den fjärde och sista frågan vars utveckling mellan 2023 och 2024 innebär en statistiskt säkerställd förbättring i Lund. I kommungruppen är det bara Umeå och Huddinge som får ett bättre resultat.

Det finns skillnader mellan kvinnor och män i denna frågekategori. Precis som tidigare år är den störst gällande oro att utsättas för sexuella trakasserier, där 16 procent av de kvinnliga respondenterna upplever någon grad av oro för att bli utsatt. Andelen män som känner samma oro är så låg att den inte ens redovisas i underlaget. Även för frågan om trygghet när det är mörkt ute finns det skillnader. 1 av 5 kvinnor känner något mått av otrygghet medan endast var tionde man gör det.

Klimat- och miljöarbete

	Lund		Riket		Kommuner med 100 000–199 999 invånare (ovägt medel)		Lunds ranking i kommungrupp (8 kommuner)
	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2024
Hämtningen av hushållsavfall fungerar bra, andel (%)	94	93	93	92	93	92	4
Utbudet av platser för förpackningsåtervinning är bra, andel (%)	84	85	83	83	82	82	3
Utbudet av återvinningscentraler i kommunen är bra, andel (%)	85 *	83	80	79	81	79	4
Möjligheten att återvinna avfall utan transport med bil är bra, andel (%)	48 *	47	41	41	45	42	2
Kommunens arbete för att minska miljö- och klimatpåverkan i egna verksamheter är bra, andel (%)	76	81 *	69	68	72	71	1
Information från kommunen om vad enskilda kan göra för att minska sin miljö- och klimatpåverkan fungerar bra, andel (%)	69 *	69 *	59	60	61	63	1
Kommunens arbete för att säkerställa tillgången till dricksvatten är bra, andel (%)	92	94	89	89	90	90	2

* Andelen höga betyg i Lund är statistiskt säkerställt skild från andelen höga betyg i riket.

Resultaten för hämtningen av hushållsavfall påminner mycket om räddningstjänstens ovan - betygen är mycket höga och i stort sett alla deltagande kommuner befinner sig på eller mycket nära rikssnittet. Utbudet av platser för förpackningsåtervinning och återvinningscentraler visar dock på lite större spridning mellan kommunerna och här placerar sig Lund i nivå med respektive något över rikssnittet. Gällande möjlighet att återvinna utan transport med bil är skillnaderna mellan kommunerna ganska stora, här placerar sig Lund bland de 25 procent bästa. Trots detta finns kanske utrymme för förbättringar, det är bara knappt hälften av respondenterna som tycker att dessa möjligheter är bra.

Härnösand erhåller det bästa omdömet gällande information till kommuninvånarna om vad man själv kan göra för att minska sin klimatpåverkan. Lund hamnar här på plats 10 bland alla deltagande kommuner

Bemötande, information och inflytande

	Lund		Riket		Kommuner med 100 000–199 999 invånare (ovägt medel)		Lunds ranking i kommungrupp (8 kommuner)
	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2024
Bra bemötande vid kontakt med tjänsteperson i kommunen, andel (%)	88	89	83	83	82	85	2
Bra bemötande vid kontakt med politiker i kommunen, andel (%)	81	89	82	81	81	80	2
Att få svar på frågor till kommunen fungerar bra, andel (%)	69	76 *	69	69	69	70	1
Möjlighet att påverka inom de kommunala verksamheterna fungerar bra, andel (%)	49	48	40	41	43	42	2
Möjlighet att påverka politiska beslut i kommunen fungerar bra, andel (%)	39 *	39 *	26	28	29	30	1
Möjlighet att delta aktivt i arbetet med att utveckla kommunen fungerar bra, andel (%)	46 *	45 *	33	34	38	34	1
Kommunens information kring större förändringar fungerar bra, andel (%)	58 *	60 *	51	49	52	49	1

** Andelen höga betyg i Lund är statistiskt säkerställt skild från andelen höga betyg i riket.*

Majoriteten av respondenterna upplever ett gott bemötande från både tjänstepersoner och politiker i Lund. Även i detta fall är det dock fråga om att de allra flesta deltagande kommunerna befinner sig på eller nära rikssnittet. Upplevelsen av att man kan få svar på frågor är ganska likartad över det stora flertalet kommuner, men denna aspekt får något lägre betyg än själva bemötandet. Nytt för i år är dock att Lunds resultat för denna fråga är säkerställt bättre än rikssnittet.

Knappt hälften av Lundaborna anser sig ha möjlighet att påverka inom de kommunala verksamheterna, det ser ut att vara bättre än i övriga kommuner, men denna skillnad är inte statistiskt säkerställd. Däremot upplever sig Lundaborna ha bättre möjligheter att påverka politiska beslut och aktivt delta i arbetet med att utveckla kommunen, jämfört med i en genomsnittlig kommun. För dessa två frågor placerar sig Lund i toppen bland kommunerna i kommungruppen. Det kan dock vara värt att notera att det endast är ett fåtal kommuner som ens kommer nära eller över 50 procent positiva svar för någon av dessa tre frågor, det vill säga att resultaten bland alla deltagande kommuner är ganska låga. Alltså finns det sannolikt utrymme att förbättra dessa möjligheter för invånarna, alternativt att tydligare kommunicera vilka möjligheter till inflytande man som medborgare ska kunna förvänta sig.

Jämlikhet och integration

	Lund		Riket		Kommuner med 100 000–199 999 invånare (ovägt medel)		Lunds ranking i kommungrupp (8 kommuner)
	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2024
Kommunens arbete för att förbättra integration och delaktighet i samhället fungerar bra, andel (%)	36 *	33	27	29	30	28	2
Kommunens arbete för att öka toleransen för människors olikheter fungerar bra, andel (%)	46 *	44 *	35	36	36	37	2
Kommunens arbete för att minska diskriminering fungerar bra, andel (%)	44 *	42 *	32	33	33	35	2
Möjlighet att vara den man är och leva det liv man vill leva, andel (%)	90 *	90	85	87	85	86	2

** Andelen höga betyg i Lund är statistiskt säkerställt skild från andelen höga betyg i riket.*

Kommunens arbete för att förbättra integration, öka tolerans och minska diskriminering får inte så bra betyg av Lundaborna. För samtliga dessa tre frågor är det fler av de Lundabor som besvarat enkäten som valt ett av de två sämre svarsalternativen "Inte alls" eller "Till viss del" än som valt "Till stor del" eller "Helt och hållet". Detta ser dock likadant ut bland det stora flertalet deltagande kommuner och i jämförelse med dessa står sig Lunds arbete för jämställdhet och integration bra. Lund får de näst bästa betygen av kommunerna i kommungruppen, efter Umeå.

Gällande möjligheterna att vara den man är och leva det liv man vill leva ligger Lund i nivå med rikssnittet, och på andra plats, efter Umeå, i kommungruppen. Detta är dock också en sådan fråga som visar på mycket låg spridning bland de deltagande kommunerna, det stora flertalet ligger på eller nära riksgenomsnittet.

Förtroende

	Lund		Riket		Kommuner med 100 000–199 999 invånare (ovägt medel)		Lunds ranking i kommungrupp (8 kommuner)
	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2024
Kommunens politiker upplevs arbeta för kommunens bästa, andel (%)	50 *	57 *	41	41	43	42	1
Kommunens politiker upplevs som ansvarstagande, andel (%)	42 *	48 *	33	32	35	34	1
Kommunens politiker upplevs som lyhörda för idéer, andel (%)	29 *	31 *	21	21	24	23	1
Kommunens anställda upplevs arbeta för kommunens bästa, andel (%)	63 *	68 *	55	53	54	55	1
Beslut som fattas i kommunen upplevs som genomtänkta och genomarbetade, andel (%)	31	37 *	25	25	28	26	1
Beslut som fattas i kommunen upplevs vara transparenta, andel (%)	37 *	32 *	22	23	27	25	1
Kommunens verksamheter upplevs vara fria från korruption, andel (%)	63 *	59 *	46	44	49	46	1
Förtroende för kommunens politiker, andel (%)	51 *	57 *	39	39	40	39	1
Förtroende för riksdagens politiker, andel (%)	38	44	34	39	36	38	1
Man kan generellt lita på människor, andel (%)	68 *	72 *	61	63	59	63	2

* Andelen höga betyg i Lund är statistiskt säkerställt skild från andelen höga betyg i riket.

I förhållande till både kommungruppen och riket uppvisar Lundaborna en jämförelsevis hög grad av förtroende för kommunens politiker och anställda. På frågan om kommunens anställda arbetar för kommunens bästa får Lund det fjärde bästa omdömet bland samtliga deltagande kommuner och förtroendet för kommunens politiker är det femte bästa i landet.

Lund ligger bland de 25 procent bästa kommunerna för samtliga frågor i kategorin och skiljer sig positivt från rikssnittet för alla frågor utom den om allmänt förtroende för riksdagspolitiker.

I kommungruppen har Lund de bästa betygen för alla frågor utom för frågan om man generellt sett kan lita på människor. Här uppvisar Umeåborna en något högre grad av tillit.

Cirka 60 procent av Lundaborna upplever kommunen som helt eller till stor del fri från korruption. Detta innebär det tionde bästa omdömet bland alla deltagande kommuner.

Service och bemötande

Utöver de frågor i medborgarundersökningen som berör service och bemötande görs också specifika mätningar av kommunernas service för att möjliggöra jämförelser mellan kommuner. Dessa mätningar samordnas av Sveriges kommuner och regioner (SKR), och även dessa är frivilliga för kommunerna att delta i.

Det krävs att minst 30 personer besvarat frågan för att kommunen ska få ett resultat. Undersökningen har genererat fler svar gällande telefoni än gällande e-post. Detta innebär att 89 kommuner har resultat för telefonifrågorna, men endast 47 kommuner har resultat för e-postfrågorna. I Lund besvarade 401 personer frågorna om telefoni och 156 personer besvarade frågorna om e-post.

Frågor som ställdes till invånare som kontaktat kommunen via telefon:

1. Hur **enkelt** var det att få hjälp av kommunen med din fråga via telefoni?
2. I din senaste kontakt med kommunens medarbetare via telefoni, hur nöjd var du med **bemötandet**?

Frågor som ställdes till invånare som kontaktat kommunen via e-post:

1. Var det **enkelt** att få hjälp från kommunen med din fråga via e-post?
2. Upplevde du svaret från kommunens medarbetare som **tydligt** via e-post?

Frågorna besvaras på en 5-gradig skala och resultaten räknas sedan om till ett index mellan 0 och 100, där 0 betyder att alla svarande valt det sämsta betyget och 100 att alla valt det bästa.

Servicemätningens resultat 2022-2024

	Lund			Alla deltagande kommuner Telefoni: 89 st, E-post: 47 st			Differens Lund-Alla		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Enkelt att få hjälp med sin fråga via telefoni, index	63	63	65	74	74	75	-10	-11	-10
Nöjd med bemötandet via telefoni, index	73	75	76	82	83	84	-9	-8	-8
Telefoni svar, antal		333	401	11 099	18 396	24 839			
Enkelt att få hjälp med sin fråga via e-post, index	78	79	77	78	79	80	0	0	-3
Tydligt svar från kommunen via e-post, index	81	83	83	82	83	84	0	0	0
E-post svar, antal	106	89	156	3 991	4 754	5 611			

Service via telefon

Lunds resultatindex för enkelhet via telefon är 65 av 100 - detta är 10 indexpoäng lägre än genomsnittet för de deltagande kommunerna som är 75. Resultaten bland de deltagande kommunerna spänner från som lägst 60 till som högst 90. Detta innebär att Lund i detta avseende hör till de sämre av kommunerna i undersökningen, endast fyra kommuner får ett sämre resultat.

Lunds resultatindex för bemötande via telefon är 76 av 100 - detta är 8 indexpoäng lägre än genomsnittet för de deltagande kommunerna som är 84. Gällande bemötandet varierar kommunernas resultat mellan som lägst 68 och som högst 94. Även för denna fråga hör Lund till de sämre av kommunerna i undersökningen.

Service via e-post

Lunds resultatindex för enkelhet via e-post är 77 av 100 - detta ligger nära genomsnittet för de deltagande kommunerna som är 80. Resultaten varierar mellan som lägst 68 och som högst 93.

Lunds resultatindex för tydlighet via e-post är 83 av 100 - detta ligger i nivå med genomsnittet för de deltagande kommunerna som också är 84. Resultaten varierar mellan som lägst 74 och som högst 92.

Trygghet och säkerhet

Som konstaterades under avsnittet *Trygghet i samhället* ovan så visar medborgarundersökningen att Lundaborna upplever sin kommun som mycket trygg. Utöver medborgarundersökningen finns framför allt en annan viktig undersökning som fokuserar på kommuninvånarnas upplevelse av trygghet - *Polisens trygghetsmätning*.

Dessutom sammanställer SKR årligen en nyckeltalssamling kallad *Jämförelser trygghet och säkerhet*, som omfattar ett urval av nyckeltal som tillsammans ska ge en bild av hur trygg och säker kommunen är.

Polisens trygghetsmätning

Denna undersökning erbjuder inte lika goda möjligheter till jämförelser mellan kommuner som medborgarundersökningen gör, men eftersom den pågått länge i polisregion syd så erbjuder den bra möjligheter till lokala jämförelser över tid och den redovisar även resultat för olika geografiska områden inom kommunen, vilket är en särskild styrka. Polisen och kommunen utgår bland annat från undersökningens resultat för att rikta trygghetsfrämjande insatser till de områden i kommunen där de behövs mest för tillfället.

I polisens trygghetsmätning redovisas resultaten i form av ett så kallat *problemindex* mellan 0 och 6, där 0 betyder "närmast obetydligt problem" och 6 betyder "alarmerande påtagligt problem". I denna undersökning är det alltså bättre att ha ett lägre värde. I Lunds lokalpolisområde bjöds 3 900 personer i 16–85 års ålder in att delta i undersökningen 2024, av dessa besvarade 2 250 personer (57,8 procent) enkäten. Svartfrekvensen är högst i västra Lund där 63 procent svarat och lägst i norra Lund där 47 procent svarat.

I samband med 2024 års upplaga av undersökningen ändrades undersökningens geografiska indelning av kommunen, som nu utgår från så kallade "demografiska samverkansområden" i stället för från grupperingar av postnummer som användes tidigare. Detta innebär att det endast är totalindexet för hela lokalpolisområdet som är direkt jämförbart med föregående års resultat. Vissa av samverkansområdena liknar dock de gamla postnummerområdena (se tabell nedan).

Lunds sammanvägda problemindex 2024 innebär en blygsam försämring från 1,43 till 1,49. Det är Lunds näst bästa värde under de senaste sju åren, och Lund ligger i och med detta kvar mellan nivå 1 "Inte alls påtagligt problem" och nivå 2 "Inte särskilt påtagligt

problem". Men som framgår av tabellen nedan så finns mindre variationer inom kommunen. (Färgerna i tabellen har ingen absolut betydelse i förhållande till den 6-gradiga skalan, utan är endast till för att fungera som en värmekarta för att snabbare kunna identifiera höga respektive låga värden.)

Geografisk indelning till och med 2023	2021	2022	2023	Geografisk indelning från och med 2024	2024
LUNDS KOMMUN	1,59	1,73	1,43	Lokalpolisområde Lund	1,49
Lund, Centrum	1,81	2,24	1,95	Lund Centrala	1,59
Lund, Norra Fäladen	1,62	2,43	2,03	Lund Norr	1,81
Lund, Söder/Klostergården	2,41	1,59	1,57	Lund Söder	1,41
Lund, Väster	1,73	1,89	1,24	Lund Väster	1,57
Lund, Öster	1,08	1,05	0,92	Lund Öster	1,16
Södra Sandby	1,49	1,76	1,32	Södra Sandby	1,22
				Södra Sandby omnejd	1,08
Genarp	1,68	1,62	1,59	Genarp	1,22
				Genarp omnejd	1,08
Dalby	1,38	1,43	1,35	Dalby	1,51
				Dalby omnejd	1,00
Veberöd	1,51	1,38	1,43	Veberöd	1,73
				Stångby/Vallkärra	1,08
Lund, Linero	1,49	1,51	1,51		
Lund, Nöbbelöv/Gunnesbo	1,54	1,54	1,46		

Även om siffrorna inte är helt jämförbara så kan man konstatera att den positiva utvecklingen i södra Lund (tidigare Söder/Klostergården) och i norra Lund (tidigare Norra Fäladen) ser ut att hålla i sig. I norra Lund har indexet "ungdomsgång som bråkar och stör ordningen" förbättrats betydligt och problemnivån för denna aspekt minskar från nivå 4 till nivå 2 i årets undersökning. I rapporten lyfter polisen även fram centrum och Södra Sandby som områden där den upplevda tryggheten har förbättrats.

Det är fortfarande norra Lund som uppfattas som mest otryggt, trots att stadsdelens problemindex sjunkit med 0,22 indexpoäng sedan 2023 års mätning. Den mest anmärkningsvärda försämringen av den upplevda tryggheten kan observeras i Veberöd, vars problemindex ökat med 0,3 indexpoäng. Båda dessa områden har trots detta ett lågt problemindex.

Jämförelser trygghet och säkerhet

Sveriges kommuner och regioners (SKR) sammanställning av trygghets- och säkerhetsindikatorer görs för alla Sveriges kommuner årligen och utgör en översiktlig indikation gällande trygghets- och säkerhetsläget i kommunerna. Även i denna

sammanställning ingår några nyckeltal som rör upplevelsen av trygghet, men dessa kommer från SCB:s medborgarundersökning och utelämnas därför i nedanstående sammanställning, med hänvisning till avsnittet "Medborgarnas syn på Lund..." ovan.

Nyckeltalssamlingen som tidigare gick under namnet "Öppna jämförelser - trygghet och säkerhet" kallas från och med 2024 endast "Jämförelser trygghet och säkerhet". Urvalet av nyckeltal är detsamma, men SKR beräknar inte längre ett totalindex utifrån vilket alla kommuner rangordnas.

Nyckeltalen i sammanställningen kommer från flera olika statistikansvariga myndigheter, till exempel Statistiska centralbyrån, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Brottsförebyggande rådet och Socialstyrelsen. För flertalet av de ingående nyckeltalen finns en fördröjning innan statistiken publiceras, varför de flesta utfallen avser 2023.

	Lund				Alla kommuner (ovägt medel)		Kommuner med 100 000–199 999 invånare (ovägt medel)	
	2021	2022	2023	2024	2023	2024	2023	2024
Personskador								
Sjukhusvårdade till följd av oavsiktliga skador (olyckor), antal/1000 invånare	6,2	6,1	5,9		10,2		8,5	
Avvikelse från modellberäknat värde för sjukhusvårdade till följd av oavsiktliga skador (olyckor)	Färre än	Färre än	Färre än					
Utvecklade bränder i byggnad								
Utvecklade bränder i byggnad, antal/1000 invånare	0,35	0,29	0,22		0,52		0,32	
Avvikelse från modellberäknat värde för utvecklade bränder i byggnad	Fler än	Lika många	Lika många					
Anmälda våldsbrott								
Anmälda våldsbrott, antal/100 000 invånare	680	735	776		862		1055	
Avvikelse från modellberäknat värde för anmälda våldsbrott	Lika många	Lika många	Lika många					
Anmälda stöld- och tillgreppsbrott								
Anmälda stöld- och tillgreppsbrott, antal/100 000 invånare	3 791	4 177	4 281		2 439		3 820	
Avvikelse från modellberäknat värde för anmälda stöld- och tillgreppsbrott	Lika många	Lika många	Lika många					
Anmälda brott om skadegörelse								
Anmälda brott om skadegörelse, antal/100 000 invånare	1038	1052	1019		1 042		1 382	
Samverkan								

	Lund				Alla kommuner (ovägt medel)		Kommuner med 100 000–199 999 invånare (ovägt medel)	
	2021	2022	2023	2024	2023	2024	2023	2024
Samverkan - utför kommunen IVPA? (1=Ja, 0=Nej)	Ja	Ja	Ja					
IVPA-insatser (i väntan på ambulans), antal/1000 invånare	0,5	0,4	0,6		2,8		1,3	
Hjälp vid nödläge								
Larmbehandlingstid för räddningstjänst, mediantid i minuter.	1,9	2,2	2,5	2,3	2,3	2,1	2,2	2,0
Responstid (tid från 112-samtal till första resurs är på plats) för räddningstjänst, mediantid i minuter	10,2	10,7	10,7	10,6	13,1	13,0	10,9	10,7
Larmbehandlingstid för ambulans, mediantid i minuter	4,0	4,3	4,3	3,8	4,3	3,9	4,3	3,8
Responstid (tid från 112-samtal till första resurs är på plats) för ambulans, mediantid i minuter.	14,4	14,7	14,8	14,5	17,9	17,4	14,0	13,6
Jämställdhet								
Kvinnor som arbetar som brandpersonal i utryckningstjänst, andel (%)	10,2	9,5	11,1		8,2		8,6	
Samhällets kostnader för olyckor								
Kostnad för olyckor totalt, kr/invånare	4 600	5 000	5 100		9 981		7 687	

Det är jämförelsevis mycket få personer i Lund som behöver *sjukhusvård till följd av olyckor*. Endast tre av Sveriges 290 kommuner har ett lägre värde för detta nyckeltal. Lund har under lång tid haft ett lägre utfall än statistiskt förväntat (jämfört med modellberäknat värde) för detta nyckeltal.

Utvecklade bränder i byggnad baserar sig på insatsrapporter från Räddningsverkets insatsregister. Utvecklad brand betyder att det fortfarande brinner när räddningstjänsten anländer. Här ligger Lund en bit under genomsnittet i landet. Det är dock värt att notera att detta ligger i linje med det modellberäknade värdet (som bland annat tar hänsyn till befolkningsvariabler och bebyggelsestruktur). Lund har alltså ungefär lika många utvecklade bränder i byggnader som statistiskt förväntat.

Antalet anmälda våldsbrott har ökat i Lund 2022 och 2023, vilket innebär att den sjunkande trenden mellan 2017 och 2021 brutits. Lunds värde är fortfarande lägre än medelvärdet både för alla kommuner och i kommungruppen (i vilken endast Nacka och Linköping har lägre värden). Utfallet ligger i nivå med det statistiskt förväntade.

Lund har ett jämförelsevis högt antal anmälda *stöld- och tillgreppsbrott* per 100 000 invånare. Lunds värde är högre än medelvärdet både för alla kommuner och för kommungruppen. Även detta nyckeltal visar på en försiktig ökning 2022 och 2023. Utfallet ligger i nivå med det statistiskt förväntade.

Antalet anmälda *brott om skadegörelse* ligger i nivå med genomsnittet för alla kommuner, men är lägre än i kommungruppen. 2008 och 2009 låg antalet i Lund kring 1500 per 100 000 invånare. Sedan 2011 har det dock legat still mellan ca 1000 och 1100 per 100 000 invånare.

Räddningstjänsten i Lund har länge arbetat med *IVPA-insatser* (i väntan på ambulans), antalet insatser per tusen invånare är dock betydligt lägre i Lund än genomsnittet för de båda jämförelsegrupperna. En orsak till detta kan vara att Lunds kommun inte är så stor till ytan och att detta medför att ambulans kan vara på plats snabbare (se *responstid ambulans* nedan).

Larmbehandlingstiden (tiden från att larmcentralen får larmet till att räddningstjänst/ambulans larmas ut) är genomsnittlig i Lund. Mediantiden ligger på 2,3 minuter för räddningstjänst och 3,8 minuter för ambulans. *Responstiden* (tid från 112-samtal till första resurs på plats) ligger i nivå med kommungruppens genomsnitt. Det är viktigt att komma ihåg att detta nyckeltal till betydande del beror på hur kommunens geografi ser ut. Sett över tid så har räddningstjänstens responstid legat relativt "stilla" mellan 9 och 10 minuter, däremot har tiden tills ambulans är på plats ökat något - från 11 minuter 2014 till 14,5 minuter 2024.

Lunds räddningstjänst är något mer jämställt bemannad än i en genomsnittlig kommun. Cirka 11 procent av den *utryckande brandpersonalen är kvinnor* i Lund. Det är en högre andel än i de båda jämförelsegrupperna. i kommungruppen är det bara Jönköping som har en högre andel kvinnor (13,6 procent).

Lunds *kostnader för olyckor* per invånare är bland de lägsta i landet. Endast Uppsala och Sundbyberg har lägre kostnader. Genomsnittskostnaden för alla kommuner är 9981 kr/invånare. Lunds kostnad är alltså ungefär hälften av den genomsnittliga för alla kommuner.

Kvalitet och kostnadseffektivitet per verksamhetsområde

I detta avsnitt redogörs för analyser av kvaliteten i Lunds kommuns verksamheter till medborgarna. Varje område inleds med en beskrivning av verksamhetsområdet utifrån det kommunala uppdraget. Därefter analyseras de mest väsentliga resultaten rörande kostnadseffektivitet, kvalitetsframgångar och utvecklingsområden för respektive verksamhetsområde.

Förskola

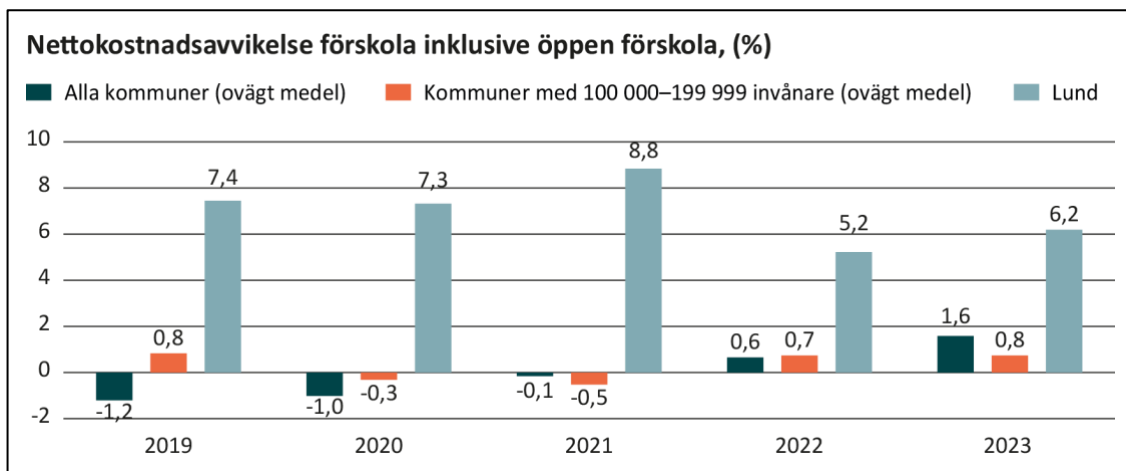
Barn- och skolnämnden har bland annat verksamhetsansvar för kommunal förskola. Under detta verksamhetsansvar ingår 62 förskolor, varav en erbjuder kvälls-, natt- och helgomsorg, samt två öppna förskolor, varav en är en del av en familjecentral. Knappt 3800 barn är inskrivna i någon av förvaltningens förskolor. Lunds kommun har även en kommunal internationell förskola vid International School of Lund Katedralskolan (ISLK), som riktar sig till barn vars vårdnadshavare bor i Sverige tillfälligt på grund av arbete eller studier. Undervisningen bedrivs på engelska och ISLK följer IB-koncernens läroplan (International Baccalaureate). För denna förskola har utbildningsnämnden verksamhetsansvar.

Förskolans kvalitetsarbete är starkt reglerat utifrån skolformens läroplan samt skollagen, detta utöver de delar som också är reglerade i lag och som avser områden kopplade till verksamhetsansvaret, såsom exempelvis egenkontroll. I verksamhetsansvaret ingår även till exempel lokalplanering.

Det finns även fristående förskolor där Lunds kommun har tillsynsansvar, för detta ansvarar utbildningsnämnden. Nyckeltal för dessa redovisas inte i denna rapport.

Kostnadseffektivitet

Nettokostnadsavvikelse

Diagrammet visar nettokostnadsavvikelse för förskola inklusive öppen förskola för perioden 2019–2023.

Nettokostnadsavvikelse i procent för förskola (inklusive öppen förskola) jämför nettokostnaden för verksamheten med den kostnad som statistiskt kan förväntas enligt en referenskostnad. Beräkningen av referenskostnaden görs med variablerna som används i kostnadsutjämningsystemet. I förskolan används bland annat genomsnittskostnaden för förskolor i riket, vistelsetid på förskola, andel av kommunens befolkning som är 1–5 år, löner, befolkningsutveckling med mera. Resultatet visar en avvikelse i procent jämfört med vad som kan förväntas, där ett värde över 0 indikerar ett relativt högt kostnadsläge i förhållande till vad som kan förväntas, vilket kan bero på hög ambitionsnivå och/eller låg effektivitet.

2023 var nettokostnaden för förskolan i Lunds kommun drygt 6 procent högre än referenskostnaden, vilket indikerar ett relativt högt kostnadsläge. Motsvarande utfall under 2018–2021 var dock ännu högre, mellan 7 och 9 procent. Lunds kommun har traditionellt haft hög nettokostnadsavvikelse inom förskolan och 2016 redovisades nettokostnaden till 12 procent högre än referenskostnaden. Förklaringar till de relativt höga kostnaderna är höga politiska ambitioner för verksamheten som innebär prioriteringar om mer resurser. Denna viljeinriktning uttrycks genom satsningar på en hög personaltäthet, aktivt minskande om barngruppers storlek och en högre andel utbildad förskolepersonal än jämförbara kommuner och riket.

Nettokostnaden per invånare i Lund för förskoleverksamheten inklusive öppen förskola var 2023 cirka 6 700 kronor, vilket är lägre än snittet för riket och kommungruppen som hamnade på cirka 7 600 respektive 7 700 kronor. Lund förväntades dock utifrån förutsättningarna, uttryckt som referenskostnaden, att ha en ännu lägre kostnad: drygt 6 300 kronor per invånare.

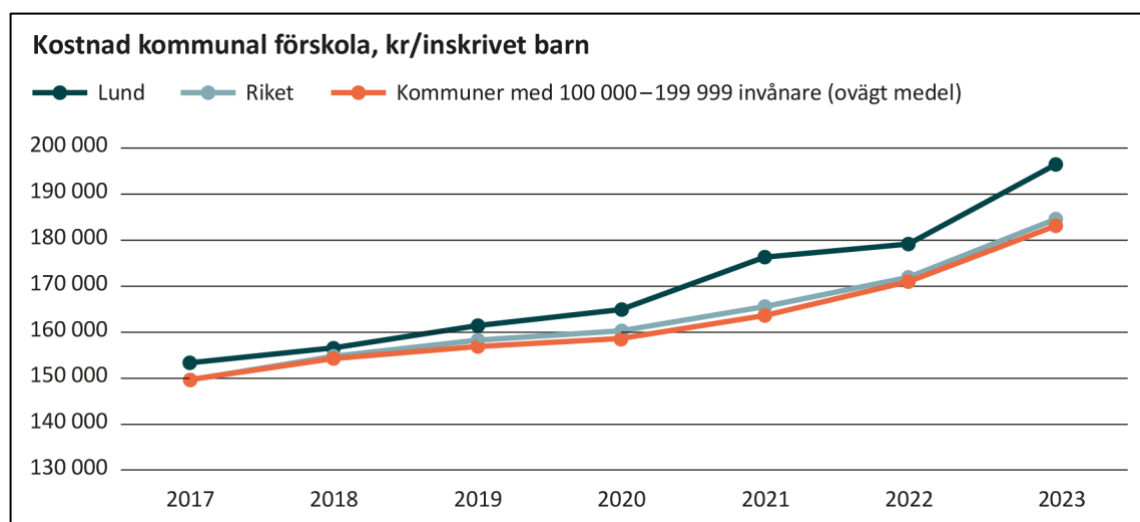
Effektivitetsindex

Effektivitetsindex är ett nyckeltal som beräknas av Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA) på uppdrag av Finansdepartementet. Syftet med nyckeltalet är att väcka intresse för och diskussion kring frågan om effektivitet och uppmuntra kommuner att jämföra sig med varandra.

Nyckeltal	2019	2020	2021	2022	2023
Effektivitetsindex förskola	58	63	57	61	59
Kvalitetsindex förskola	71	85	77	83	76
Resursindex förskola	34	33	25	38	33

Tabellen visar effektivitetsindex, kvalitetsindex och resursindex för kommunal förskola för perioden 2019–2023.

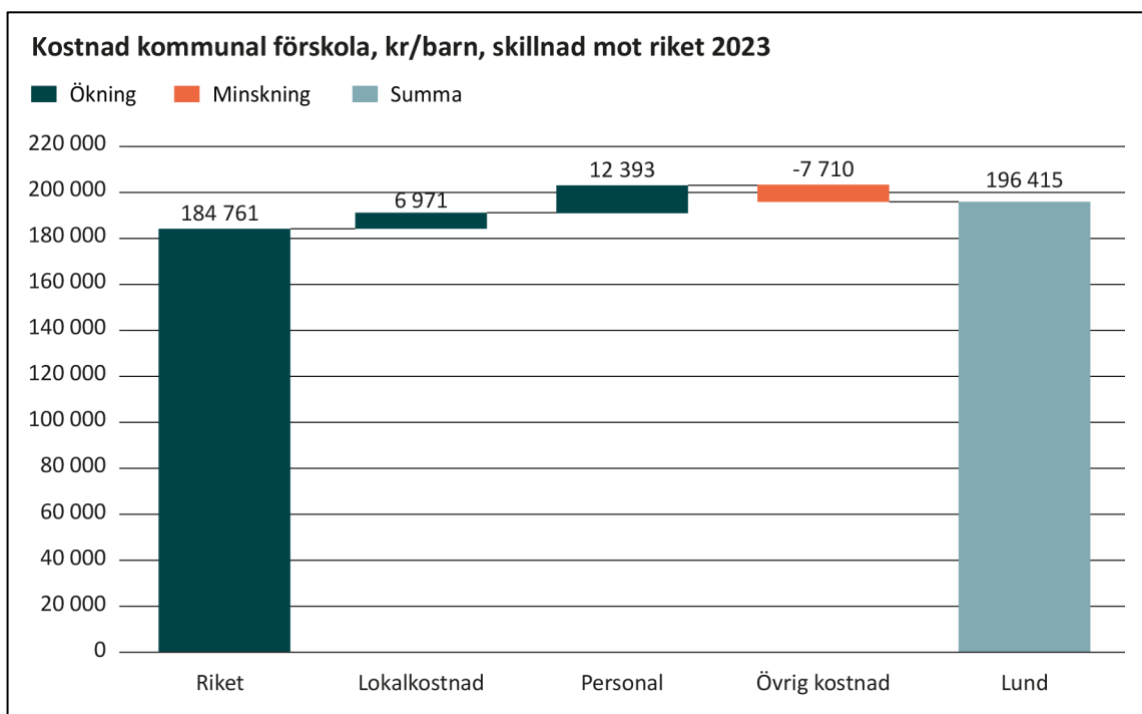
Effektivitetsindex i förskola är en sammanvägning av kvalitetsindex och resursindex och bygger på tre kvalitetsnyckeltal och två kostnadsnyckeltal. Kvalitetsnyckeltalen är andel heltidstjänster i förskolan med förskollärläggning, personaltäthet samt andel inskrivna barn 1–5 år. Kostnadsnyckeltalen beräknas utifrån kostnad per inskrivet barn samt nettokostnadsavvikelse. Viktigt att notera är att ett förbättrat kvalitetsindex i förskolan per automatik är kostnadsdrivande. Med fler förskollärare, ökad personaltäthet och fler inskrivna barn kommer kostnaderna öka. Denna indexkonstruktion skiljer sig från till exempel grundskolans och gymnasieskolans där kvalitetsindex baseras både på personalnyckeltal och kompletteras av nyckeltal baserade på faktiska kunskapsresultat för eleverna. Sådana nyckeltal saknas inom förskolan. Lunds kommuns effektivitetsindex för förskolan har de senaste åren legat i paritet med eller något över värdena för samtliga kommuner och kommungruppen.

Diagrammet visar kostnad per inskrivet barn i kommunal förskola under åren 2017–2023

Ovanstående linjediagram anger kostnaden för förskoleverksamheten per inskrivet barn och avser kommunal regi. 2023 var kostnaden cirka 196 400 kronor per inskrivet barn i Lund, vilket var ungefär 11 600 kr högre än rikssnittet som landade på cirka 184 800 kronor. Lund har de senaste åren redovisat högre kostnader än medelvärdet för kommungruppen. Att kostnaden per inskrivet barn i Lund är högre förklaras till viss del med höga lokalkostnader. Bruttokostnaden för lokaler i förskolan är knappt 7 000 kronor högre i Lund per barn jämfört med rikssnittet. En annan förklaring till högre

redovisade kostnader per barn i förskolan är personalkostnader. Personalkostnaderna i Lund år 2023 är cirka 12 400 kronor mer per barn än snittet för riket. Förklaringarna till de ökade personalkostnaderna återfinns i politiska ambitioner och prioriteringar av verksamheten som inneburit satsningar på en högre förskollärartäthet och minskade barngrupper. Diagrammet nedan visar i vilka avseenden och i vilken omfattning Lunds kostnader för kommunal förskola skiljer sig från riket år 2023. Lunds värde i vattenfallsdiagrammet är den gröna stapeln.

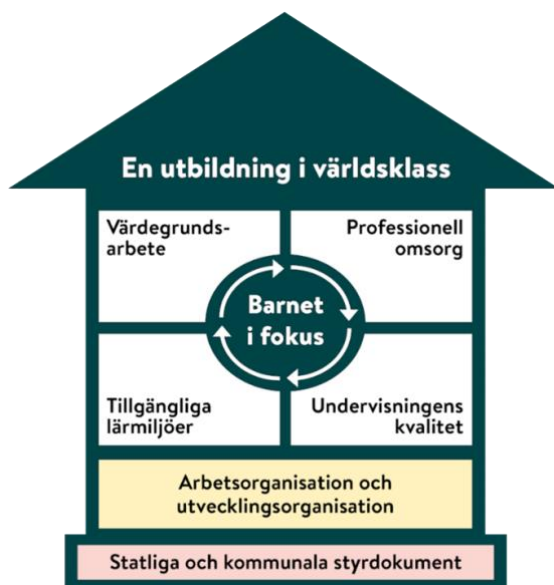
Vattenfallsdiagrammet visar en jämförelse mellan kostnader för kommunal förskola i Lund och riket.

Kvalitetsframgångar

Utvecklingen av pedagogiska lärmiljöer

Tillgängliga lärmiljöer valdes som ett gemensamt område och pedagogisk inriktning för utvecklingsarbetet på barn- och skolförvaltningen år 2020. Att förskolans miljö ska vara tillgänglig för alla barn och stödja utveckling, lärande, lek och kommunikation är något som dessutom står i läroplanen.

Den pedagogiska lärmiljön är exempelvis pedagogernas arbetssätt och metoder i undervisningen och arbetet med barn i behov av särskilt stöd. Förskolans undervisning är fortsatt i fokus och arbetssätt och metoder har testats och utvärderats under året. Kommunens förskolor har dessutom börjat jobba med ett kvalitetshus, som tydliggör vilka delar en utbildning i världsklass består av. Kvalitetshuset har arbetats fram av verksamhetschef, rektorer och biträdande rektorer i Lunds kommunala förskolor. Huset förväntas bidra till ökad likvärdighet och kvalitet inom förskolan och material håller på att tas fram för att kommunicera modellen till pedagoger, vårdnadshavare, kommunen och hela förskolesverige.

Bilden visar förskolans kvalitetshus med de fyra lägenheterna och barnet i fokus

Språka Lund

Före Bornholmsmodellen har införts som ett systematiskt arbets sätt i samtliga förskolor i kommunen. Språkmodellen har fokus på att parallellt stärka språket och den fonologiska medvetenheten - den senare en viktig förutsättning för att utveckla god läsinlärning. När barn dagligen får ägna en liten stund åt språklekar stärks deras förutsättningar för att lyckas med läs- och skrivinlärningen i skolan. Genom att arbeta med *Före Bornholmsmodellen* i förskolan får barnen en ökad förståelse för hur språket är uppbyggt. Under höstterminen 2024 har alla förskolor aktivt involverat barnen i språkmodellen. Första uppföljningen av genomförande och effekter sker under 2025, vilket innebär att det ännu är för tidigt att se tydliga effekter.

Bygga broar

Bygga Broar är en modell som innebär ett långsiktigt och hållbart värdegrundsarbete. Modellen innebär 4 utbildningsdagar där Lund valt att lägga till en 5:e dag för att få med det lokala stödet. Under dagarna tas olika teman upp, exempelvis Migrations- och integrationsprocessen, Hedersrelaterat våld och förtryck, Barnuppfostran och Makt- och motståndsteorier.

Genom att göra rektorer och personal i förskolan trygga i att genomföra värdegrundsdialoger med vårdnadshavarna, det vill säga ett ömsesidigt lärande, arbetar vi just förebyggande. Dessa dialoger handlar om att skapa och bygga relationer med vårdnadshavarna i vardagen på förskolan. Nyligen tog Bygga Broar fram ett implementeringsstöd som hjälper förskolorna att integrera modellen i sitt värdegrundsarbete.

Sedan 2016 har ca 900 pedagoger och ca 40 rektorer/biträdande rektorer/specialpedagoger och utvecklingspedagoger utbildats från majoriteten av kommunens förskolor. Arbetet kommer att fortlöpa.

Utvecklingsområden

Vidareutveckla förskolans analysarbete

Barn- och skolnämnden ska erbjuda en utbildning som bidrar till alla barns utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. För att kunna genomföra uppdraget är ett fungerande kvalitetsarbete avgörande. I förskolan är bristen på kvantitativa underlag en utmaning i kvalitetsarbetet som försvårar analysen. Att det inte finns någon statistik som synliggör barnens utveckling och lärande eller förskolans måluppfyllelse är en utmaning som identifierats på nationell nivå (Skolverket 2022, Redovisning av nationella målsättningar samt delredovisning av delmål, indikatorer, framgångsfaktorer och analysunderlag, s. 34).

För att utveckla förskolans analysarbete har barn- och skolförvaltningen tagit fram ett självskattningsverktyg som ska besvaras av rektorer och pedagogisk personal i förskolan. Självskattningsverktyget utgår från tillgängliga lärmiljöers olika aspekter och innehåller till exempel frågor kopplat till den digitala skattningen samt språk-, läs-, och skrivutveckling. Skattningen ska genomföras med en viss regelbundenhet och underlaget blir viktigt att beakta i det systematiska kvalitetsarbetet.

Lunds kommun deltar även i ett treårigt samarbete med Linnéuniversitetet som går under namnet Förbättringskapacitet i förskola och skola. Fortbildningsinsatsen inkluderar samtliga skolledare, förstelärare samt särskilt utsedda pedagoger i förskolan. Insatsen avser bland annat stärka enheternas förmåga att bedriva systematiskt kvalitetsarbete samt att följa upp och analysera resultat och aspekter av undervisningskvalitet med stöd av olika metoder.

Grundskola, anpassad grundskola och fritidshem

Barn- och skolnämnden har bland annat verksamhetsansvar för grundskola, förskoleklass, fritidshem och anpassad grundskola. Under detta verksamhetsansvar ingår 42 grundskolor och anpassade grundskolor samt en sjukhuskola. Knappt 13 000 elever är placerade i någon av dessa verksamheter.

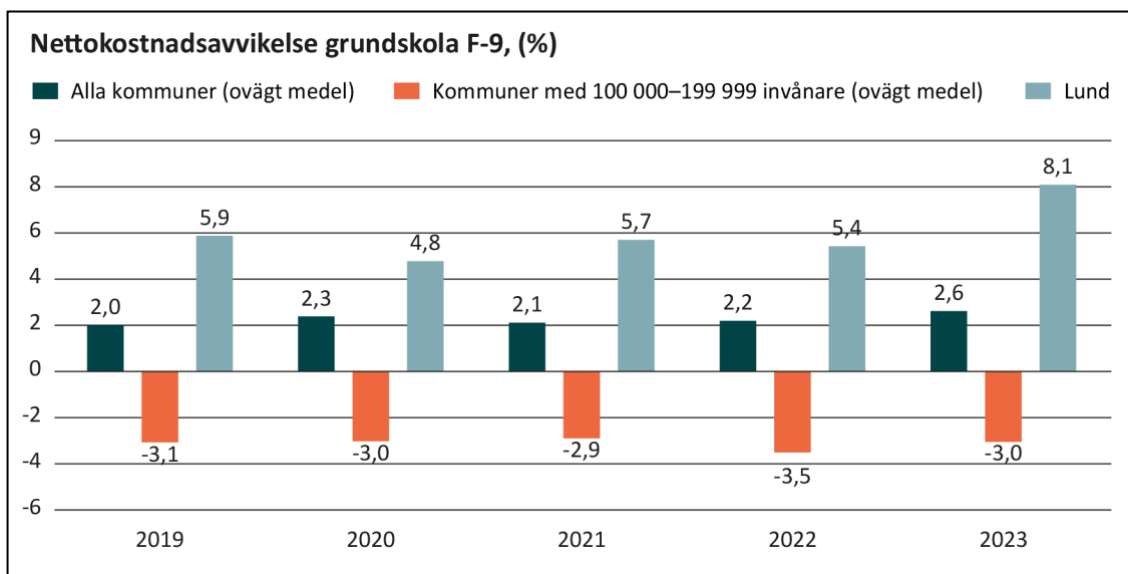
Utbildningsverksamheternas kvalitetsarbete är starkt reglerat utifrån skolformernas respektive läroplaner samt skollagen, detta utöver de delar som också är reglerade i lag och som avser områden kopplade till verksamhetsansvaret, såsom exempelvis skolhälsovård och egenkontroll. I verksamhetsansvaret ingår även till exempel lokalplanering.

Lunds kommun har en internationell förskola, grundskola och fritidshem vid International School of Lund Katedralskolan (ISLK), som riktar sig till elever vars vårdnadshavare bor i Sverige tillfälligt på grund av arbete eller studier. Utbildningen ges på engelska och ISLK följer IB-koncernens läroplan, betygssystem och stadieindelning (International Baccalaureate). På grund av detta ingår ISLK inte i de nyckeltal som redovisas i avsnittet. Det är utbildningsnämnden som ansvarar för ISLK.

Det finns även fristående skolor inom Lunds kommun. Nyckeltal för dem redovisas inte i denna rapport. Fristående skolor är egna skolhuvudmän som står direkt under Skolinspektionens tillsyn. Det finns även fristående fritidshem där Lunds kommun har tillsynsansvar, för detta ansvarar utbildningsnämnden.

Kostnadseffektivitet

Nettokostnadsavvikelse

Diagrammet visar nettokostnadsavvikelse för kommunala grundskolor för perioden 2019-2023.

Nettokostnadsavvikelse i procent för grundskola F-9 jämför nettokostnaden för verksamheten med den kostnad som statistiskt kan förväntas enligt en referenskostnad. Beräkningen av förväntade kostnader görs med variabler som används i kostnadsutjämningsystemet. I grundskolan används bland annat genomsnittskostnaden för grundskolan i riket, andel 6-15-åringar i kommunen, elever med utländsk bakgrund, antagande om kostnader för skolskjuts samt löner, befolkningsutveckling med mera. Resultatet visar en avvikelse i procent jämfört med vad som kan förväntas, där ett värde över 0 indikerar ett högre kostnadsläge än förväntat, vilket kan bero på hög ambitionsnivå och/eller låg effektivitet.

År 2023 uppgick nettokostnadsavvikelsen för grundskolan i Lunds kommun till cirka 8 procent, vilket indikerar ett förhållandevis högt kostnadsläge. Nivån är överlag högre än den period som presenteras i diagrammet, men ligger i linje med kostnadsnivåer som uppmättes under åren 2016-2018. Lunds kommun har traditionellt haft hög nettokostnadsavvikelse inom grundskolan och 2014, när den var som högst, uppgick den till 13,6 procents avvikelse.

Nettokostnaden för grundskoleverksamheten per invånare i Lund, knappt 14 000 kronor, var 2023 i nivå med riksgenomsnittet, 13 900 kronor, och kommuner med 100 000-199 999 invånare som redovisade cirka 13 700 kronor. Den förväntade kostnaden för kommunens grundskola utifrån kostnadsutjämningsystemets olika variabler var dock 12 900 kronor per invånare.

Effektivitetsindex

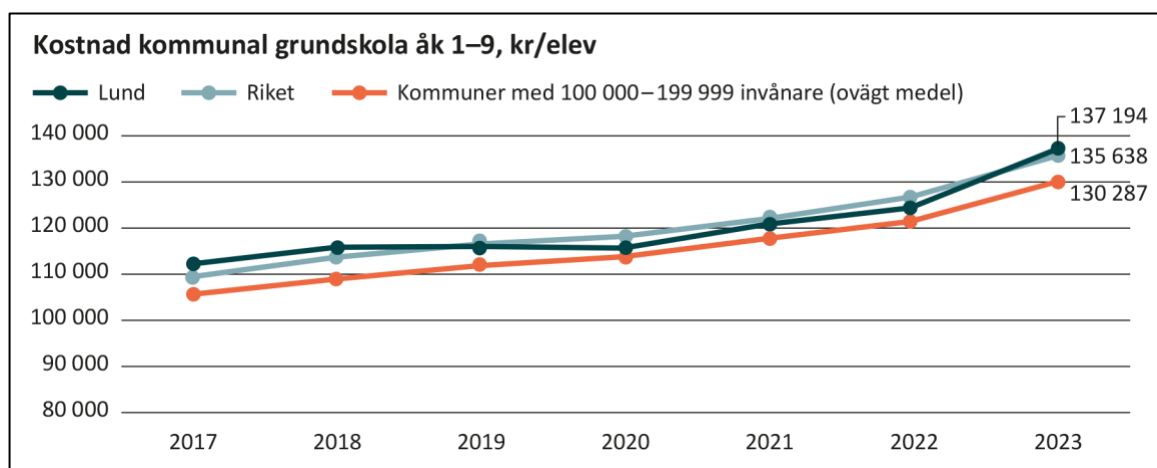
Effektivitetsindex är ett nyckeltal som beräknas av Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA) på uppdrag av Finansdepartementet. Syftet med nyckeltalet är att väcka intresse för och diskussion kring frågan om effektivitet och uppmuntra kommuner att jämföra sig med varandra.

Nyckeltal	2019	2020	2021	2022	2023
Effektivitetsindex kommunal grundskola F-9	21	37	24	24	15
Kvalitetsindex kommunal grundskola F-9	37	52	38	42	37
Resursindex kommunal grundskola F-9	33	37	31	28	24

Tabellen visar effektivitetsindex, kvalitetsindex och resursindex för kommunal grundskola för perioden 2019–2023.

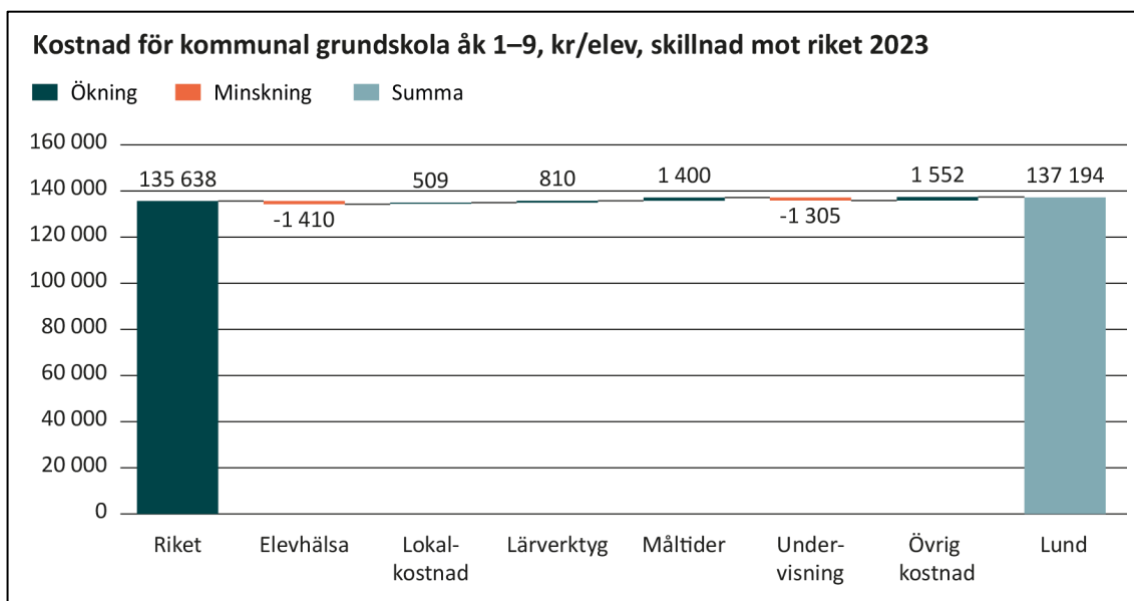
Effektivitetsindex är en sammanvägning av kvalitetsindex och resursindex för kommunal grundskola F-9. Kvalitetsindex för kommunal grundskola bygger på nyckeltal för kunskapsresultat, justerade för socioekonomiska skillnader, och elevenkårsindex. Resursindexet baseras på strukturjusterad kostnad per elev i kommunal grundskola F-9. Här ingår merkostnader på grund av gles bebyggelse, löneläge, modersmålsundervisning och befolkningsförändringar.

Lunds kommuns effektivitetsindex har de senaste åren legat under genomsnittet för alla kommuner och för kommungruppen. Detta beror delvis på att kunskapsresultaten varit något lägre än förväntat, utifrån elevernas socioekonomiska förutsättningar. Analyser visar till exempel att elever i Lunds kommunala skolor vars föräldrar inte har eftergymnasial utbildning haft lägre gymnasiebehörighet efter år 9 än rikssnittet de senaste åren. Detta indikerar ett behov av att arbeta än mer aktivt med det kompensatoriska uppdraget.

Diagrammet visar kostnad per elev i kommunal grundskola åk 1–9 under åren 2016-2023.

Ovanstående linjediagram visar kostnaden per elev i kommunal grundskola åk 1–9. Kostnaden har traditionellt varit högre i Lund jämfört med genomsnittet för riket och kommungruppen. 2019 bröts trenden nedåt för att 2023 brytas igen och kostnaden per elev i Lund år 2023 var knappt 137 200 kronor, vilket var högre än snittet för riket på drygt 135 600 kronor och kommuner med 100 000–199 999 invånare som redovisade 130 300 kronor per elev i åk 1–9. Diagrammet nedan visar i vilka avseenden Lunds kostnader för kommunal grundskola skiljer sig från riket år 2023. Till exempel syns att kommunens kostnader är högre avseende måltider, lokaler, lärverktyg och övrigt (till exempel kostnader för SYV, socialpedagoger, elevassistenter, administration, kursavgifter, konferenser, fackligt arbete med mera) men lägre avseende undervisning och Elevhälsa. Lunds värde i vattenfallsdiagrammet är den gröna stapeln.

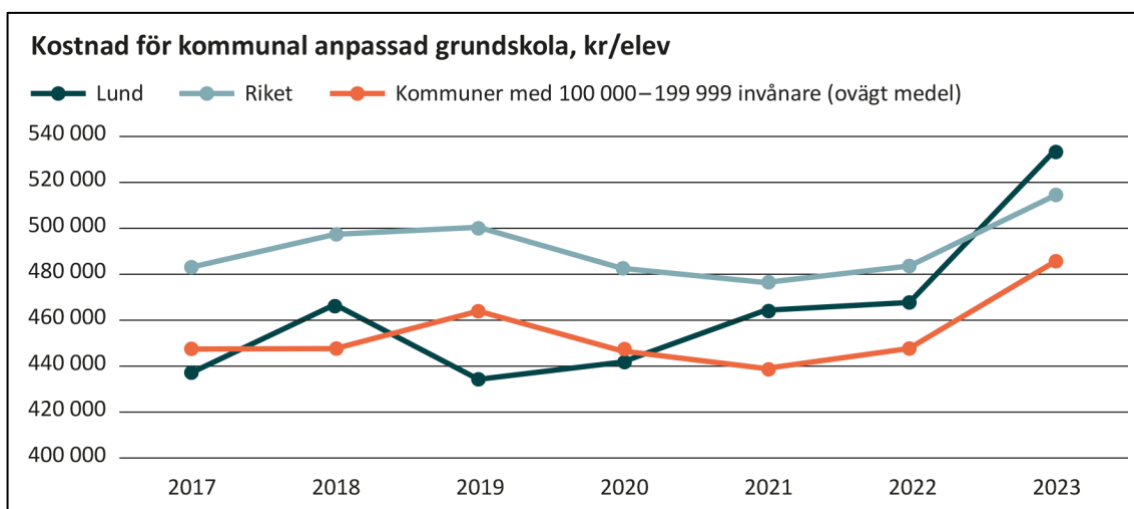

Vattenfallsdiagrammet visar en jämförelse mellan kostnader för kommunal grundskola i Lund och riket.

Anpassad grundskola

Mellan 2017 och 2019 låg Lunds kostnader för anpassad grundskola under både rikssnittet och genomsnittet för kommungruppen. Från 2020 syns en kostnadsökning som redovisades till 535 200 kronor per elev 2023, högre än både riksgenomsnittet på 515 500 kronor och kommungruppens snitt 486 080 kronor.

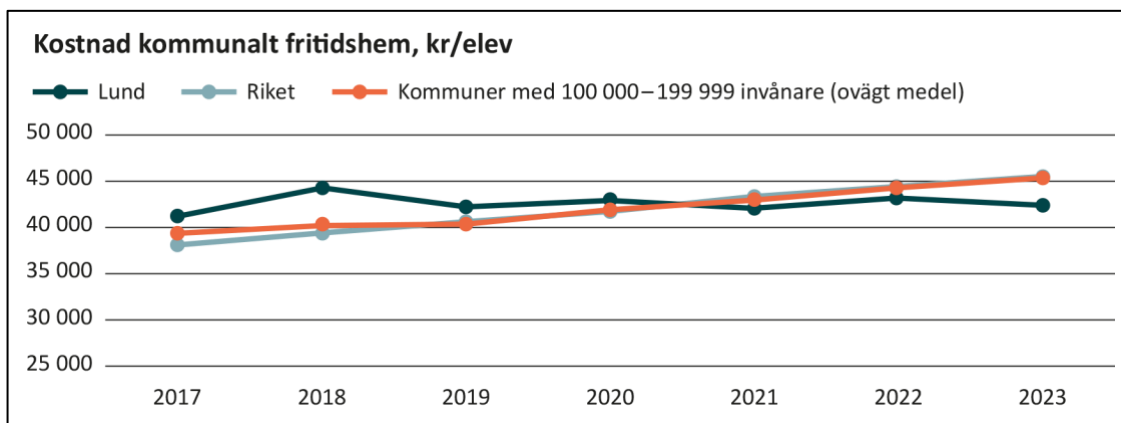
Huvuddelen av kostnadsökningen mellan 2022 och 2023 beror på fler elevassistenter, vilket speglar ett ökat behov av stöd för elever i den anpassade grundskolan. Detta kan i sin tur till delar förklaras av att en större andel elever numera läser inriktningen ämnesområde, som omfattar elever med större stödbehov än de som läser inriktningen ämne.

Diagrammet visar kostnad per elev i kommunal anpassad grundskola under åren 2017–2023.

Fritidshem

Lund har en något lägre kostnad (42 400 kronor) för kommunalt fritidshem beräknat per inskrivet barn, jämfört med rikets snitt (cirka 45 600 kronor) och även en något lägre kostnad än genomsnittet i kommungruppen (cirka 45 400 kronor). Lunds redovisade kostnad per inskrivet barn har varit högre än genomsnittet för båda jämförelsegrupperna under flera år men 2021 syns ett trendbrott.

Diagrammet visar kostnad per elev i kommunalt fritidshem under åren 2017–2023.

Kvalitetsframgångar

Goda kunskapsresultat

Kunskapsresultaten i åk 9 visar att Lunds elever fortsatt presterar på en hög nivå. Resultaten för läsåret 23/24 visar på en marginell skillnad jämfört med föregående läsåret.

Det genomsnittliga meritvärdet samt andel behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram för elever i åk 9 ligger fortsatt över rikssnitt.

Språka Lund

Språka Lund är ett långsiktigt och systematiskt arbete med att stärka språk och läsning hos alla barn och elever i ett 1–16 års perspektiv.

Språka Lund formar och förstärker undervisningen i form av systematisk språkträning i förskolan, med den så kallade "Före Bornholmsmodellen" och ett kartläggningsverktyg för grundskola och anpassad grundskola, "LegiLexi" som ökar möjligheterna för läraren att forma och anpassa undervisningen utifrån elevens och klassens behov.

Språka Lund fokuserar främst på barn i förskolan och elever i de första åren i grundskolan, då forskningen tydligt visar på vikten av tidiga insatser.

Alla grundskolor har genomfört LegiLexi-testerna. För att stärka analysarbetet har flera utbildningstillfällen genomförts, där pedagoger och skolledare fått fördjupa sina kunskaper om hur resultaten kan användas för att utveckla undervisningen.

Arbetet med att identifiera de mest effektiva insatserna pågår kontinuerligt och Lunds skolor är fortfarande i ett tidigt skede av utvecklingsprocessen för att stärka alla elevers läsförståelse. På lång sikt förväntas allt tydligare effekter. Under första mätningen höstterminen 2024 syns en positiv utveckling på 9 procentenheter mellan läsförståelse för elever i årskurs 3 läsåret 24/25 jämfört med läsåret 23/24.

Utvecklingsområden

Tillgängliga lärmiljöer och kunskapsutvecklingen för elever som riskerar att inte uppnå gymnasiebehörighet

Paraplybegreppet tillgängliga lärmiljöer valdes som ett gemensamt område och pedagogisk inriktning för utvecklingsarbetet på barn- och skolförvaltningen år 2020. Detta är ett omfattande område som rör de pedagogiska, sociala och fysiska lärmiljöerna. Att skolan ska vara en god miljö för utveckling och lärande står dessutom i både grundskolans och den anpassade grundskolans läroplan. Förvaltningen ringade år 2020 in tre aspekter för särskilt fokus, nämligen språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt, det kompensatoriska uppdraget med fokus på likvärdighet, samt arbetet med särskilt stöd. Bedömningen är att detta fortsatt är relevanta utvecklingsområden.

Sett till strukturkvaliteter, såsom elevers kön, migrationsbakgrund och föräldrars utbildningsnivå, är det föräldrars utbildningsnivå som har starkast samband med betygsresultaten. I Lunds kommun har kunskapsresultaten i årskurs 9 för elever vars föräldrar har eftergymnasial utbildning varit högre än rikssnittet för kommunala skolor de senaste nio åren. För elever vars föräldrar har högst gymnasial utbildning har behörigheten till gymnasieskolans yrkesprogram varit under rikssnittet för kommunala skolor sex av de sju senaste läsåren. Den senare elevgruppen har utgjorts av mellan knappt 220 och drygt 240 elever under perioden. Det kompensatoriska uppdraget och kunskapsutvecklingen för elever som riskerar att inte uppnå gymnasiebehörighet är därför utvecklingsområden. Det är avgörande att undervisningen utformas så att dessa skillnader mellan elevgrupperna uppvägs. På övergripande nivå görs till exempel riktade insatser med hjälp av statsbidraget för stärkt kunskapsutveckling för att öka behörigheten till ett nationellt program på gymnasiet.

Problematisk skolfrånvaro

De senaste läsåren har det varit fler flickor än pojkar som haft omfattande frånvaro (över 30 procent total frånvaro) på högstadiet. Läsåret 22/23 hade 154 flickor och 95 pojkar denna omfattande grad av frånvaro på högstadiet. Läsåret 23/24 är motsvarande antal 164 och 128.

Skolfrånvaro är ett komplext problem som är en företeelse och ett resultat av kontextuella faktorer. Det är viktigt att förstå problemet skolfrånvaro i sin helhet för att på så sätt öka kunskapen om förutsättningarna i Lund och även träffsäkerheten i olika typer av insatser.

Det förebyggande och åtgärdande arbetet vad gäller skolfrånvaro behöver prioriteras även framöver. Utvecklingen gällande uppföljning och analys på huvudmannanivå behöver fortsatt utvecklas och ske på ett enhetligt och strukturerat sätt vad gäller de olika faktorer som påverkar skolfrånvaron. Samverkan mellan kommunens aktörer, en av faktorerna som påverkar frånvaron, behöver utvecklas.

Gymnasieskola och Anpassad gymnasieskola

Lunds kommun är huvudman för fem gymnasieskolor och en anpassad gymnasieskola med sammanlagt cirka 7 500 elever: Gymnasieskolan Spyken, Gymnasieskolan Vipan, Anpassade gymnasieskolan Vipan, Hedda Anderssongymnasiet, Katedralskolan och Polhemskolan. Lunds kommun är den tredje största kommunala gymnasiehuvudmannen i Sverige, och Polhemskolan är Sveriges största gymnasieskola, i elevantal räknat (läsåret 2023/24). Av de elever som går på de kommunala gymnasieskolorna i Lund har 41 procent Lund som hemkommun och 59 procent kommer från andra kommuner. Nyckeltalen som redovisas omfattar samtliga elever som går på de kommunala gymnasieskolorna, det vill säga både elever folkbokförda i Lund och elever folkbokförda i andra kommuner.

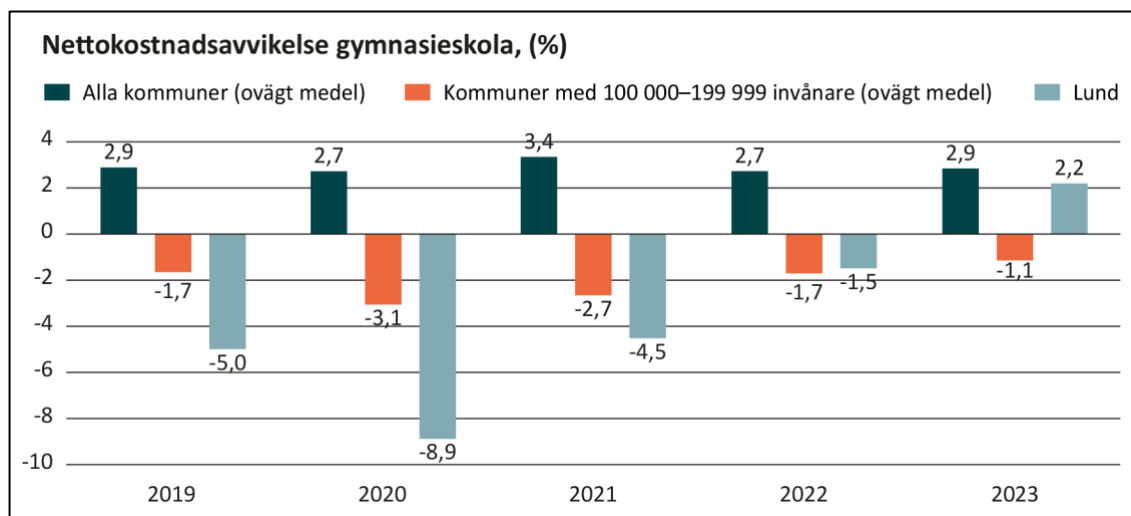
Det finns för närvarande 14 fristående gymnasieskolor i Lunds kommun. De fristående gymnasieskolorna är egna huvudmän som står direkt under Skolinspektionens tillsyn. Det innebär att Lunds kommun inte har rådighet över de fristående gymnasieskolorna.

De kommunala gymnasieskolorna i Lund erbjuder samtliga sex nationella högskoleförberedande program, nio av de tolv nationella yrkesprogrammen och samtliga fyra introduktionsprogram som riktar sig till elever från grundskolan utan behörighet till de nationella programmen. Ett högskoleförberedande program kan utformas med en fördjupning inom ett ämne och utgör då en spetsutbildning eller en särskild variant. Lunds kommunala gymnasieskolor hade under 2024 spetsutbildningar/särskilda varianter inom bild och form, fysik, historia, matematik och musik. Till nationella program kan även kopplas nationellt godkända idrottsutbildningar (NIU), vilka kräver godkännande av både Skolverket och det nationella specialidrottsförbundet. Polhemskolan anordnar NIU inom fotboll, handboll, basket, simning, simhopp och volleyboll. Vidare erbjuds International Baccalaureate (IB) vid Katedralskolan, vilket är en gymnasieutbildning som följer en internationell läroplan och ges på engelska.

Anpassad gymnasieskola delas in i nationella program, som samtliga har yrkesinriktning, och individuella program som utformas efter varje individs förutsättningar. Anpassade gymnasieskolan Vipan erbjuder två av de nio nationella programmen.

Kostnadseffektivitet

Nettokostnadsavvikelse

Diagrammet visar nettokostnadsavvikelse för gymnasieskola för perioden 2019–2023.

Nettokostnadsavvikelse i procent för gymnasieskola jämför nettokostnaden för verksamheten med en referenskostnad som baseras på nettokostnad för gymnasieskola i riket, andel 16–18-åringar i kommunen, elevens programval samt antagande om merkostnader för ett antal områden. Resultatet visar en procentuell avvikelse jämfört med vad som kan förväntas, där ett värde över 0 indikerar ett högre kostnadsläge än förväntat. Det kan bero på hög ambitionsnivå och/eller låg effektivitet.

2023 var nettokostnadsavvikelsen för gymnasieskolan i Lund 2,2 procent. Lunds gymnasieskolor har under många år haft en negativ nettokostnadsavvikelse bland annat förklarad av stora skolor med hög fyllnadsgrad. 2023 förändras detta och gymnasieskolan har i stället en något högre kostnad än förväntat.

Förklaringen till den förändrade nettokostnadsavvikelsen kan vara ökade hyreskostnader i samband med inflyttning i färdigbyggda Hedda Anderssongymnasiet samt färdigställda nya lokaler med återflytt på Gymnasieskolan Vipan. 2023 gjordes också en kraftig höjning av PO-pålägget och Lunds förvaltningar gavs full kompensation för denna ökning, vilket inte gjordes i alla andra kommuner.

Effektivitetsindex

Effektivitetsindex är ett nyckeltal som beräknas av Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA) på uppdrag av Finansdepartementet. Syftet med nyckeltalet är att väcka intresse för och diskussion kring frågan om effektivitet och uppmuntra kommuner att jämföra sig med varandra.

Nyckeltal	2019	2020	2021	2022	2023
Effektivitetsindex kommunal gymnasieskola	61	55	66	46	51
Kvalitetsindex kommunal gymnasieskola	45	45	53	34	42
Resursindex kommunal gymnasieskola	94	95	95	94	93

Tabellen visar effektivitetsindex, kvalitetsindex och resursindex för gymnasieskola för perioden 2019–2023

Tabellen visar effektivitetsindex, som bygger på ett kvalitetsindex och ett resursindex, för gymnasieskola för perioden 2019–2023. Indexen är relativa, det vill säga visar huvudmannens placering i jämförelse med övriga huvudmän som ingår i statistiken. Det finns ett bortfall och fristående gymnasiehuvudmän ingår inte i statistiken (läsåret 2023/24 gick ca 32 procent av Sveriges gymnasieelever på en fristående gymnasieskola), vilket gör att indexen måste tolkas med försiktighet.

Effektivitetsindex kommunal gymnasieskola Lund hade 2023 ett indexvärde på 51, vilket är en ökning med 5 indexsteg mot 2022.

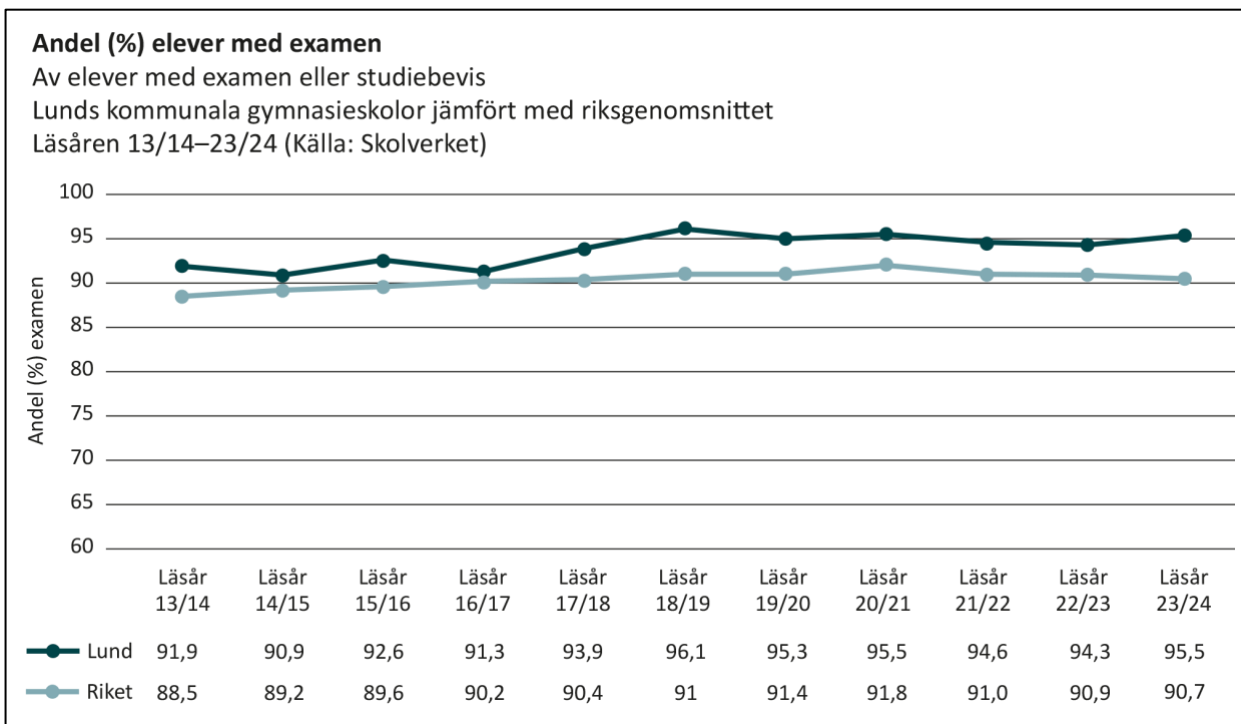
Kvalitetsindex har ökat med 8 indexsteg. Kvalitetsindexet består till 75 procent av ett modellberäknat värde gällande andel elever som tar examen inom 4 år, det vill säga det faktiska resultatet med hänsyn tagen till elevernas socioekonomi och till 25 procent av ett elevenkätindex med ett urval av frågor från Skolinspektionens elevenkät i årskurs 2. De socioekonomiska faktorerna är kön, andel nyinvandrade elever, föräldrars utbildningsnivå, föräldrars inkomst samt behov av ekonomiskt bistånd. Det modellberäknade värdet innebär att ju bättre socioekonomi en skolhuvudman har, desto bättre studieresultat förväntas. Andel gymnasieelever med examen inom 4 år har ökat med 2 procentenheter år 2024 jämfört med år 2023. Det är en hög andel som tar examen jämfört med riket, men socioekonomin för eleverna vid de kommunala gymnasieskolorna i Lund är god, vilket innebär att det modellberäknade värdet blir lägre. Elevenkätindex är i nivå med förra året.

Resursindex på 93 är något lägre än tidigare år. Kostnaden per elev i Lund inom kommunal gymnasieskola var år 2023 121 300 kronor, vilket är lägre än genomsnittet i såväl alla kommuner som i kommungruppen, men högre i förhållande till föregående år (111 900 kronor). Programvalsjusterad kostnad per elev i Lund är 134 300 kr vilket är något över riksgenomsnittet, det vill säga med hänsyn tagen till kommunens programmix är priset genomsnittligt.

Kvalitetsframgångar

Goda studieresultat

Eleverna på de kommunala gymnasieskolorna i Lund har totalt sett goda studieresultat i jämförelse med riksgenomsnittet. Det gäller exempelvis genomsnittlig betygspoäng, genomströmning, andel elever med examen och andel elever med grundläggande behörighet till högskola/universitet. Studieresultaten förklaras både av att utbildningarna har god kvalitet och att eleverna har goda förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Generellt når flickor bättre studieresultat än pojkar. På de kommunala gymnasieskolorna i Lund har skillnaden mellan flickor och pojkar minskat över tid.

Ett flertal indikatorer talar för att utbildningen på de kommunala gymnasieskolorna har god kvalitet. Det handlar om kvalitet i undervisning och stödinsatser samt lär- och skolmiljöer. Utbildningen följs upp bland annat genom statistik, enkäter, fokusgrupper och lektionsbesök. Goda materiella, personella och organisatoriska förutsättningar möjliggör god kvalitet i genomförandet av utbildningen. Andel lärare med behörighet i ämnet och lärarlegitimation är hög och långt över riksgenomsnittet och ett stort antal lärare är forskarutbildade. Låg sjukfrånvaro och låg personalomsättning indikerar att arbetsmiljön är god. Den låga personalomsättningen gällande bland annat skolledare och lärare ger stabilitet och möjliggör långsiktighet och uthållighet i utvecklingsarbetet. Av elevenkäterna framgår bland annat att eleverna är nöjda med stöd, bemötande samt trygghet, det vill säga enkätresultaten är på dessa områden i nivå med eller över riksgenomsnittet.

De goda studieresultaten på de kommunala gymnasieskolorna förklaras också av att eleverna totalt sett har goda förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Föräldrars utbildningsnivå är den socioekonomiska faktor som har störst betydelse för betygsresultaten i årskurs 9 (Skolverket 2018, s. 6; SCB 2020, s. 3). Motsvarande analys gällande gymnasieskola saknas. Betygen i årskurs 9 har betydelse för betygen på gymnasiet, både utifrån elevernas förkunskaper och utifrån att de bakomliggande faktorer som påverkar betygen i årskurs 9 troligen i stor utsträckning är samma faktorer som påverkar betygen på gymnasiet. På de kommunala gymnasieskolorna i Lund är det totalt sett en större andel elever med högutbildade föräldrar än i riket och eleverna har totalt sett höga meritvärden från årskurs 9. Det är således förväntat att eleverna på de kommunala gymnasieskolorna ska prestera bättre än riksgenomsnittet.

Referenser:

Skolverket (2018). Analyser av familjebakgrundens betydelse för skolresultaten och skillnader mellan skolor, Rapport 467.

Statistiska centralbyrån (2020). Elever i årskurs 9 med högutbildade föräldrar presterar bättre.

Stor andel går vidare till arbete eller studier efter fullföljd gymnasieutbildning

På nationell nivå sammanställs statistik gällande övergång till arbete och studier efter fullföljd gymnasieutbildning. Den senast publicerade statistiken (från år 2022) visar att en större andel av eleverna vid de kommunala gymnasieskolorna i Lund är etablerade på arbetsmarknaden eller studerar (87,7), jämfört med riksgenomsnittet (84,7 för både kommunala och fristående gymnasieskolor). Andelen är högre för kvinnor än för män, både i Lund och i riket. Andel ungdomar som studerar vid högskola/universitet två år efter fullföljd gymnasieutbildning är högre för de kommunala gymnasieskolorna i Lund (66,4 i Lund resp. 39,3 i riket), medan andel etablerade på arbetsmarknaden är lägre (21,3 resp. 34,6 i riket). Detta kan bero på att Lund som gymnasiehuvudman har en större andel elever på högskoleförberedande program, samt en större andel elever som tar examen vilket är en förutsättning för att kunna läsa vidare på högskola eller universitet.

Utvecklingsområden

Studieresultat

Totalt sett är studieresultatet vid de kommunala gymnasieskolorna goda, men det är inte alla elever som fullföljer sitt gymnasieprogram och når utbildningens mål. Vid några gymnasieprogram är andelen mindre än riksgenomsnittet. Utbildningsnämnden uppväger skillnader i elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen, bland annat genom att fördela resurser inom förvaltningen utifrån elevernas meritvärde från årskurs 9. Även inom skolorna anpassas verksamheten efter elevernas skilda förutsättningar och elever som riskerar att inte nå utbildningens mål erbjuds stödinsatser. Gymnasieskolorna har över tid och kommer fortsatt utveckla arbetet med stödinsatser samt skol- och lärmiljöer.

Gymnasiereformen Gy25

Utbildningsförvaltningen kommer under 2025 fortsatt implementera gymnasiereformen Gy25 i gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan, Komvux på gymnasial nivå och Komvux som anpassad utbildning på gymnasial nivå. Reformen innebär förändringar i skollagen och skolförordningarna samt reviderade examensmål, program mål, programstrukturer och ämnesplaner samt att kursbetygen ska ersättas av ämnesbetyg. Syftet är bland annat att det ska ge bättre förutsättningar för lärande genom att eleven får längre tid att fördjupa sig i ett ämne innan det slutliga betyget sätts, samt att betyget bättre än idag kommer återspegla vad eleven kan i slutet av sina studier i ämnet. Förändringarna gäller från 1 juli 2025. Under 2025 kommer detta fortsatt att innebära ett omfattande förändringsarbete för utbildningsförvaltningen, exempelvis kompetensutveckling, utveckling av undervisning, bedömning och betygssättning, utbyte av läromedel, personalförändringar samt utveckling av IT-system för till exempel uppföljning.

Lokaler och lärmiljöer för idrott

Det råder fortsatt en påtaglig brist på eller avsaknad av ändamålsenliga lokaler och lärmiljöer för ämnet Idrott och hälsa vid de kommunala gymnasieskolorna. Hedda Anderssongymnasiet har temporära idrottshallar vid Bollhuset. Vid Gymnasieskolan Spyken, Katedralskolan och Polhemskolan är det stor brist på tider i idrottshallarna och på vissa enheter är hallarna för små samt omklädningsrum eftersatta avseende

underhåll. En viktig del i ämnet Idrott och hälsa är uteidrott, där flera av gymnasieskolorna har mycket dålig tillgång till ändamålsenliga utemiljöer.

Digitalisering av nationella prov

Regeringen har gett Skolverket i uppdrag att utveckla och införa digitala nationella prov och bedömningsstöd. Skolverket har beslutat om föreskrifter för hantering och genomförande av digitala nationella prov, med krav på bland annat teknisk utrustning, för att säkerställa att prov genomförs likvärdigt och rättssäkert. Under läsåret 24/25 genomförs de första digitala nationella proven i gymnasiet, och hösten 2025 på Komvux.

Det krävs inköp av teknisk utrustning, i störst utsträckning vid Komvux Lund där det inte finns dator till varje elev. Det kommer även innebära en ökad administration för att planera och genomföra nationella prov jämfört med tidigare. Viss utveckling av system för uppföljning av resultat krävs. Förändringen innebär även sämre möjligheter för lärarna att sambedöma då proven inte är tillgängliga på samma sätt som tidigare och kan delas.

Vuxenutbildning

Kommunal vuxenutbildning (Komvux) är till för vuxna som saknar eller behöver komplettera utbildning från grund- eller gymnasieskolan. Följande utbildningar anordnas inom Komvux i Lund

- Komvux på grundläggande nivå
- Komvux på gymnasial nivå
- Komvux i svenska för invandrare (SFI)
- Komvux som anpassad utbildning för vuxna på grundläggande och gymnasial nivå
- Gymnasial yrkesutbildning
- Kombinationsutbildningar (svenska i kombination med yrkeskurser)

Under 2024 hade vuxenutbildningen i Lund totalt cirka 5 700 elever. Det är en rättighet för vissa målgrupper att läsa på Komvux. Alla vuxna som saknar fullständiga betyg från grundskolan har rätt att läsa Komvux på grundläggande nivå. Rätt till Komvux på gymnasial nivå har vuxna som inte har uppnått grundläggande behörighet till högskoleutbildning. Vuxna med intellektuell funktionsnedsättning har rätt att gå Komvux som anpassad utbildning för vuxna på grundläggande och gymnasial nivå. Personer som saknar grundläggande kunskaper i svenska språket har rätt att läsa svenska för invandrare (SFI). Utöver rättighetslagstiftad utbildning ska kommunen sträva efter att erbjuda utbildning som svarar mot vuxnas efterfrågan och behov, till exempel kurser som är relevanta för ett yrkesområde och som kombineras till en sammanhållen yrkesutbildning. Det är hemkommunen som ansvarar för att de invånare som har rätt att delta i vuxenutbildning får delta i sådan utbildning, i hemkommunen eller i annan kommun. Komvux i Lund bedrivs både internt och genom upphandlade utbildningsanordnare. Lunds kommun hade under 2024 avtal med två externa utbildningsanordnare.

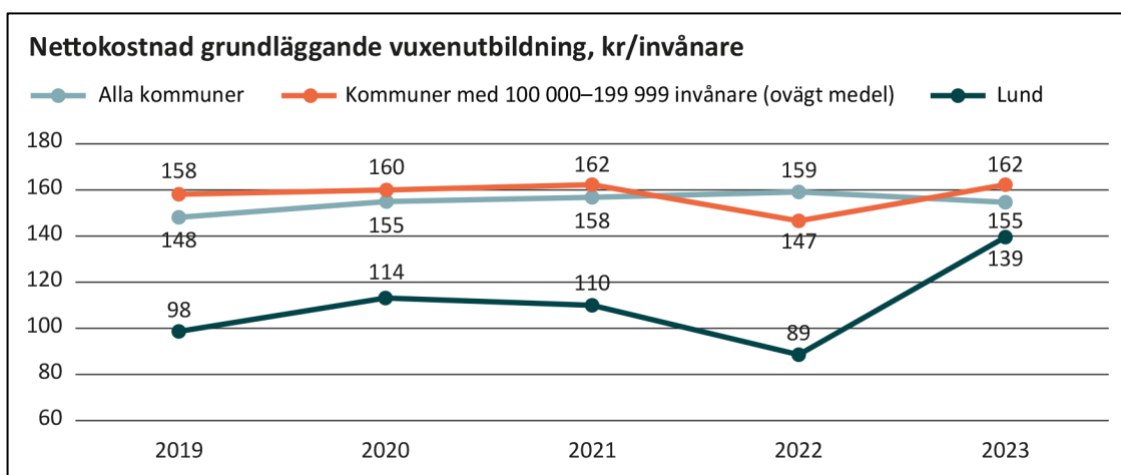
En del av det utbudet på Komvux består av sammanhållna yrkesutbildningar. Under 2024 erbjöd utbildningsförvaltningen sammanlagt 17 yrkesutbildningar på Komvux i egen regi eller via den upphandlade utbildningsanordnaren Movant, med totalt 742 elever under 2024 varav 340 elever vid den största yrkesutbildningen till

undersköterska (i egen regi). Det nya samverkansavtalet gällande gymnasial yrkesutbildning inom Komvux innebär att lundaborna från och med 2025 har ett ännu större utbud.

Utöver ovanstående finns två folkhögskolor i Lund som erbjuder SFI. Folkhögskolorna är egna skolhuvudmän och Lunds kommun har inte rådighet över dessa.

Kostnadseffektivitet

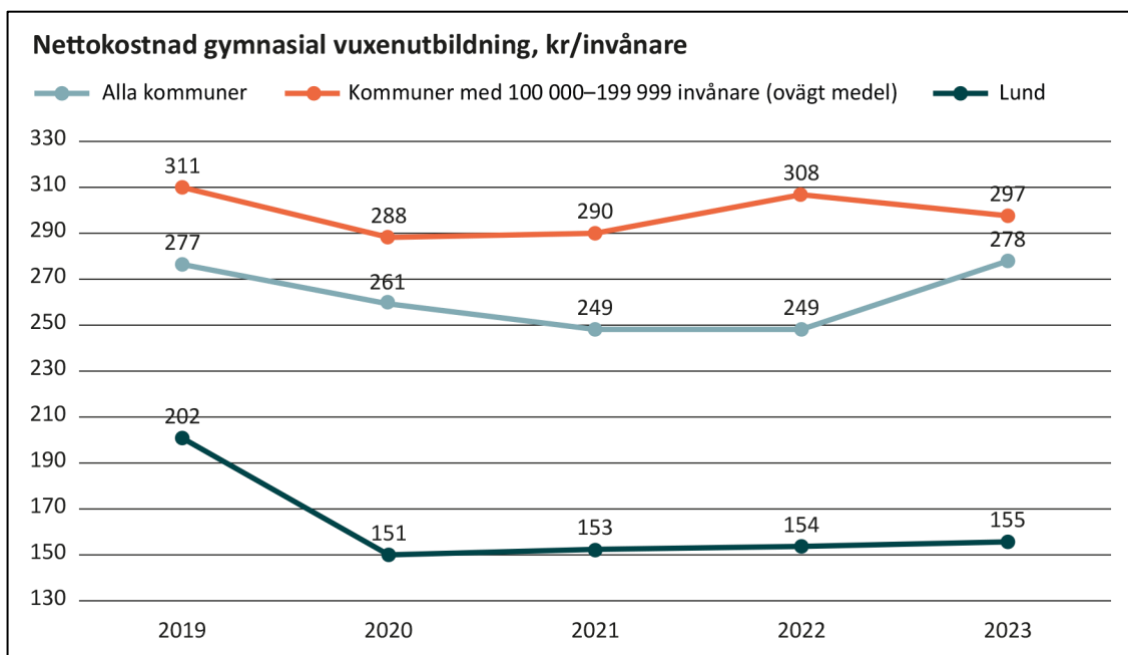
Jämförelser med andra kommuner avseende Vuxenutbildning är svårt då förutsättningarna och utbudet av utbildningar i hög grad skiljer sig åt mellan kommuner. Ett nyckeltal som är relevant att analysera är nettokostnad för utbildningen per invånare.

Diagrammet visar nettokostnad för grundläggande vuxenutbildning i kronor per invånare, för åren 2019–2023.

Grundläggande vuxenutbildning avser utbildning av vuxna motsvarande grundskolans årskurs 1–9. I kostnaderna ingår även kostnader för utbildning i regi utanför kommunen, såsom studieförbund eller privata företag.

Lund ligger samtliga år lägre i kostnad än genomsnittet för såväl alla kommuner som kommungruppen. Lunds kostnad per invånare har dock ökat 2023 och det bedöms förklaras av ökat antal elever under flera år samt fler orienteringskurser.

Diagrammet visar nettokostnad för gymnasial vuxenutbildning i kronor per invånare för åren 2019–2023.

Även för nyckeltalet nettokostnad gymnasial vuxenutbildning kronor per invånare, ingår utbildningar i regi utanför kommunen. Kostnaden för Lund är oförändrad 2020–2023. Lunds kostnad ligger samtliga år avsevärt lägre än den genomsnittliga kostnaden för såväl genomsnittet för alla kommuner respektive snittet för kommungruppen. En förklaring bedöms vara att Lund har en mindre andel dyra gymnasiala yrkesutbildningar. Lund har förhållandevis få utbildningar inom industri, transport och fordon, medan utbildningar inom vård och omsorg står för en större andel av utbudet.

Satsningar har gjorts inom målgruppen för denna utbildningsnivå kopplat till kommunfullmäktiges mål 3 "Fler Lundabor i arbete", vilket bland annat resulterat i kombinationsutbildningar. En förklaring till att det inte syns i diagrammet kan vara att totala antalet elever som läser gymnasiala utbildningar har minskat de senaste åren.

Kostnadseffektivitet är att ge rätt utbildning med god kvalitet

Inom vuxenutbildning uppstår kostnadseffektivitet när huvudmannen planerar och dimensionerar utbudet efter behovet samt erbjuder utbildningar med god kvalitet, så att individer i behov av att komma vidare till arbete eller studier får rätt utbildning för att lyckas med detta. Då stora delar av den vuxna befolkningen (främst från 20 år) i kommunen kan ha rätt till vuxenutbildning och då efterfrågan på vuxenutbildning kan variera stort (baserat på konjunktur, befolkningsstruktur med mera), är det av stor vikt att planera och dimensionera utbildningen löpande och med stor flexibilitet. Samtidigt behövs ett tydligt utbud som kommuniceras i god tid för att invånarna ska kunna planera för sina studier. Ofta i kombination med arbete. För att invånarna ska kunna välja rätt inom vuxenutbildningen för framtida arbete eller vidare studier är studie- och yrkesvägledning av stor vikt. Hemkommunen är skyldig att se till att den som avser att påbörja utbildning på grundläggande nivå eller särskild utbildning på grundläggande nivå erbjuds studie- och yrkesvägledning.

Kvalitetsframgångar

Ökat utbud och fler som läser gymnasiala yrkesutbildningar på Komvux

Nya bestämmelser i skollagen trädde i kraft den 1 juli 2023 som syftar till att underlätta ungdomars och vuxnas etablering på arbetsmarknaden och att förbättra kompetensförsörjningen till välfärd och näringsliv. Det handlar bland annat om att matchningen mellan utbudet av gymnasial utbildning och arbetsmarknadens behov ska bli bättre. När en skolhuvudman bestämmer vilka gymnasiala utbildningar som ska erbjudas och antalet platser på utbildningarna ska den nu inte enbart ta hänsyn till efterfrågan utan även till arbetsmarknadens behov. Bakgrunden är en förväntad brist på gymnasialt yrkesutbildade både på kort och på lång sikt inom flera yrkesområden. Detta gäller gymnasial utbildning inom både gymnasieskola och Komvux. Arbetsmarknadens behov har beaktats redan tidigare, men nu är det ett lagkrav.

Under 2024 erbjöd utbildningsförvaltningen sammanlagt 17 yrkesutbildningar på Komvux i egen regi eller via den upphandlade utbildningsanordnaren Movant, med totalt 742 elever, varav 340 elever vid den största yrkesutbildningen till undersköterska (i egen regi). Detta är en ökning jämfört med 2023 då det var 446 elever som läste gymnasial yrkesutbildning inom Komvux i Lund. Det nya samverkansavtalet gällande gymnasial yrkesutbildning inom Komvux innebär att Lundaborna från och med 2025 har ett ännu större utbud.

En del av ökningen beror på att utbildningsnämnden har utvecklat kombinationsutbildningar. Kommunfullmäktige i Lunds kommun antog inför den nya mandatperioden ett mål om att fler lundabor ska komma i arbete och gav utbildningsnämnden i uppdrag att utveckla kombinationsutbildningar inom Komvux, som innebär att eleverna läser SFI eller svenska och samtidigt får utbildning i ett yrke. Under 2024 har utbildningsförvaltningen startat tre kombinationsutbildningar och planerat för en fjärde.

- Servicemedarbetare inriktning vård och omsorg i kombination med SFI.
- Målare i kombination med SFI.
- Undersköterska i kombination med grundläggande svenska som andraspråk.
- Lokalvårdare i kombination med SFI (startar 2025).

Utbildningarna är uppskattade av elever och lärare, som ser stora vinster med kombinationen. Uppföljning av andel elever som går vidare till arbete kommer att göras successivt. De reguljära yrkesutbildningarna har generellt god måluppfyllelse. En kvalitetsstämpel är även att Skolinspektionen inte hade något att anmärka på efter tillsyn av yrkesutbildningen Barn och fritid (barnskötare, elevassistent) som anordnas i egen regi. I den senaste upphandlingen av externa utbildningsanordnare har utbildningsförvaltningen skärpt kvalitetskraven. Avtalen gäller från 1 januari 2025.

Lärcentrum Kompassen

Komvux ska ge stöd till elever som riskerar att inte klara utbildningen. Utöver det stöd som lärare ger i klassrummet, har Komvux i Lund en särskild stödverksamhet benämnd Lärcentrum Kompassen. Den har utvecklats och finansierats med hjälp av statsbidrag sedan 2020. Vid Kompassen erbjuds eleverna stöd genom orienteringskurser, studiehandledning på modersmålet samt stöd av studiecoacher och specialpedagoger och lärarna får handledning i att anpassa undervisningen. Orienteringskurserna syftar till att förbereda elever som av olika skäl riskerar att inte klara utbildningen. Det kan

vara stöd i exempelvis studieteknik, digitala verktyg, läsning-skrivning-uttal, engelska och matematik. I utvärderingar genomförda på Komvux Lund framkommer att Kompassens insatser bidrar till att exempelvis elever inom SFI med låg progressionstakt kommit längre i sin utbildning.

Utvecklingsområden

Primärt samverkansområde i sydvästra Skåne gällande Komvux gymnasiala yrkesutbildningar

Under 2024 tecknade Lunds kommun ett primärt samverkansavtal med 12 kommuner i sydvästra Skåne, i enlighet med nya bestämmelser i skollagen. Sökande kommer via samverkan få rätt att söka Komvux gymnasiala yrkesutbildningar i hela samverkansområdet. Det råder osäkerhet om effekter, det vill säga elevernas sökmönster och därmed kostnader. Vidare behövs utveckling av rutiner och IT-stöd för gemensam planering, dimensionering, antagning och uppföljning, samt utökad administration för bland annat antagning och uppföljning.

Fortsatt brist på APL-platser

Det ska ingå arbetsplatsförlagt lärande (APL) i gymnasiala yrkesutbildningar. APL innebär att hela eller delar av kurser genomförs på en eller flera arbetsplatser utanför skolan. Det behövs fler arbetsplatser som tar emot elever på APL, för att tillgodose behovet på befintliga utbildningar och för att utbildningsnämnden ska kunna öka antal elever på yrkesutbildningar i linje med de nya bestämmelserna i skollagen och kommunfullmäktiges mål om fler lundabor i arbete. Utbildningsförvaltningen har därför under 2024 arbetat aktivt med att etablera kontakt med fler relevanta arbetsplatser, både i det lokala näringslivet och inom Lunds kommun. Arbetet behöver fortsätta för att säkerställa att behovet tillgodoses.

Socialtjänst

Arbetsmarknads- och socialnämnden har uppdraget *"Att ge Lundaborna förutsättningar till ekonomisk och social grundtrygghet"*. Verksamheten är i huvudsak direkt reglerad av socialtjänstlagen och innebär ett yttersta ansvar för flera stora områden med en bred målgrupp:

- Stöd till barn, ungdomar och familjer.
- Stöd till självständighet för individer med skadligt bruk och beroende eller psykiska funktionsnedsättningar.
- Insatser som motverkar hemlöshet och våld i nära relationer.
- Stöd till självförsörjning.
- Särskilda uppdrag inom områdena arbetsmarknadsåtgärder och mottagande av nyanlända i Lund.
- Tillståndsverksamhet.

För att kunna genomföra uppdraget i enlighet med socialtjänstlagens kvalitetsmål - och på ett sätt som möter våra huvudpersoners behov och förväntningar - krävs det både möjliggörande resurser och ett ständigt utvecklingsarbete av både profession och organisation. Stödinsatser i Lund ska bidra till positiva förändringar och ökad självständighet som gör att hjälpen inte behövs längre än nödvändigt. God kvalitet inom socialtjänstens individ- och familjeomsorg innebär enligt Socialstyrelsens lägesrapport

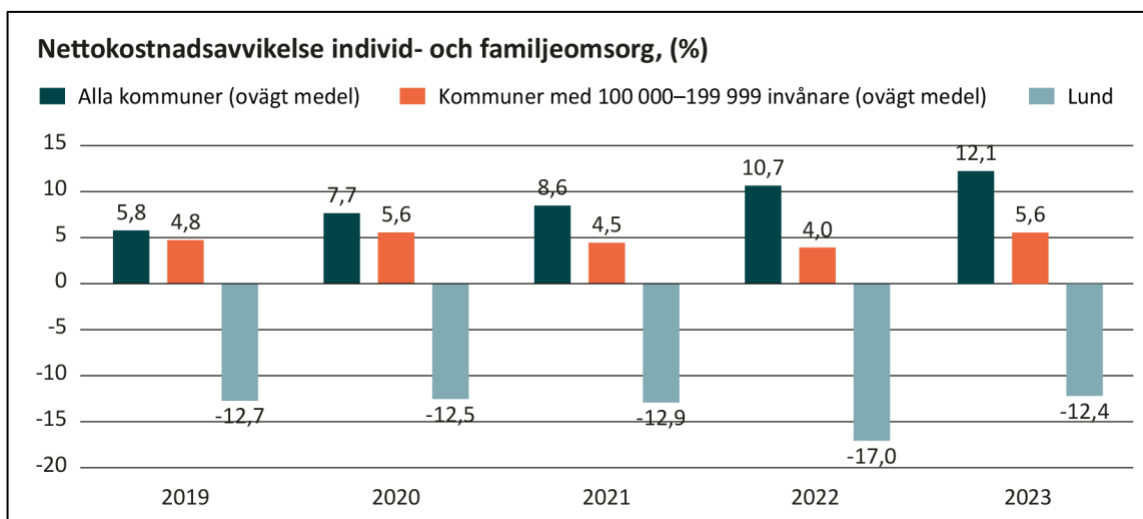
2016 att arbetet kan beskrivas vara kunskapsbaserat, säkert, rättssäkert, riskförebyggande, individanpassat, jämlikt och tillgängligt. Grundstenar för kvaliteten i Lunds kommuns verksamhet är:

- Kompetent personal med ett gott bemötande.
- Hög tillgänglighet och brukaranpassad information.
- Delaktighet och jämlikhet för brukarna.
- Behandlingsinsatser som bygger på kunskap och beprövad erfarenhet.
- Rättssäkra och effektiva handlägningsprocesser.

Lunds Arbetsmarknads- och socialförvaltning (ASF) bedriver ett omfattande och systematiskt arbete med att säkra och utveckla kvaliteten i verksamheten. I april varje år sammanfattas resultaten av detta arbete i en intern kvalitetsrapport. Nedanstående är ett axplock från denna rapport i form av utvecklingsområden och kvalitetsframgångar.

Kostnadseffektivitet

Nettokostnadsavvikelse

Diagrammet visar nettokostnadsavvikelse för individ- och familjeomsorg för perioden 2019–2023.

Lunds kostnader för individ- och familjeomsorg 2023 var 12,4 procent lägre än förväntat enligt denna indikator. Detta motsvarar 78 miljoner kronor.

Nyckeltalet säger i sig inget om kvaliteten i Lunds individ- och familjeomsorg, endast att den bedrivs till en kostnad som är låg i förhållande till den förväntade. Om andra mått samtidigt pekar på att kvaliteten är hög kan man dra slutsatsen att kostnadseffektiviteten är hög. Om, å andra sidan, resultaten är dåliga, kan det indikera att de resurser socialtjänsten tilldelas inte räcker för att säkra god kvalitet i verksamheten.

Effektivitetsindex

Effektivitetsindex är ett nyckeltal som beräknas av Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA) på uppdrag av Finansdepartementet. Syftet med nyckeltalet är att väcka intresse för och diskussion kring frågan om effektivitet och uppmuntra kommuner att

jämföra sig med varandra.

Nyckeltal	2019	2020	2021	2022	2023
Effektivitetsindex ekonomiskt bistånd	37	23	7	19	16
Kvalitetsindex ekonomiskt bistånd	15	16	0	1	0
Resursindex ekonomiskt bistånd	69	50	49	53	54

Tabellen visar effektivitetsindex, kvalitetsindex och resursindex för ekonomiskt bistånd för perioden 2019–2023.

Effektivitetsindex är en sammanvägning av ett kvalitetsindex och ett resursindex. Resursindex baseras endast på den strukturjusterade kostnaden för ekonomiskt bistånd. Kvalitetsindexet är i sin tur baserat på två nyckeltal: andel ej återaktualiserade vuxna ett år efter avslutat försörjningsstöd och andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd.

Gällande biståndstagare som ej återaktualiserats inom ett år ligger Lund, efter ett ganska stort tapp mellan 2019 och 2020, på ca 70 procent de senaste tre åren (2022–2024). Det är något lägre än genomsnittet för alla kommuner (79 procent) och kommungruppen (76 procent).

Andelen vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd i Lund ligger sedan 2020 mellan 49 och 52 procent. Detta är i nivå med både riket (49 procent) och kommungruppen (50 procent). Här är det dock viktigt att notera att det totala antalet biståndsmottagare har minskat under samma period. Dock har den del av biståndsmottagarna som räknas som "långvariga" (med bistånd under 10–12 av årets månader) minskat i långsammare takt än gruppen som helhet, varför andelen långvariga har stigit något. I Lund ökade antalet hushåll med behov av försörjningsstöd mellan 2019 och 2020 med 18 procent men 2021 planade ökningen ut till endast 3 procent. 2022 vände trenden och det totala antalet hushåll med försörjningsstöd har sedan dess minskat varje år (2021: 1219 hushåll/månad, 2024: 991 hushåll/månad). En del av denna minskning förklaras sannolikt av samhällsförändringar utanför socialtjänstens rådighet, medan en del direkt kan härledas till arbetsmarknadsinsatser. Strategin för att minska behovet av försörjningsstöd är att satsa på ett stärkt arbetsmarknadsfokus med anpassade insatser för att ge Lundaborna större möjlighet till självförsörjning genom anställning och/eller studier.

Den strukturjusterade nettokostnaden för ekonomiskt bistånd bygger på en modell där nettokostnaden för ekonomiskt bistånd ställts mot andelen med högst förgymnasial utbildning i befolkningen, andelen unga vuxna i befolkningen, andelen arbetslösa i befolkningen samt andelen i befolkningen som någon gång under året varit arbetslös utan ersättning. Lunds strukturjusterade nettokostnad var 2023 1296 kronor/invånare, vilket ligger i nivå med snittet för både riket och kommungruppen. Till och med 2019 var Lunds strukturjusterade nettokostnad betydligt lägre än motsvarande för riket och kommungruppen. Den ökning av kostnaden som syntes 2019 till 2020 förklaras av en förändrad befolkningsstruktur i Lund, huvudsakligen en följd av flyktigmottagandet under åren 2016 till 2019, där Lunds anvisningstal var det högsta i Skåne. Den statliga etableringsersättningen utgör en ekonomisk grundtrygghet de första två åren för nyanlända. Därefter förväntas den enskilde kunna försörja sig själv och sin familj. Arbetsmarknads- och socialförvaltningen kan konstatera att många individer har en kort utbildningsbakgrund och har haft större behov än tidigare grupper, vilket gjort att en stor andel gick från etableringsersättning till försörjningsstöd 2020.

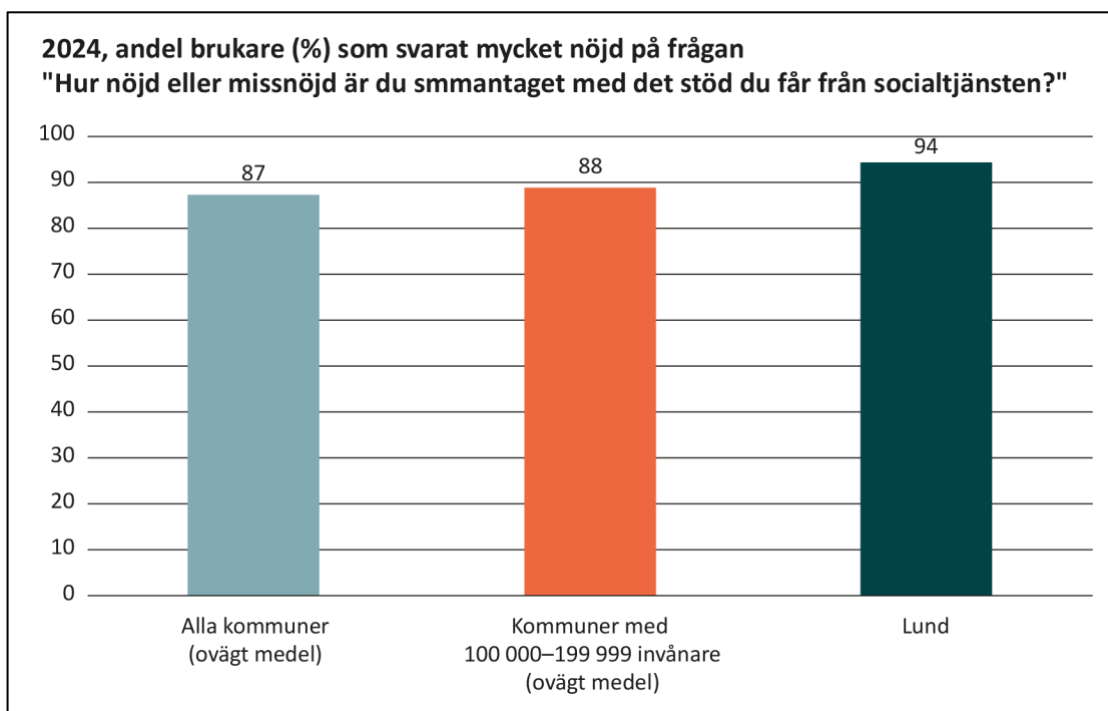
Dessa index är i första hand ett verktyg för att väcka en diskussion kring och främja jämförelser mellan kommuner beträffande effektivitet. För att få en bild av vilka delar av verksamheten som behöver utvecklas måste grundnyckeltalens faktiska utfall och fler faktorer och nyckeltal vägas in. Det är också viktigt att minnas att denna typ av index kan fluktuera mellan år beroende på att beräkningsmodellen, genom att normalisera utfall i relation till andra kommuners prestationer, kan få små faktiska förändringar i grundnyckeltalen att se mer dramatiska ut än vad de är när de räknas om till index.

Kvalitetsframgångar

Lund i topp i nationell brukarundersökning 2024

I syfte att följa upp hur väl socialtjänsten i Lund möter brukarnas behov, deltar kommunen regelbundet i den nationella brukarundersökningen för Individ- och familjeomsorg (IFO). Under två höstmånader erbjuds besökande brukare i tre viktiga målgrupper - ekonomiskt bistånd, skadligt bruk- och beroende samt barn och ungdomsvården - möjligheten att besvara en kort enkät angående kontakten med socialtjänsten. Frågorna fångar brukarnas upplevelse av delaktighet, tillgänglighet, bemötande, positiv förändring och total nöjdhet, dvs de viktigaste kvalitetsaspekterna.

2024 delades 257 enkäter ut och 151 svar kom tillbaka, en svarsfrekvens på 59 procent vilket innebär ett högre deltagande i undersökningen jämfört med rikssnittet (48 procent) och kommungruppens snitt (54 procent). Svaren representerar naturligtvis bara en liten del av alla som har kontakt med socialtjänsten, men de brukare som besvarade enkäten i Lund lämnade mera positiva svar i nästan samtliga kategorier jämfört med genomsnittet för alla deltagande kommuner och kommungruppen. På den sammanfattande frågan: "Hur nöjd eller missnöjd är du sammantaget med det stöd du får från socialtjänsten?" har andelen positiva svar (Mycket nöjd/Ganska nöjd) ökat från 92 procent 2022 till 94 procent 2024.

I brukarundersökningen 2024 ställde Lund också en fråga för att undersöka hur väl kommunens personal bevakade barnperspektivet inom verksamheter där det primära

fokuset inte är barnen: Ekonomiskt bistånd och skadligt bruk och beroende. Brukare i dessa målgrupper - med hemmavarande barn - fick frågan "Har din socialsekreterare pratat med dig om barnen och deras situation?". 9 av 10 föräldrar svarade ja!

SES - Införande av digitalt stöd till skilda föräldrar

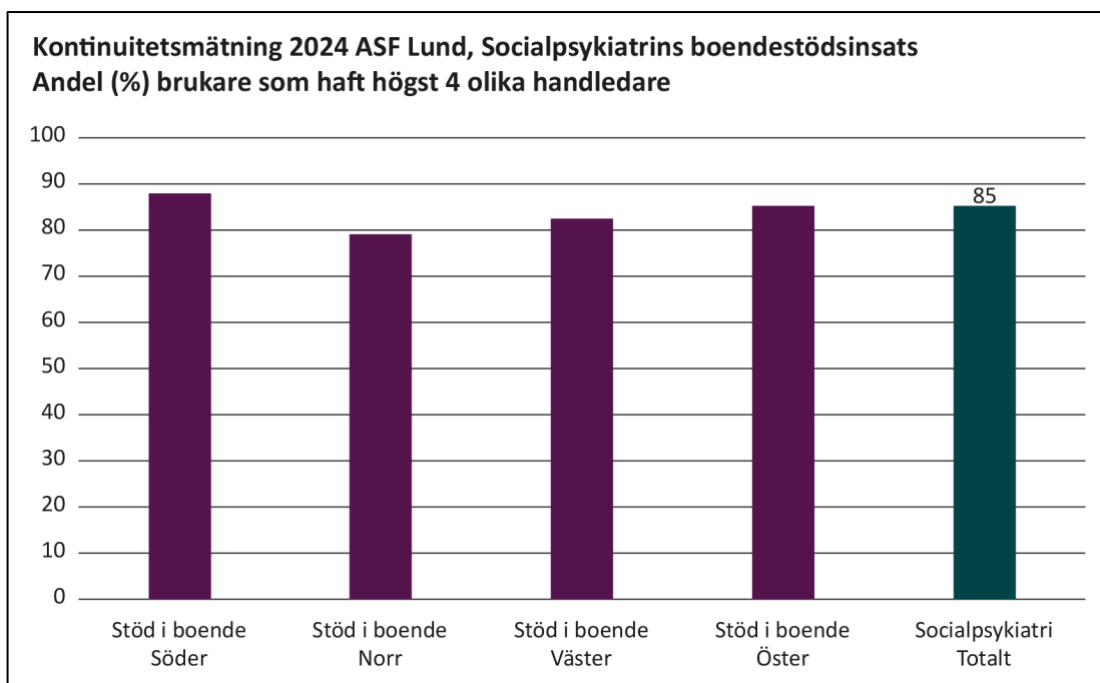
Under 2024 har det evidensbaserade digitala verktyget "Samarbete efter skilsmässa" (SES) implementerats i Lunds kommun. Under året har nära 300 invånare registrerat sig som användare på plattformen. SES har också implementerats som ett verktyg i samtal med separerade föräldrar på flera enheter vilket har möjliggjort en fördjupning av arbetet med denna målgrupp.

Separerade föräldrar och deras barn är en viktig målgrupp inom många av arbetsmarknads- och socialförvaltningens verksamheter. De med svårast konflikter hänvisas eller söker sig till familjerätten, men det har saknats ett enkelt och förvaltningsgemensamt stöd att hänvisa övriga föräldrar till. Med SES behöver inte längre föräldrar i konflikt per automatik hänvisas till familjerätten, utan för många är stödet genom SES tillräckligt. Det upplevs av många verksamheter som en stor tillgång att kunna erbjuda hjälp till dessa föräldrar direkt, utan väntetid. I SES kan föräldern:

- Förstå och hantera sina egna och sina barns reaktioner.
- Få hjälp utan väntetid och utan fysiskt möte.
- Ta del av kunskap och verktyg som bygger på forskning.
- Ha frihet att själv välja ämnen och hur mycket tid som avsätts.
- Få konkreta tips och råd, exempelvis om hur man bäst planerar semester, helger och födelsedagar tillsammans med den andra föräldern.

Genom implementeringen av SES har fler separerade föräldrar fått hjälp. SES finns tillgängligt på svenska, arabiska och engelska.

Högre kontinuitet i socialpsykiatrins insatser

Inför 2024 satte socialpsykiatrin som mål att 80 procent av brukarna ska få sitt stöd av högst fyra olika handledare. Till en början gällde målet endast de 75 procent av brukarna som hade boendestöd i en omfattning om en till två gånger i veckan. Men då den första uppföljningen av målet i april 2024 visade att det målet redan var uppnått, höjdes ambitionen till att omfatta alla brukare med boendestöd med särskilt fokus på de 25 procent med mest omfattande stöd.

I november 2024 följdes målet upp genom en ny mätning som visade att 85 procent av det totala antalet brukare, alltså 291 av 342 personer, hade fått sitt stöd av högst fyra olika handledare. Bidragande faktorer till god måluppfyllelse har varit att börja använda ett digitalt resurssättningsverktyg med planeringsansvariga, effektivare besökslingor samt fasta scheman för baspersonalen.

Arbetet för att ge ett stöd med så hög kontinuitet som möjligt kommer att fortsätta vara en hög prioritet inom socialpsykiatrin även om man för året nått verksamhetens mål.

Utvecklingsområden

Ny socialtjänstlag medför välkommet omställningsarbete

Socialtjänsten har de senaste åren varit föremål för flera viktiga, men resurskrävande, lagändringar och tillägg. Det har bland annat handlat om skyddet för barn och våldsutsatta kvinnor och insatser för att motverka att ungdomar dras in i gängkriminalitet. Socialtjänstens målgrupper har också utökats, till exempel genom att ukrainare som flytt hit undan kriget numera har rätt att ansöka om försörjningsstöd och få insatser som leder till självförsörjning.

Under 2025 förväntas den stora lagändringen komma i form av en ny socialtjänstlag, en välkommen utveckling då den förra dateras till 1980. Den nya inriktningen innebär bland annat att socialtjänsten ser över sina grundläggande arbetssätt: hur vi utreder och hur vi ger olika insatser. Målet är att socialtjänsten ska erbjuda fler tidiga, lätt tillgängliga insatser utan biståndsbeslut - en utökad första linje - och stärka sin kunskap om vilka behov olika målgrupper i närsamhället har. I förarbeten till lagen har det lyfts en ambition att inte överdokumentera eller överutreda, en önskan att socialarbetarens tid ska ägnas mer åt möten med människor, och mindre till "pappershantering". Men, då man även vill stärka brukarens rättssäkerhet och möjligheten till uppföljning och kunskapsutveckling, kommer samtidigt direktiv att biståndslösa insatser nu ska omfattas av dokumentationskrav. Socialtjänstlagens myndighetsutövning får också helt nya lagrum och formuleringar behöver ses över, vilket innebär att verksamhetssystemens innehåll måste revideras i stor skala. Planerings- och utvecklingsarbetet som detta medför är redan påbörjat i flera större projekt. Tidsramen är snäv, många förändringar förväntas vara på plats 1 juli 2025.

En strategi med barnens bästa i fokus

Antalet orosanmälningar gällande barn har fortsatt att öka även under 2024, både nationellt och i Lund. Barn- och ungdomsvården har länge arbetat under ett tryck som inneburit att utvecklingsarbete haft svårt att få plats. Under 2024 har startskottet gått för en tvåårig satsning med målet att skapa en ny, hållbar strategi för arbetet med barn, unga och deras familjer. I likhet med de senaste årens stora utvecklingsarbeten kommer detta att ske utifrån ett processtänk, uppdelat i faser: förbered, förstå, förbättra, förverkliga och förvalta. Konkret kommer man att titta på nivågradering av ärenden,

utredningstider- och utredningsmodeller, tidiga insatser och kunskapsbaserade arbetssätt.

Digitalisering

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen behöver följa den utveckling som sker inom det digitala området med målet att stärka kvaliteten på olika sätt i kärnverksamheten, skapa effektivitetsvinster och även bidra till en god arbetsmiljö. ASF kommer under 2024 till exempel att delta i utvecklingen av säker digital kommunikation (SDK) mellan myndigheter, undersöka och omvärldsbevaka initiativ inom AI-området, till exempel transkribering som kan bidra till effektivare administration och informationsbearbetning.

Äldreomsorg

Vård- och omsorgsnämnden ansvarar för kommunens uppgifter inom äldreomsorgen. Detta inkluderar hälso- och sjukvård i hemmet för äldre personer. Nämnden ser till att äldre får boende, service och vård enligt socialtjänstlagen (SoL) och hälso- och sjukvårdslagen (HSL). De ansvarar också för viss rehabilitering och tekniska hjälpmedel.

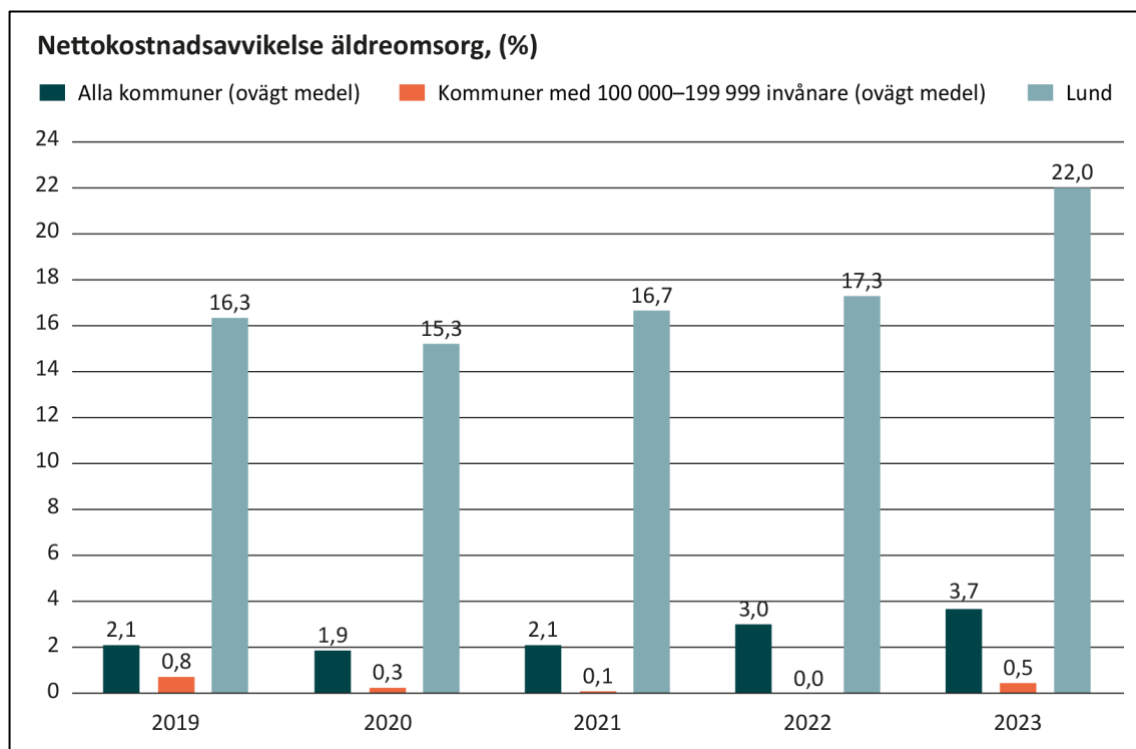
Uppdraget innebär att ge stöd, service och omvårdnad dygnet runt, året om. Det inkluderar även att ge information och stöd till personer som vårdar eller hjälper äldre närstående.

Kommunen har också ansvar för att anordna förebyggande verksamhet och driva seniorrestauranger som erbjuder subventionerad lunch för invånare över 65 år.

Vissa delar av verksamheten upphandlas enligt Lag om offentlig upphandling (LOU) och Lag om valfrihetssystem (LOV).

Kostnadseffektivitet

Nettokostnadsavvikelse

Diagrammet visar nettokostnadsavvikelse för äldreomsorg för perioden 2019–2023.

Äldreomsorgen består i huvudsak av tre delar: hemvård, särskilt boende och öppen verksamhet som syftar till att förebygga framtida behov av vård och omsorg. Lunds nettokostnadsavvikelse för hela äldreomsorgen 2023 var 22 procent (se diagram ovan), vilket motsvarar 293 miljoner kronor. Medelvärde för alla kommuner var 3,7 procent. Motsvarande medelvärde för kommuner med 100 000–199 999 invånare var 0,5. Ökningen av nettokostnadsavvikelsen var 4,7 procentenheter 2023 i förhållande till 2022.

Effektivitetsindex

Effektivitetsindex är ett nyckeltal som beräknas av Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA) på uppdrag av Finansdepartementet. Syftet med nyckeltalet är att väcka intresse för och diskussion kring frågan om effektivitet och uppmuntra kommuner att jämföra sig med varandra.

Nyckeltal	2019	2020	2021	2022	2023
Effektivitetsindex äldreomsorg	15	30	22	14	17
Kvalitetsindex äldreomsorg	47	59	52	43	44
Resursindex äldreomsorg	17	15	14	18	9

Tabellen visar effektivitetsindex, kvalitetsindex och resursindex för äldreomsorg för perioden 2019–2023.

Lunds effektivitetsindex för äldreomsorg 2023 är 17, vilket innebär att Lund ligger lågt i jämförelse med alla kommuner (49) och kommuner i kommungruppen (52). Det beror huvudsakligen på att äldreomsorgen i Lund kostar mer än vad som är statistiskt

förväntat (hög nettokostnadsavvikelse). De nyckeltal som ligger till grund för kvalitetsindex i tabellen ovan är ett antal enkätfrågor i Socialstyrelsens enkät "Vad tycker de äldre om äldreomsorgen", som behandlar teman som bemötande, trygghet, inflytande, aktiviteter och känsla av ensamhet, samt nyckeltal som beskriver personalens utbildningsnivå och väntetid till särskilt boende.

För samtliga enkätfrågor ligger Lunds resultat i nivå med rikssnittet och det är dessutom så att spridningen i resultaten för dessa enkätfrågor är ganska liten. Som exempel på denna låga spridning kan nämnas att 94 procent av respondenterna inom hemtjänsten alltid eller oftast upplever att de blir bra bemötta, vilket bara räcker till en placering för Lund bland de 25 procent sämsta kommunerna. Rikssnittet för samma fråga är 96 procent och med undantag för en handfull kommuner som ligger mellan 85 och 90 ligger alla resterande kommuner mellan 90 och 100 procent.

Gällande väntetid till särskilt boende är spridningen större, men här fluktuerar också resultaten mycket från år till år, beroende på antal som ansöker om plats och tillgången till platser. Just 2023 var den genomsnittliga väntetiden i Lund ovanligt lång (73 dagar), men samma tal har under de senaste åren varierat mycket. 2021 var väntetiden bara 25 dagar och för 2024 är motsvarande siffra nere på 40 dagar.

Andelen omsorgspersonal med adekvat utbildning har mellan 2022 och 2023 sjunkit från 80 till 72 procent, vilket placerar Lund något under genomsnittet för riket och kommungruppen. Den nedåtgående trenden är dock gemensam för hela Sverige, då det finns mycket stora utmaningar med att rekrytera personal inom vård- och omsorgs verksamhetsområden i hela landet.

Nedan analyseras orsakerna till Lunds högre kostnadsnivå. Att Lund har högre kostnader kan i stora delar förklaras av politiska beslut med en hög ambitionsnivå avseende vård- och omsorgsverksamhet. Det kommunala självstyret innebär att Lunds kommun har möjlighet att ha en högre ambitionsnivå än andra kommuner.

Höga ambitioner kvarboende

Lunds nettokostnadsavvikelse förklaras bland annat av den politiska viljeinriktningen med kvarboendepincipen, som innebär möjlighet för Lunds äldre att bo kvar i hemmet även vid omfattande vårdbehov. Kvarboendepincipen påverkar Lunds kostnader på flera områden.

Lund bedriver mer omfattande vård och omsorgsinsatser i hemvården än många andra kommuner. Lunds högre kostnader förklaras delvis av att Lund 2023 i snitt hade 56 beviljade timmar per brukare över 65 år i hemtjänsten. Medelvärdet för riket var 36 timmar och medelvärdet för kommungruppen var 38 timmar. Att Lund bedriver omfattande vård- och omsorg i hemmet visas också genom att andel hemtjänsttagare över 65 år med hemtjänst i ordinärt boende med över 120 beviljade timmar per månad är 11 procent i Lunds kommun. Medelvärdet för riket var 3 procent och för kommungruppen var det 5 procent.

För brukare med omfattande vårdbehov kostar det mindre att bedriva vården och omsorgen i särskilt boende. Brukare med många timmar hemvård har ofta betydande behov av hemsjukvård, rehabiliterande insatser och dubbelbemanning. Behovet av dubbelbemanning som krävs i vissa fall ökar personalkostnaden. Många insatser per dygn innebär mycket tid för transport av personal. Vård och omsorg inom hemvården, innebär till skillnad från vård och omsorg i särskilt boende, att en hög andel av

personalens arbetstid går åt till transporter. I genomsnitt är cirka 15–20 procent av personalens arbetstid transporttid.

Snabb och trygg hemgång för brukare efter sjukhusvistelse

En ytterligare orsak till Lunds högre kostnadsläge är troligen att hemvården i Lund har organiserat sig för att snabbt kunna ta hem brukare som är medicinskt färdigbehandlade från sjukhus. Medelvårdtid som utskrivningsklar i Lunds kommun var 1,8 dagar, vilket är nästan en dag mindre än motsvarande nyckeltal för riket och kommungruppen (2,7 dagar). I pengar motsvarar detta en kostnad på ca 10 miljoner kronor. För att säkert kunna konstatera att nettokostnadsavvikelsen till viss del beror på Lunds kommuns arbetsätt skulle fler uppgifter om faktiska kostnader behöva analyseras mer djupgående.

Goda arbetsvillkor

Kostnaderna är också en följd av Lunds prioritering av goda arbetsvillkor för medarbetare med ett lägre heltidsmått, heltid som norm, inga delade turer och en högre andel månadsanställda. Lund har ett lägre heltidsmått (36,33 timmar/vecka) till omvårdnadspersonal vilket är lägre än i de flesta kommuner. I jämförbara kommuner är heltidsmättet överlag 37,00 timmar/vecka för omvårdnadspersonal. De centrala avtalen inom avtalsområdet anger 38,25 timmar/vecka.

Kommunen arbetar för att ha en hög andel heltidsanställda, vilket kan innebära högre personalkostnader. Lund är bland de kommunerna med allra lägst andel visstidsanställda timavlönade inom äldreomsorg och i verksamhet för personer med funktionsnedsättning. Andelen 2023 i Lund var 12 procent. Medelvärdet 2023 för både riket och kommungruppen var 19 procent.

Omfattande förebyggande arbete

Lunds kostnader förklaras delvis även av en omfattande öppen förebyggande verksamhet som inte är en lagstyrd kommunal skyldighet, utan visar på en politisk ambitionsnivå i Lunds kommun. Syftet med insatserna är att förebygga framtida behov av vård och omsorg. Under 2023 var kostnaden för öppen verksamhet i Lunds kommun 2 785 kr/invånare över 65 år - motsvarande kostnad för riket och kommungruppen var 793 kr respektive 970 kr. Om Lund kostnadsmässigt låg på samma nivå som snittet i kommungruppen skulle detta motsvara 40,7 miljoner kronor i lägre kostnader.

Högre lokalkostnader

Lund har relativt höga lokalkostnader. Kostnader för lokaler exklusive externa lokalintäkter i äldreomsorgen var 5 200 kr/invånare över 65 år. Lund ligger 27 procent högre än riket (3 568 kr/invånare över 65 år) och 17 procent högre än kommungruppen (4074 kr/invånare över 65 år). Den höga lokalkostnaden inom äldreomsorgen kan delvis förklaras av moderna boenden till följd av nyproduktion och renovering av äldre boenden. Boendena har generösa gemensamma utrymmen. Det pågår fortfarande förnyelse av kommunens boenden. Det skulle innebära 17 miljoner kronor i lägre kostnader om Lund kostnadsmässigt låg på samma nivå för lokaler/invånare över 65 år som medelvärdet för kommungruppen.

Kvalitetsframgångar

Omfattande förebyggande arbete

Lund har i förhållande till andra kommuner en stor öppen verksamhet med ett brett utbud som syftar till att förebygga framtida behov av vård och omsorg.

Exempel på öppna förebyggande verksamheter som Lund har är olika typer av träffpunkter för social samvaro, stimulansombud i hemvården med fokus på att motverka ensamhet, informerande hembesök om kommunens tjänster, fixartjänst i form av enklare vaktmästartjänster för att förebygga fallolyckor samt ett väl utbyggt arbete för att undvika kognitiv svikt.

Inom särskilt boende finns det ett aktivt arbete med rehab-ombud där individuella träningar för brukaren har ökat markant. 98 procent av samtliga brukare som fått riktade rehabiliteringsinsatser efter frakturer har fått tillbaka full aktivitetsförmåga och kroppsfunktioner.

Digitalisering och välfärdsteknik

Digitalisering som bland annat kan öka eller bibehålla brukarens självständighet och trygghet är en annan viktig del i kvalitetsarbetet, där Lunds kommun ligger långt fram.

Lunds arbete med välfärdsteknik innebär att digital teknik alltid ska övervägas som första alternativ när det är möjligt, i syfte att öka trygghet, aktivitet, delaktighet och självständighet för den enskilde. Vård och omsorg i Lunds kommun har en framarbetad digitaliseringsmodell för att få digitalisering att bli en naturlig del av verksamhetsutvecklingen, inte ett projekt vid sidan av. Arbetet utgår alltid från de behov som finns hos både brukare, anhöriga och medarbetare för att därefter hitta lämpliga lösningar - i stället för tvärtom.

En del i arbetet med välfärdstekniken har varit att införa digital hemvård som ett komplement eller alternativ till befintliga hemvårdsinsatser. Detta innebär en mer flexibel hemvård med ökad valfrihet, trygghet och självständighet för brukaren. Det innebär även att transporttid frigörs från personalen. Lunds kommun har även infört mobila trygghetslarm för att skapa tryggare promenader och ökad självständighet för brukarna.

Aktivt systematiskt kvalitetsarbete med brukarfokus

Aktivt systematiskt förbättrings- och effektiviseringsarbete pågår på alla nivåer för att uppnå en god kvalitet på vård- och omsorgsarbetet och på patientsäkerheten med brukaren/patienten i centrum. Bemötande, värdegrund, arbetssätt och arbetsmetoder har stor betydelse i arbetet. Kompetensutveckling av medarbetare, samverkan, användande av nationella kvalitetsregister och processorientering är exempel på ytterligare verktyg för ökad kvalitet. Även effekter av digitalisering följs upp genom frågor till brukarna i kvalitetsuppföljningen. Uppföljning i olika former är betydelsefullt för kvalitetsarbetet. Resultatet återförs kontinuerligt till verksamheten för analys och förbättringsåtgärder.

För att stärka brukarens inflytande och delaktighet används bland annat IBIC, Individens Behov I Centrum, som är en modell framtagen av Socialstyrelsen som ett stöd för att beskriva och bedöma individens behov, resurser, mål och resultat. Det genomförs

kontinuerlig uppföljning på brukarnivå genom till exempel kvalitetsuppföljningar och måluppföljning av individuella mål. Uppföljningen presenteras för verksamheten för förbättringsåtgärder.

Verksamheten inom äldreomsorgen har under flera år satsat på att kvalitetssäkra det vårdpreventiva arbetet genom att registrera i nationella kvalitetsregister avseende vård och omsorg, till exempel i BPSD-registret (Beteendemässiga och Psykiska Symptom vid Demens) och Senior Alert. Genom att använda kvalitetsregister förebyggs svårigheter vid demens och minskar risker för fall, trycksår, viktnedgång med mera. Det förbättrar livssituationen för brukare.

Hemtjänstindex är ett initiativ från SPF Seniorerna som genomförs med stöd av Allmänna arvsfonden. Hemtjänstindex innehåller 4 delar: information, biståndshandläggning, utförande och stöd/utveckling. Totalt rangordnades 290 kommuner utifrån kvalitetspoäng. Lunds kommun ligger i år på ett hemtjänstindex på 77,5. Genomsnittet för alla kommuner är 65,5. Detta ger att Lunds kommun placerar sig som bäst av alla kommuner i Skåne och på en åttondeplats i Sverige.

Utvecklingsområden

Fler äldre och hård konkurrens om arbetskraften

Den omfattande demografiska utmaningen visar på stora ökningar i åldersgruppen 85 år och äldre, inom vilken det största omsorgsbehovet finns. Antalet 85+ åringar ökar med 81 procent fram till 2034. Enligt beräkningar ökar antalet äldre med behov av insatser i hemvård eller särskilt boende med över 1000 personer fram till 2031.

Parallellt med detta står Sveriges kommuner inför en ökande konkurrens om arbetskraft, kompetens och förmågor som behöver hanteras för att säkra tillgången på personal. Till exempel skulle mer än hälften av tillskottet i antalet sysselsatta fram till början av 2030-talet behövas i kommuner och regioner för att täcka behoven med nuvarande personaltäthet enligt Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Det blir svårt att uppnå då efterfrågan på arbetskraft även förväntas öka i näringslivet och andra sektorer. Enligt en prognos från Region Skåne kan det år 2035 komma att saknas över 13 000 personer med gymnasial vård- och omsorgsutbildning i Skåne.

För att klara utmaningen behöver förvaltningens arbete med att förändra och effektivisera arbetsätten fortsätta. En del i detta arbete är att genom nya arbetsmetoder och riktlinjer använda befintlig kompetens på rätt sätt. Förebyggande arbete måste stärkas för att ge kommuninvånarna fler friska år med aktivitet, trygghet och bibehållen hälsa och självständighet för att fördröja behovet av vård- och omsorgsinsatser. Digitala verktyg och smarta arbetsätt ska ge stöd i utvecklingen.

Pågående utvecklingsarbete för att möta utmaningarna

För att möta utmaningarna inom äldreomsorgen prioriteras idag utvecklingsarbete inom de strategiskt prioriterade områdena:

- *Förebyggande insatser*
- *Rehabilitering/Habilitering*
- *Välfärdsteknik*
- *Samarbete med civilsamhället*
- *Alternativa boendeformer*

- *Modern och attraktiv arbetsgivare* (förvaltningen arbetar bland annat med att minska antalet medarbetare per chef, med syfte att öka medarbetarnas nöjdhet och hälsa, samt öka verksamhetens kvalitet och brukarnas nöjdhet.
- *Nära vård*

Utifrån äldreomsorgens relativt sett höga kostnader arbetar kommunen också med effektiviseringar av verksamheten.

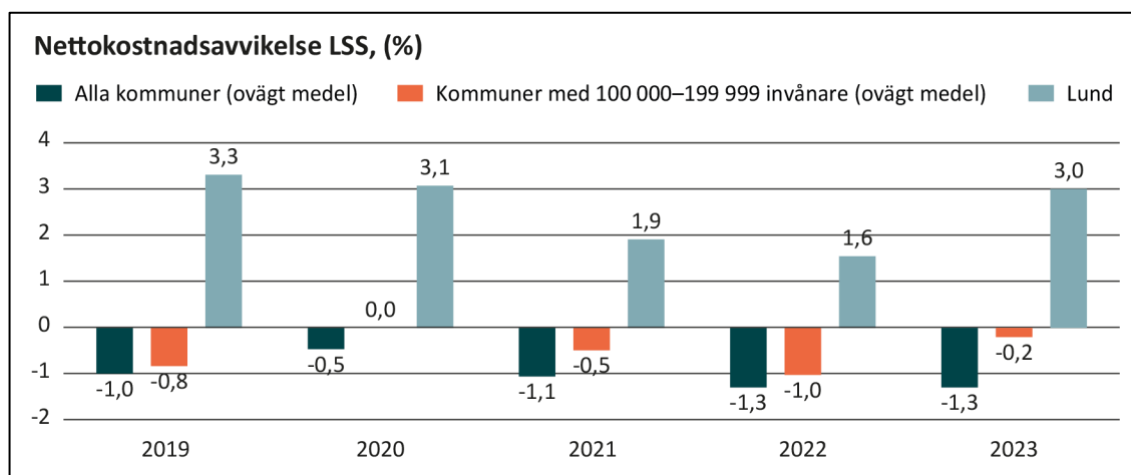
Stöd till personer med funktionsnedsättning (enligt lag om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS)

Vård- och omsorgsnämnden i Lunds kommun svarar för att fullgöra kommunens uppgifter avseende personer med funktionsnedsättning (LSS), inklusive behov av hälso- och sjukvård i hemmet enligt HSL. Ansvarsområdet omfattar bland annat bostad med särskild service och daglig verksamhet.

Delar av verksamheten är konkurrensutsatt genom upphandling i enlighet med Lagen om offentlig upphandling (LOU) och Lagen om valfrihetssystem (LOV).

Kostnadseffektivitet

Nettokostnadsavvikelse

Diagrammet visar nettokostnadsavvikelse för LSS för perioden 2019–2023.

Lunds nettokostnadsavvikelse för den totala verksamheten inom LSS 2023 var 3,0 procent. Medelvärdet för alla kommuner var -1,3 procent och medelvärdet för kommungruppen var genomsnittet -0,2 procent.

Avseende kostnaden per brukare i boende LSS som i Lund var 1 331 305 kr ligger Lund dock lägre än både genomsnittet för riket 1 332 510 kr och genomsnittet för kommuner med 100 000–199 999 invånare 1 350 630 kr. Kostnaden per brukare inom daglig verksamhet LSS i Lund är 360 426 kr att jämföra med genomsnittet i kommungruppen som var 244 584 kr/brukare. Om Lund legat på samma kostnadsnivå som kommungruppen hade kostnaden varit 56 miljoner kronor lägre.

Kvalitetsframgångar

Hög ambitionsnivå

Den dagliga verksamheten kan utformas på olika sätt. Den ska anpassas till brukarnas

individuella behov och tillförsäkra deltagaren goda levnadsvillkor. Verksamheten ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet. Ett övergripande mål med insatsen daglig verksamhet är att utveckla brukarnas möjligheter till arbete på kortare eller längre sikt. Lunds breda verksamhet ger effekten att brukarna har god möjlighet att välja inriktning utifrån brukarens individuella intressen och behov.

I Lund erbjuds daglig verksamhet i 20 olika verksamheter, både externa och kommunala. De olika dagliga verksamheterna har olika inriktningar och riktar sig mot olika målgrupper inom flera olika områdena som exempelvis djur, natur och hälsa, IT samt musik och teater. Flera enheter är små och Lund har utifrån detta och sitt breda utbud av dagliga verksamheter en möjlighet att möta brukarnas olika behov.

Det finns pedagogiska samordnare kopplade till alla områden inom boende och daglig verksamhet för att på ett systematiskt sätt arbeta med metoder, arbetssätt och åtgärder kopplade till de uppföljningar som görs. Det finns stödpedagoger kopplade till alla områden inom daglig verksamhet. Inom boende finns stödpedagoger i de flesta enheterna och pedagogiska samordnare finns på samtliga chefsområden. Inom daglig verksamhet och boende finns även medarbetare med uppdrag att vara teknikcoacher på varje enhet. Inom daglig verksamhet och boende finns det ett systematiskt arbetssätt kring kompetensutveckling i evidensbaserade metoder.

Aktivt systematiskt kvalitetsarbete med brukarfokus

Aktivt systematiskt förbättrings- och effektiviseringsarbete pågår på alla nivåer inom vård- och omsorg för att uppnå en god kvalitet på vård- och omsorgsarbetet och patientsäkerhet med brukaren/patienten i centrum. Bemötande, värdegrund, arbetssätt och arbetsmetoder har stor betydelse i arbetet.

Kvalitetsarbetet har en tydlig målstruktur på alla nivåer, från nämnd till brukare. Kompetensutveckling av medarbetare, samverkan och processorientering är exempel på ytterligare verktyg för ökad kvalitet. Uppföljning i olika former är betydelsefullt för kvalitetsarbetet. Det genomförs regelbundna verksamhetsuppföljningar, egenkontroller och uppföljning på brukar- och patientnivå. Resultat återförs kontinuerligt till verksamheten för förbättringsåtgärder.

För att stärka brukarens inflytande och delaktighet används även IBIC, Individens Behov I Centrum, som är en modell framtagen av Socialstyrelsen som ett stöd för att beskriva och bedöma individens behov, resurser, mål och resultat. Det genomförs regelbunden uppföljning på brukar- och patientnivå. Effekten av brukarnas delaktighet är möjlighet för brukarna att själva vara med och påverka utformningen av verksamheten.

Delaktighet LSS-boende - LSS boende ligger högt avseende arbetet med brukarens delaktighet genom arbete med genomförandeplan. Avseende andel personer med en aktuell genomförandeplan som innehåller individuellt utformade mål visar enhetsundersökningen LSS-boende att Lunds kommun ligger på 98 procent. Medelvärde för riket var 92 procent, och för kommungruppen 95 procent. Andel personer i LSS-boende med en aktuell genomförandeplan som innehåller dokumentation om delaktighet ligger på 98 procent. Medelvärde för riket var 90 procent, och för kommungruppen 94 procent.

Delaktighet daglig verksamhet - I Lund var andel personer i daglig verksamhet med en aktuell genomförandeplan som innehåller individuellt utformade mål 100 procent.

Medelvärde för riket var 92 procent och 94 procent för kommungruppen. I Lunds dagliga verksamhet var andelen personer med en aktuell genomförandeplan som innehåller dokumentation om delaktighet 99 procent. Medelvärde för riket var 90 procent, och för kommungruppen 92 procent.

Digitalisering och välfärdsteknik

Digitalisering som bland annat kan öka eller bibehålla brukarens självständighet och trygghet är en annan viktig del i kvalitetsarbetet. Lunds arbete med välfärdsteknik innebär att digital teknik alltid ska övervägas som första alternativ när det kan användas för att öka trygghet, aktivitet, delaktighet och självständighet för brukaren. Välfärdsteknologi är en naturlig del i verksamhetsutvecklingen. En del i arbetet med välfärdstekniken har varit att införa mobila trygghetslarm.

Se mer om arbetet med digitalisering och välfärdsteknik under avsnittet äldreomsorg, detta arbete avser även verksamheten för personer med funktionsnedsättning.

Utvecklingsområden

Kompetensförsörjning

I avsnittet äldreomsorg ovan beskrivs vård- och omsorgsverksamhetens behov av en framgångsrik kompetensförsörjning för att möta de utmaningar som finns gällande att rekrytera medarbetare med rätt kompetens till verksamheten. Behovet av framgångsrik kompetensförsörjning framöver är det samma avseende verksamheten för personer med funktionsnedsättning. Lunds kommun arbetar aktivt med kompetensförsörjningen och kompetensutvecklingen hos medarbetarna för att kunna möta brukarnas behov. 76 procent av enheterna inom LSS boende i Lunds kommun har individuella kompetensutvecklingsplaner för samtliga i personalgruppen, jämfört med 67 procent i riket och 73 procent i kommungruppen. Inom daglig verksamhet så har 89 procent av enheterna i Lunds kommun individuella kompetensutvecklingsplaner för samtliga i personalgruppen, jämfört med 81 procent i riket och 87 procent i kommungruppen. I Lunds kommun har 91 procent av enheterna inom LSS boende en samlad kompetensutvecklingsplan för personalens kompetensutveckling, motsvarande siffra för riket är 74 procent och för kommungruppen 79 procent. Inom daglig verksamhet har 84 procent av enheterna i Lunds kommun en samlad kompetensutvecklingsplan, jämfört med 77 procent i riket och 82 procent i kommungruppen.

Universell utformning

Lunds kommun behöver verka för att lokaler, information och verksamheter är utformade på ett tillgängligt sätt för personer med funktionsnedsättning inom *all* verksamhet i kommunen, samt verka för anpassning i övriga samhället. På så sätt uppnår vi jämlikhet och full delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning. Lunds kommuns verksamheter ska i största möjliga mån genomföras och utvecklas utan behov av anpassning eller specialutformning. Det handlar om att göra rätt från början.

Pågående utvecklingsarbete för att möta utmaningarna

Inom verksamheten för stöd till personer med funktionsnedsättning prioriteras idag fortsatt utvecklingsarbete inom de strategiskt prioriterade områdena;

- *Förebyggande insatser*
- *Rehabilitering/Habilitering*
- *Välfärdsteknik*
- *Samarbete med civilsamhället*
- *Alternativa boendeformer*
- *Modern och attraktiv arbetsgivare* (förvaltningen arbetar bland annat med att minska antalet medarbetare per chef, med syfte att öka medarbetarnas nöjdhet och hälsa, samt öka verksamhetens kvalitet och brukarnas nöjdhet).
- *Nära vård*

Utifrån att daglig verksamhet har relativt höga kostnader arbetar kommunen också aktivt med effektiviseringar av verksamheten.

Kultur och fritid

Lunds kommuns arbete med kultur- och fritidsfrågor ska skapa möjligheter för alla i Lunds kommun att utöva aktiviteter, uppleva, uttrycka sig, utvecklas och umgås. Detta har ett egenvärde samtidigt som det skapar mervärden som livskvalitet, bildning, gemenskap, trygghet och ett demokratiskt samhälle.

Lunds kommuns kultur- och fritidsliv ska präglas av delaktighet, inflytande och medskapande. Det ska vara tillgängligt för alla oavsett bakgrund och förutsättningar och vara långsiktigt hållbart, det vill säga tillgodose dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina. Detta görs dels genom att tillhandahålla en infrastruktur i form av lokaler och platser, dels genom att ge stöd och bidrag till det fria kultur- och idrottslivet, dels genom att bedriva egen kultur- och fritidsverksamhet, till exempel bibliotek, mötesplatser för unga, kulturskola och konsthall.

Kostnadseffektivitet

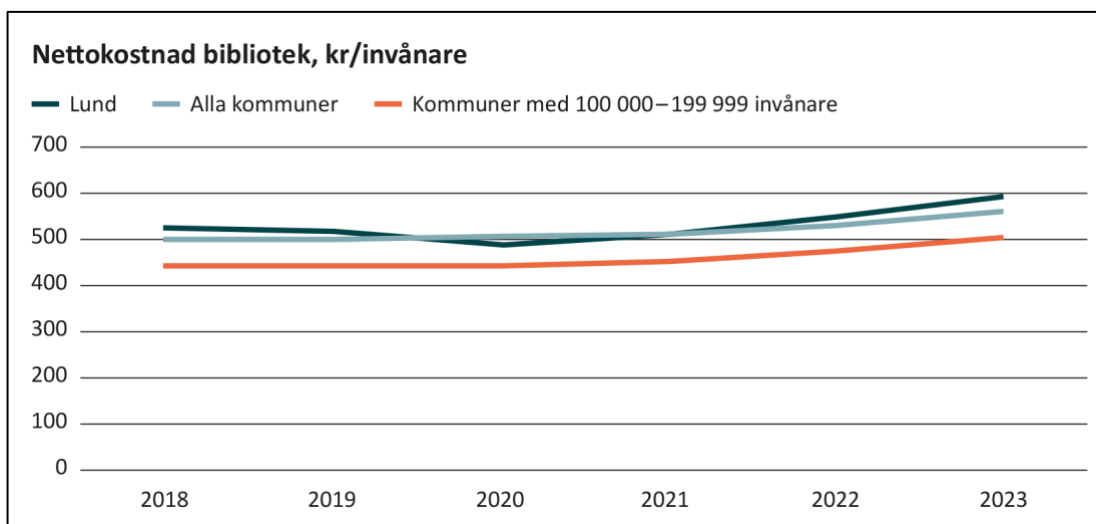
Detta avsnitt utgår ifrån kostnadsnyckeltalen i Kolada för kultur- och fritidsverksamheten och främst medborgarnas syn på Lund som beskrivs i SCB:s medborgarundersökning. Resultatet för Lunds kommun jämförs med genomsnittet för alla kommuner och kommungruppen (100 000 – 199 999 invånare). Utifrån kvalitet och kostnad i relation till andra kommuner är det sedan möjligt att börja reflektera över nämndens verksamheters kostnadseffektivitet. Men då ska man också hålla i minnet både att kvalitet är ett mångfacetterat begrepp som inte så lätt låter sig fångas genom några korta frågor i en medborgarundersökning och att jämförelser mellan olika kommuners kultur- och fritidsverksamhet ibland kan vara som att jämföra päron med äpplen, då de kan se väldigt olika ut från kommun till kommun, till skillnad från annan typ av kommunal verksamhet.

Bibliotekens utbud

I SCB:s medborgarundersökning ställdes tre frågor till lundaborna om vad de tyckte om bibliotekens utbud. Nästan alla lundabor, 96 procent av de tillfrågade, var positiva till bibliotekens utbud när det gäller böcker och tidskrifter, det vill säga de svarade att det var "mycket bra" eller "ganska bra", vilket ligger i nivå med genomsnittet för kommungruppen (95 procent) och riksgenomsnittet (95 procent). Något färre lundabor, 92 procent, var positiva till bibliotekens digitala utbud när det gäller böcker och

tidskrifter, även detta ligger i nivå med genomsnittet för jämförbara kommuner (90 procent) och riksgenomsnittet (90 procent). Lika många lundabor, 92 procent, var positiva till bibliotekens utbud av aktiviteter, vilket är högre än genomsnittet för både kommungruppen (84 procent) och riksgenomsnittet (82 procent).

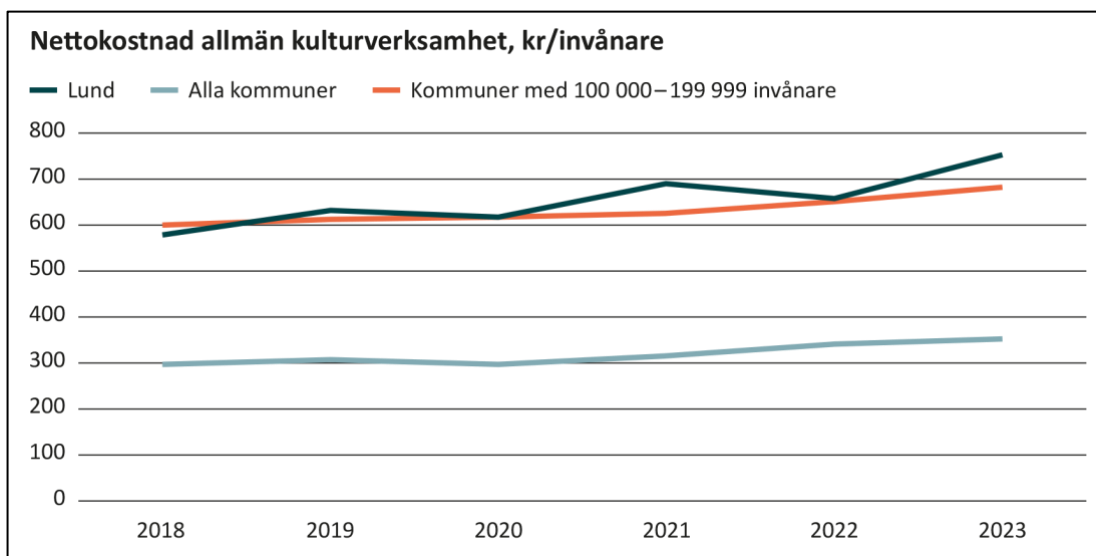
Nettokostnaden per invånare för folkbiblioteken i Lund ligger på en högre nivå i relation till genomsnittet för kommunerna i kommungruppen, vilket främst beror på hög personaltäthet och många stadsdelsbibliotek. I relation till alla kommuner är nettokostnaden per invånare dock genomsnittlig.

Det lokala kulturlivet

79 procent av lundaborna var positiva till det lokala kultur- och nöjeslivet i kommunen, vilket är över genomsnittet för både kommungruppen (73 procent) och riket (64 procent). Detsamma gäller för lundabornas inställning till kommunens arbete för att främja det lokala kulturlivet, där 72 procent av lundaborna var positiva jämfört med 65 procent i kommungruppen och 58 procent i riket.

Nettokostnaden per invånare för allmän kulturverksamhet i Lunds kommun är genomsnittlig i relation till kommungruppen men över genomsnittet för alla kommuner.

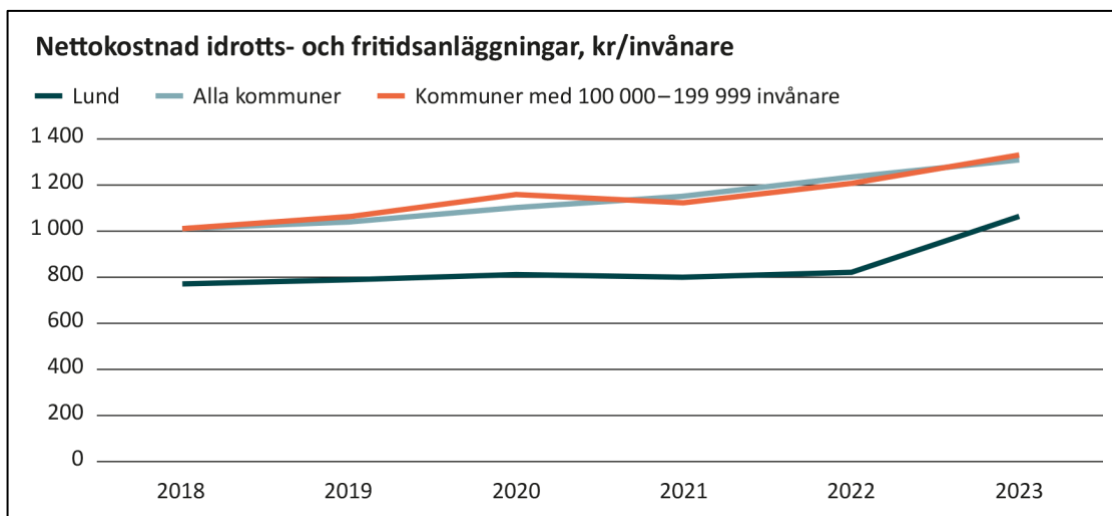

Nettokostnaden per invånare för musik- och kulturskola i Lunds kommun är högre än genomsnittet i både kommungruppen och alla kommuner sedan införandet av Musikcheck. Detsamma gäller också andelen elever, 6–19 år, i Lunds kommun som deltar i musik- eller kulturskola (14 procent) i relation till kommungruppen (10 procent) och riksgenomsnittet (13 procent).

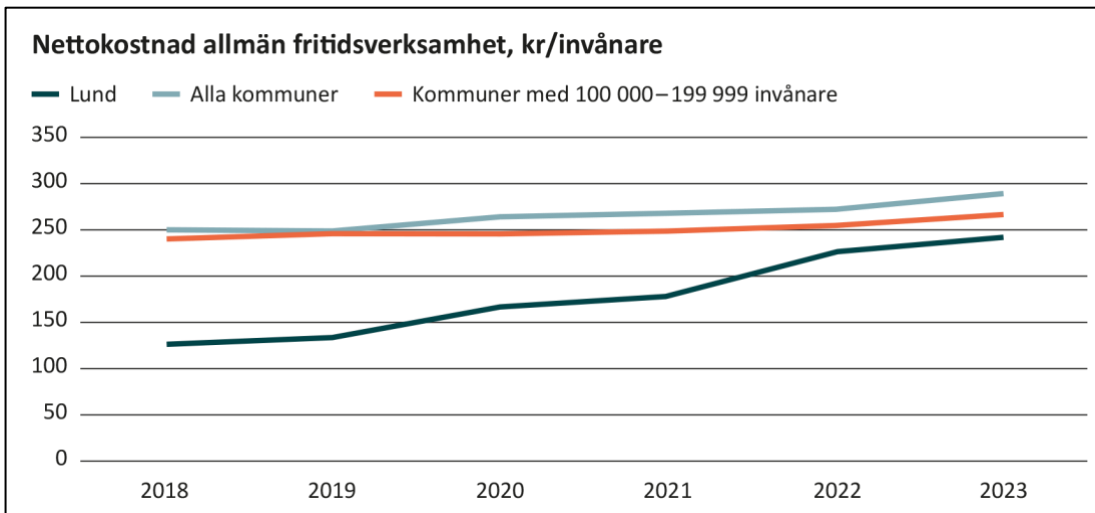
Idrottsanläggningar och idrottsföreningar

86 procent av lundaborna var positiva till möjligheten för invånare att nyttja kommunens idrotts- och motionsanläggningar, vilket var högre än både riksgenomsnittet (80 procent) och genomsnittet för kommungruppen (82 procent). Något fler, 87 procent, var positiva till öppettiderna vid kommunens idrotts- och motionsanläggningar, vilket ligger i nivå med riksgenomsnittet (82 procent) och genomsnittet för kommungruppen (86 procent). Även antalet deltagartillfällen i idrottsföreningar per invånare, 7–20 år (38 procent) är högre än både genomsnittet för kommungruppen (34 procent) och riksgenomsnittet (32 procent).

Nettokostnaden per invånare för idrotts- och fritidsanläggningar är dock relativt låg i jämförelse med såväl genomsnittet för kommunerna med liknande befolkningsstorlek som för alla kommuner, även om den har ökat det senaste året. De relativt låga kostnaderna beror på att Lund saknar större kommunala idrottsarenor och idrottshallar. Idrotts- och fritidsanläggningar innefattar kommunala idrottsplatser, sporthallar, bad och friluftsanläggningar, men inte fritidsgårdar.

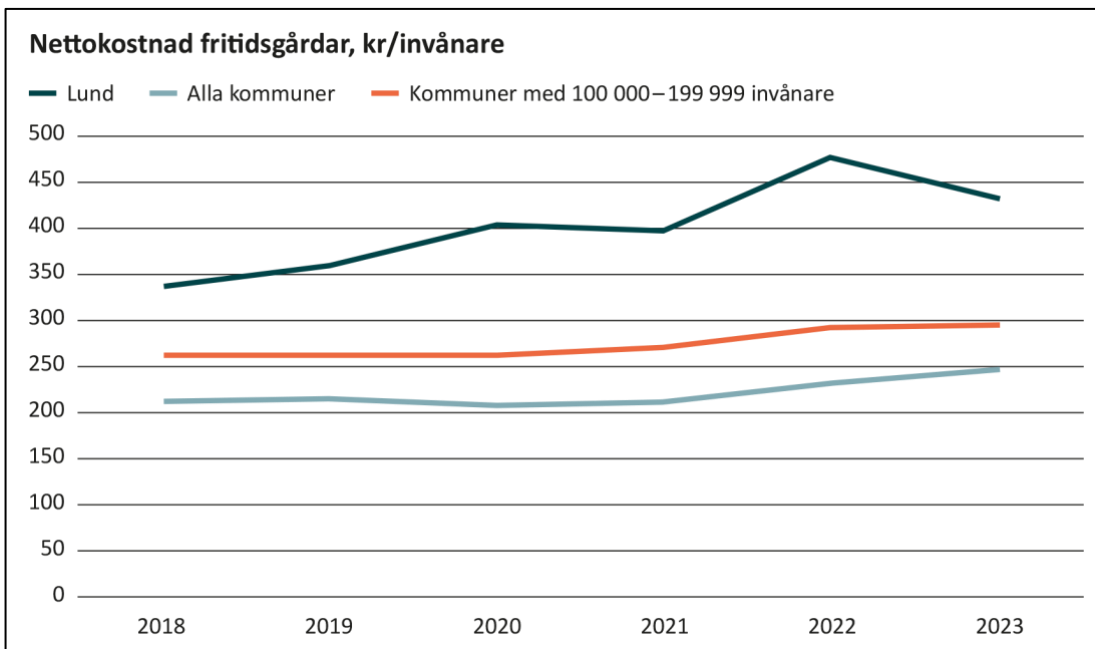
Också stödet till idrotts- och fritidsföreningar (*Nettokostnad allmän fritidsverksamhet*) är lägre jämfört med både andra kommuner med liknande befolkningsstorlek och alla kommuner, även om kostnaden även för detta har ökat de senaste åren.

Mötesplatser för unga

59 procent tyckte enligt SCB:s medborgarundersökning att utbudet av ställen för unga i Lunds kommun att träffas på (till exempel fritidsgårdar och ungdomsklubbar) är bra, vilket är betydligt högre både än genomsnittet för kommungruppen (40 procent) och riksgenomsnittet (35 procent).

Lunds nettokostnader per invånare för fritidsgårdar är också betydligt högre än både genomsnittet för liknande kommuner och för alla kommuner. Nettokostnaden per invånare för fritidsgårdar innefattar hela den öppna ungdomsverksamheten oavsett om den är knuten direkt till en fritidsgård eller mötesplats.

Kvalitetsframgångar

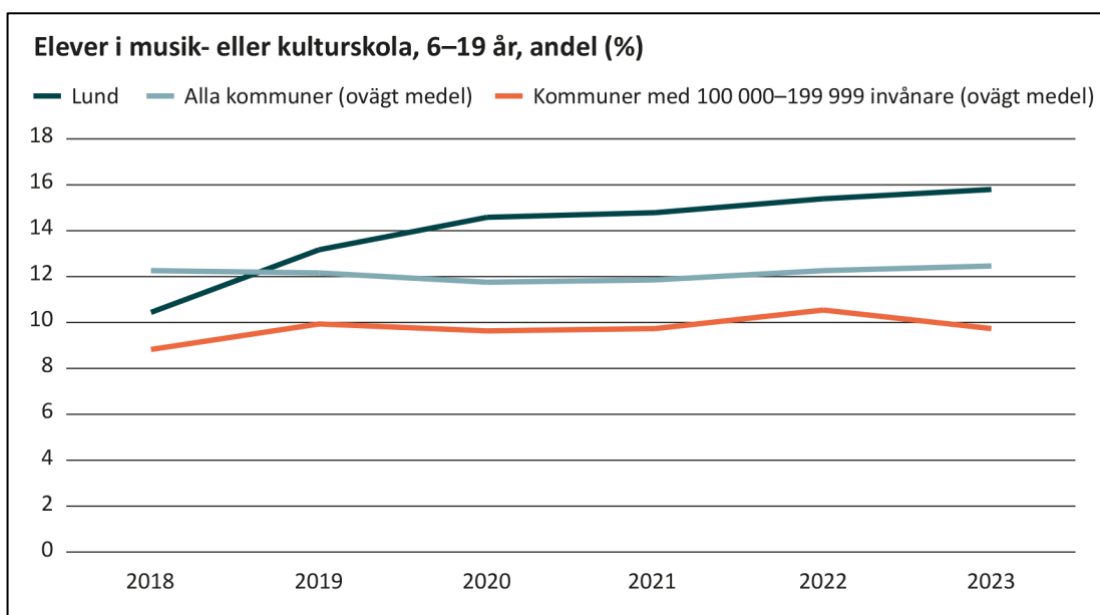
För att stärka barns och ungas deltagande i kultur- och fritidslivet bedriver kultur- och fritidsnämnden många olika typer av verksamhet. Tre framgångsrika exempel som når ut till väldigt många barn och unga i Lunds kommun är:

- LOK-stödet: Det bidrag som betalas ut till föreningslivet för ledarledd verksamhet i åldrarna 7–20 år.
- Musikchecken: Den ersättning som betalas ut till anordnare som erbjuder musikundervisning för åldrarna 7–14 år.
- Kulturskolan: Den undervisning som bedrivs i olika kulturämnen för barn och unga i åldrarna 5–19 år.

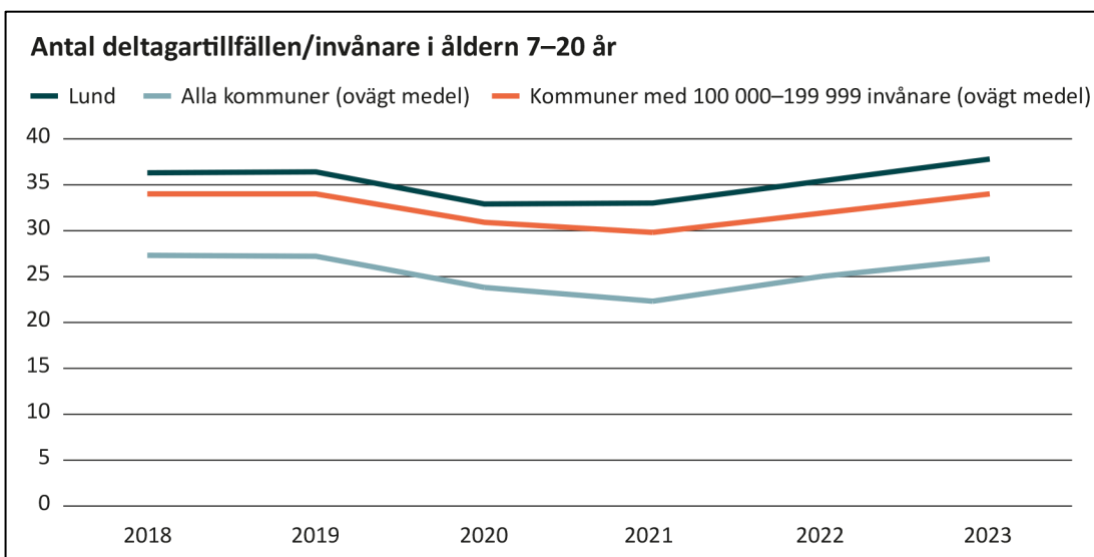
Dessa tre verksamhetsformer når tillsammans så många som 2/3 av alla lundabarn i åldern 7–18 år. I åldern 7–12 år är det så många lundabarn som 8 av 10 som nås av dessa verksamhetsformer. Sedan sjunker det successivt för att nå 4 av 10 lundabarn i åldern 16–18 år.

Det råder också en jämn könsfördelning (40/60) när det gäller verksamhetsformerna. LOK-stödet når 48 procent tjejer och 52 procent killar; Musikchecken når 54 procent tjejer och 46 procent killar och Kulturskolan når 60 procent tjejer och 40 procent killar.

Om vi jämför andelen elever per invånare i Kulturskolan i Lund med musik- och kulturskolor i andra kommuner går det också att konstatera att Lunds verksamheter når en större andel av barn och unga.

Det finns inga jämförelsesiffror med andra kommuner när det gäller musikchecken och det kommunala LOK-stödet, men det finns ett statligt LOK-stöd som Riksidrottsförbundet delar ut till idrottsföreningarna i samtliga kommuner och som överlappar det kommunala LOK-stödet i Lunds kommun. 86 av de 117 föreningar som fick kommunalt LOK-stöd 2023 fick även statligt LOK-stöd samma år. Om vi jämför antalet deltagartillfällen per invånare i det statliga LOK-stödet för Lunds kommun i åldersgruppen 7–20 år kan vi också konstatera att idrottsföreningarna i Lunds kommun är framgångsrika jämfört med andra kommuner i att nå målgruppen.

Utvecklingsområden

När det gäller de tre verksamhetsområden som framgångsrikt når ut till väldigt många barn och unga i Lunds kommun, LOK-stödet, Musikchecken och Kulturskolan, finns det även en del utmaningar. Precis som alla andra kommuner i landet är Lunds kommun indelat i ett antal regionala statistikområden (RegSO). Till dessa RegSO finns det sedan olika typer av socioekonomisk statistik, till exempel inkomst, utbildningsnivå, boende och hälsa. Utifrån den statistiken har Boverket tillsammans med Statistiska Centralbyrån (SCB) sedan delat in dessa områden i olika områdestyper:

- Områdestyp 1 - Områden med stora socioekonomiska utmaningar
- Områdestyp 2 - Områden med socioekonomiska utmaningar
- Områdestyp 3 - Socioekonomiskt blandade områden
- Områdestyp 4 - Områden med goda socioekonomiska förutsättningar
- Områdestyp 5 - Områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar

Om vi tittar på barns och ungas deltagande i föreningslivet och i musik- eller kulturskola går det att konstatera att deltagandet är betydligt högre i områden med goda eller mycket goda socioekonomiska förutsättningar än i områden med socioekonomiska utmaningar och socioekonomiskt blandade områden. Vi kan se att de föreningar som erhåller kommunalt LOK-stöd, i åldern 7–16 år, når ungefär 4 av 5 barn med sin verksamhet i områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar som Annhem och Vallkärra-Stångby, men endast ungefär hälften av alla barn i områden med socioekonomiska utmaningar som Linero centrum och Magistratsvägen-Fäladstorget. Precis samma utmaningar finns när det gäller Musikchecken och Kulturskolan. Det finns områden där en tredjedel av alla barn har undervisning genom Musikcheck medan färre än 10 % av alla barn har Musikchecksundervisning i områden med socioekonomiska utmaningar. Och det finns områden där ungefär en fjärdedel av alla barn går på Kulturskolan och det finns områden med socioekonomiska utmaningar där endast ungefär 1 av 20 barn går på Kulturskolan.

Infrastruktur, exploatering, park och natur

Tekniska nämnden ansvarar för utveckling, byggnation och förvaltning av kommunens allmänna platser. I ansvaret ingår även förvaltning av kommunens markreserv samt

exploatering av bostads- och företagsområden. Även kommunens verksamhet inom kollektivtrafikområdet återfinns inom förvaltningen, detta inkluderar bland annat färdtjänst och riksfärdtjänst. Förvaltningen har ett samordningsansvar för kommunens vattenfrågor.

Tekniska nämndens verksamheter riktar sig till alla Lundabor, befintliga företagare och potentiella investerare, inpendlande arbetskraft, besökare samt djur och natur.

Inom förvaltningen finns fyra större verksamhetsområden:

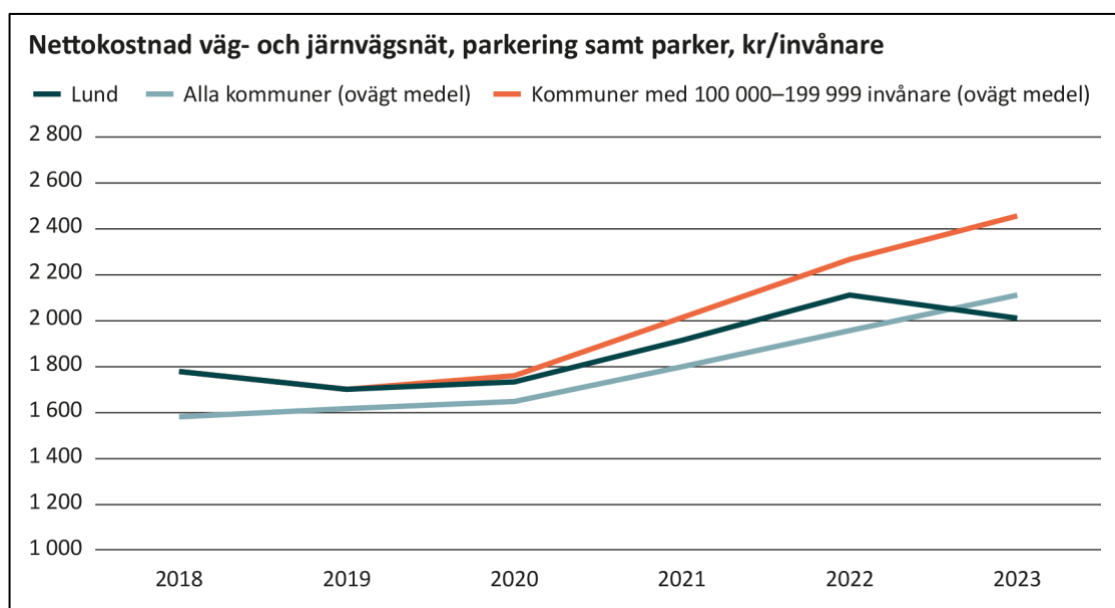
Park och natur - Utvecklar och sköter kommunens torg och gröna miljöer såsom parker och grönområden, lekplatser, koloni- och odlingslotter samt skogs- och naturområden. Arbetet omfattar även kommunala och statliga naturreservat och genomförandet av olika naturvårds- och parkprojekt. Samordningsansvaret för kommunens vattenfrågor återfinns här.

Gator och trafik - Inom detta verksamhetsområde sköts underhåll och utveckling av kommunens befintliga gator, torg, gång- och cykelvägar, broar samt banhållning av spårväg. Verksamheten tillser att Lund har ett väl fungerande och hållbart transportsystem för alla trafikanter, detta inkluderar även färdtjänst och riksfärdtjänst. Stor hänsyn tas till tillgänglighet, hållbarhet och trafiksäkerhet. Inom kollektivtrafikområdet samverkar kommunen med Skånetrafiken i stor utsträckning.

Projekt - Ansvar för att leda och driva genomförandet av stadsutvecklings- och infrastrukturprojekt inom förvaltningens ansvarsområde återfinns här. Arbetet sträcker sig från projektering till dess att färdig anläggning överlämnas till verksamheten som ansvarar för drift och underhåll.

Mark och exploatering - Verksamheten ansvarar för kommunens markreserv: från planprocessen och utbyggnad av kommunaltekniska anläggningar inom exploateringsområden till försäljning av byggklar tomtmark för såväl verksamhets- som bostadsändamål. Verksamheten bevakar även kommunens intressen kring mark för olika bostadssociala anspråk och sköter kommunens tomtkö för privatpersoner.

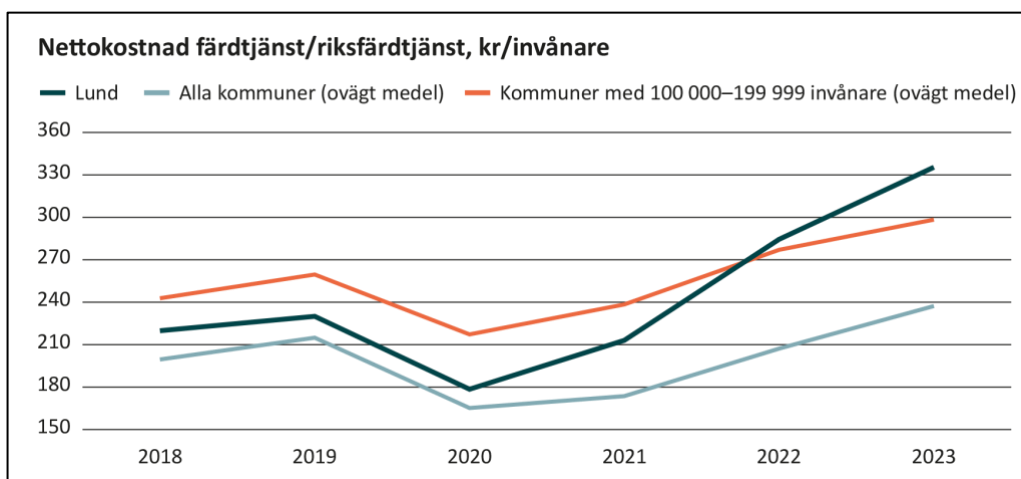
Kostnadseffektivitet

Diagrammet visar nettokostnaden i kronor per invånare för väg- och järnvägsnät, parkering samt parker för perioden 2018 till 2023. I nettokostnaderna ingår förutom gator, parkering och parker även gång- och cykelvägar, offentliga toaletter, lekplatser och naturområden.

Under åren 2018–2020 följer Lund ganska väl samma nettokostnadsutveckling som andra genomsnittet i kommungruppen, men ligger över genomsnittet för alla kommuner. Från år 2020 stiger nettokostnaden kraftigt för samtliga kommuner och Lund placerar sig något över genomsnittet för alla kommuner, men under genomsnittet för kommungruppen. År 2023 sjunker Lunds nettokostnader och hamnar i jämförelsen under genomsnittet för båda jämförelsegrupperna.

Att Lund har en lägre nettokostnad per invånare än andra större kommuner är ett bra resultat. Detta då Lund är en tillväxtkommun som vuxit mer än genomsnittet för kommuner i den här storleken de senaste fem åren. Förtätad bebyggelse och mångfunktionaliteten på våra offentliga ytor är kostnadsmissigt stora utmaningar. En djupare analys av redovisningen behöver göras för att kunna förklara vad den sjunkande nettokostnaden beror på, men en del av förklaringen kan vara de avgifts- och taxehöjningar som har gjorts inom gatu- och trafikverksamheten.

Diagrammet visar nettokostnaden i kronor per invånare för färdtjänst/riksfärdtjänst för perioden 2018 till 2023. Verksamheten avser färdtjänst och riksfärdtjänst till personer med funktionsnedsättning som ges enligt lagen om färdtjänst eller lagen om riksfärdtjänst.

Lund placerar sig under perioden 2018 till 2021 strax ovanför genomsnittet för alla kommuner men betydligt lägre än snittet för kommungruppen. För åren 2020 och 2021 syns ett tydligt trendbrott med en lägre nettokostnad för både Lund och jämförelsegrupperna. Avvikelsen förklaras av en kraftig nedgång i resandet under coronapandemin. Efter pandemin (2022 och 2023) ökar kostnaden för färdtjänst igen och Lunds kostnadsläge är högre i förhållande till båda jämförelsegrupperna. Kommunernas demografiska sammansättning innebär att andelen färdtjänstlegitimerade varierar mellan kommuner, vilket i sin tur påverkar nettokostnaden.

Ett lågt värde är positivt ur ett ekonomiskt perspektiv men kan innebära en lägre kvalitet. Efterhand som färdtjänstavtalet har förnyats har förvaltningen medvetet gått in för att höja kvaliteten inom färdtjänst, något som har blivit synbart genom goda resultat i kundundersökningar. Samtidigt har detta medfört ökade kostnader. Även antalet färdtjänstlegitimerade i kommunen har ökat de senaste åren.

Kvalitetsframgångar

Lund har fått utmärkelse Grönt föredöme för hållbar mobilitet

Föreningen Gröna mobilister har utsett Lunds kommun till Grönt föredöme 2024. Lund får utmärkelsen för minskad biltrafik genom satsningar på hållbara transportmedel och stadsmiljöer som prioriterar kollektivtrafik, gång och cykel. Gröna mobilister har i rapporten "Gröna kommuner på väg 2024" granskat omställningen till fossilfria transporter i alla svenska kommuner. Lunds kommun som placerar sig bland de främsta kommunerna i Sverige genom sitt arbete med hållbar mobilitet, har nu fått utmärkelsen och diplommet "Grönt föredöme". Motiveringen lyder "För minskande biltrafik tack vare satsning på alternativen till bilen och utveckling av stadsmiljöer som prioriterar dessa alternativ, samt för mycket låga koldioxidutsläpp från nya bilar."

Sveriges tredje bästa mobilitetsstad

Lund är även Sveriges tredje bästa mobilitetsstad 2024 enligt Dagens Industri som undersökt mobiliteten i Sveriges 35 största städer. "Sveriges bästa mobilitetsstäder" undersöker städernas ambitioner och förutsättningar för bil, cykel och kollektivtrafik. Juryn motiverar detta med långsiktiga satsningar på kollektivtrafik och cykelinfrastruktur, vilket ger positiva effekter och en av landets bästa kollektivtrafik.

Cykelkommunen Lund

Lunds kommun placerar sig på fjärde plats i kategorin stora kommuner i Kommunvelometern 2024, Cykelfrämjandets årliga kommunrankning. Kommunvelometern mäter och jämför kommunernas insatser för cykling under föregående år och bygger på självrapportering från kommuner av kontrollerbara uppgifter. Lund placerar sig strax efter Gävle, Uppsala och Nacka.

Gatubelysning

Tekniska förvaltningen har under året arbetat med att byta ut gatubelysning till LED-armaturer för att skapa en bättre ljusåtergivning, minska energiförbrukningen, öka tryggheten och minska miljöpåverkan. De gamla lyktstolparna tändes och släcktes centralt, men de nya med LED-armatur styrs separat och har fast spänning dygnet runt vilket är miljövänligare. Under år 2024 har totalt 20 procent av gatubelysningen bytts ut till LED-armaturer, vilket lett till att förbrukningen minskat med cirka 304 000 kilowattimmar per år.

Framgångsrikt vattenrådsarbete

Sege å vattenråd flyttar sin personal till Lunds kommun från och med 1 januari 2025 för att öka samverkan med Höje å- och Kävlingeåns vattenråd. Framöver kan de tre äldsta vattenråden utveckla vattenvårdsarbetet tillsammans.

Kävlingeåns vattenråd deltog 2024 i ett internationellt projekt för att jämföra länders arbete med hållbarhetsmål nr 6 – Rent vatten och sanitet för alla. Det treåriga projektet SWAT, Safeguard Water Security towards Sustainable Development Goals in Aquatic Ecosystems, sker i samverkan mellan universitet i Kenya, Tanzania, Kina och Sverige. Kävlingeåns vattenrådsarbete ska representera hur tekniska förvaltningen arbetar med vattenvård i Sverige på ett framgångsrikt sätt.

Nytt och uppskattat naturum Skrylle

Naturum Skrylle invigdes i februari 2024 och har sedan dess blivit en populär destination. Den nya utställningen är en port till naturen för Lundabor och turister som under de första åtta månaderna har lockat hela 75 000 besök till naturum och 80 grupper från skolor och förskolor har bokats in sig. Den nya byggnaden erbjuder utmärkta möjligheter för tillfälliga utställningar. En av dessa, en naturfotoutställning, har till och med uppmärksammats på riksradios P1 Morgon.

Trots den inträffade branden på naturum Skrylle den 7 mars 2024, som orsakade stora skador, lyckades Skryllegården återställa verksamheten och öppna upp sina portar igen redan efter nitton dagar.

Milstolpe i skyfallsarbete

Lund utmärker sig genom ett ambitiöst skyfallsarbete och ett viktigt steg har slutförts då en riskanalys färdigställts för Lund, Dalby och Södra Sandby som visar hur orterna påverkas när skyfallet kommer samt hur vi får en bättre styrning i åtgärdsarbetet.

Pris för parker i Brunnsnög

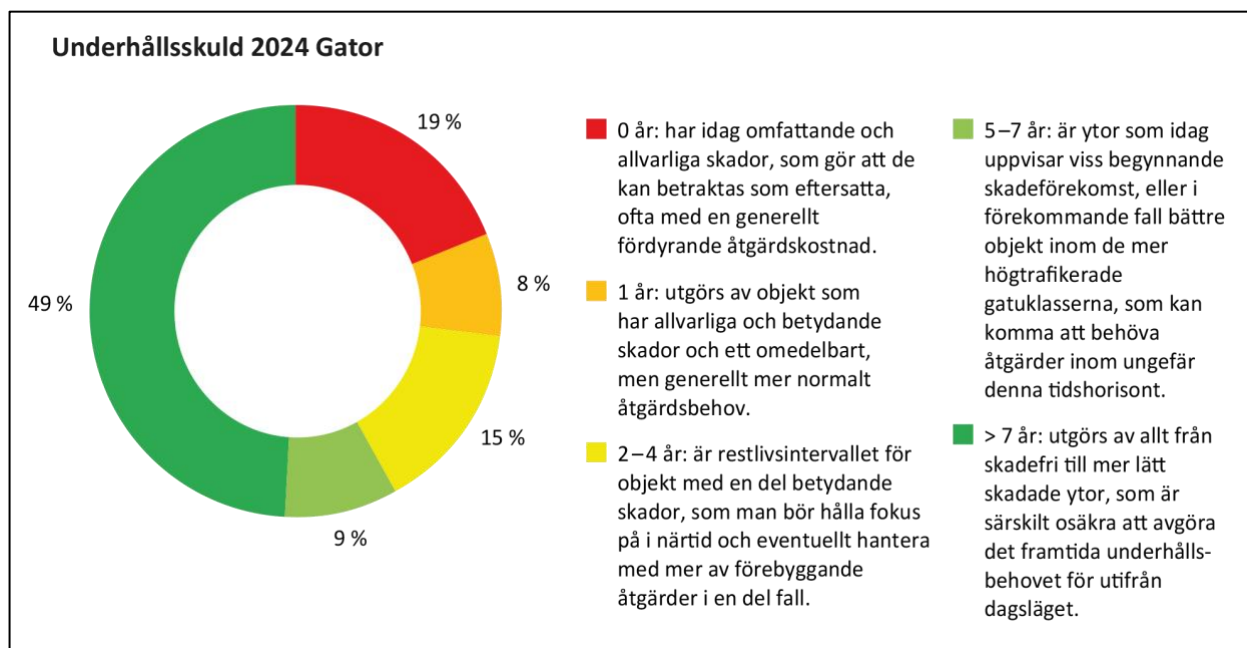
Föreningen Svenska Stadsträdgårdsmästare (FSS) ger årets kommunpris till Lund för arbetet med nya parker i Brunnsnög. Priset tillkännagavs på parkkongressen i Umeå, ett värdskap som övergår till Lund 2025.

Motiveringen lyder "Lundaborna har fått nya intressanta parker, där och när staden växer i den nya stadsdelen Brunnsnög. En Nobelpark med skiftande tematiska parkrum och en stor Kunskapspark med genomtänkt gestaltning och inspirerande innehåll. Parkerna vittnar om en förvaltning som söker nya lösningar och som tar för sig och hävdar sina frågor i en ofta komplicerad exploateringsprocess som inte alltid har gröna förtecken. Arbetet sker också i ett nära samarbete med politik, allmänhet och intressegrupper. FSS gratulerar Lunds kommun till en föredömlig stadsbyggnadsprocess och goda resultat".

Utvecklingsområden

Underhållsskulden

En underhållsskuld uppstår om nödvändigt underhållsarbete uteblivit under en längre tid. Detta kan leda till att gatunätet försämras och kräver omfattande åtgärder för att återställas. Att hantera och förebygga underhållsskulder är viktigt för att upprätthålla en effektiv och säker infrastruktur för samhället.

Diagrammet visar hur underhållsskulden 2024 ser ut för kommunens asfalterade gator. De kommunala gatorna är endast ett exempel på kommunala anläggningar som kräver löpande underhåll. Bilden visar att 19 procent av gatorna är eftersatta med omfattande och allvarliga skador, 8 procent utgörs av gator med allvarliga och betydande skador som kräver ett åtgärdsbehov inom ett år för att inte bli mer omfattande. 49 procent av gatorna utgörs av skadefri eller lätt skadade ytor vars underhållsbehov är mer svårbedömt.

Lunds kommun är väghållare för cirka 66 mil asfalterade gator, gång- och cykelvägar runt om i kommunen. Därutöver äger och förvaltar kommunen 97 broar. För att exemplifiera hur underhållsbehovet ser ut visas 2024 års underhållsskuld för gator i diagrammet ovan. Ett eftersatt behov medför ofta en högre åtgärdskostnad, bland annat till följd av längre reparationstider och större trafikstörningar. Under 2024 uppgår andelen eftersatta gator till 19 procent och motsvarande siffra för gång- och cykelvägar är 15 procent. Under 2025 kommer det att utföras en beläggningsinventering som ger nya siffror om underhållsskulden. Denna inventering kommer att presenteras under 2026.

Som nämndes ovan pågår ett arbete med att byta ut äldre armaturer i gatubelysningen till LED-armaturer. Inom detta område ser kommunen ytterligare utvecklingsmöjligheter, bland annat möjligheten att implementera digitala noder i LED-armaturen för att skapa innovativa lösningar.

Långsiktiga strategier för hur budgetmedel avsätts för underhåll är en förutsättning för att kunna hantera underhållsskulden, idag har kommunen fler anläggningar i behov av underhåll än vad den årliga budgeten räcker till. Skulden fortsätter därmed att öka.

Demografiutveckling och färdtjänstbehov

Färdtjänsten i Lund har haft högt betyg när det gäller punktlighet, beställning och förarnas bemötande enligt barometern för anropsstyrd trafik (ANBARO). Enligt prognosen förväntas Lunds kommuns befolkning öka med i genomsnitt 1,3 procent årligen under de kommande fem åren. Samtidigt förändras befolkningsstrukturen och åldersgruppen 80+ beräknas öka med 1 872 personer fram till år 2028, vilket motsvarar en ökning med drygt 29 procent. Den demografiska utvecklingen kan leda till en ökad användning av färdtjänst, vilket kan medföra flera utmaningar för verksamheten. Personalresurser och transportinfrastruktur behöver anpassas för att på ett hållbart sätt möta en ökande efterfrågan och samtidigt bibehålla färdtjänstverksamhetens höga kvalitet.

Den nya samhällsbyggnadsförvaltningen

Från den 1 januari 2025 har Lunds kommun en samlad samhällsbyggnadsförvaltning. Syftet med förändringen har varit att skapa en tydligare styrning, samlad planering och uppföljning, effektiv resursplanering samt ett sammanhållet arbete inom samhällsbyggnadsområdet – från strategisk planering till drift och underhåll. En sammanslagning av flera förvaltningar innebär att nya arbetssätt och rutiner behöver arbetas fram och etableras.

Stadsbyggnad

Hur Lund som stad ser ut i dag är ett resultat av strategier om markanvändning, detaljplanering av områden, fastighetsbildning och till slut byggande och kontroll. Mycket av arbetet kommer inte att ge resultat förrän långt in i framtiden så det är viktigt att arbeta med framtidens förutsättningar i åtanke.

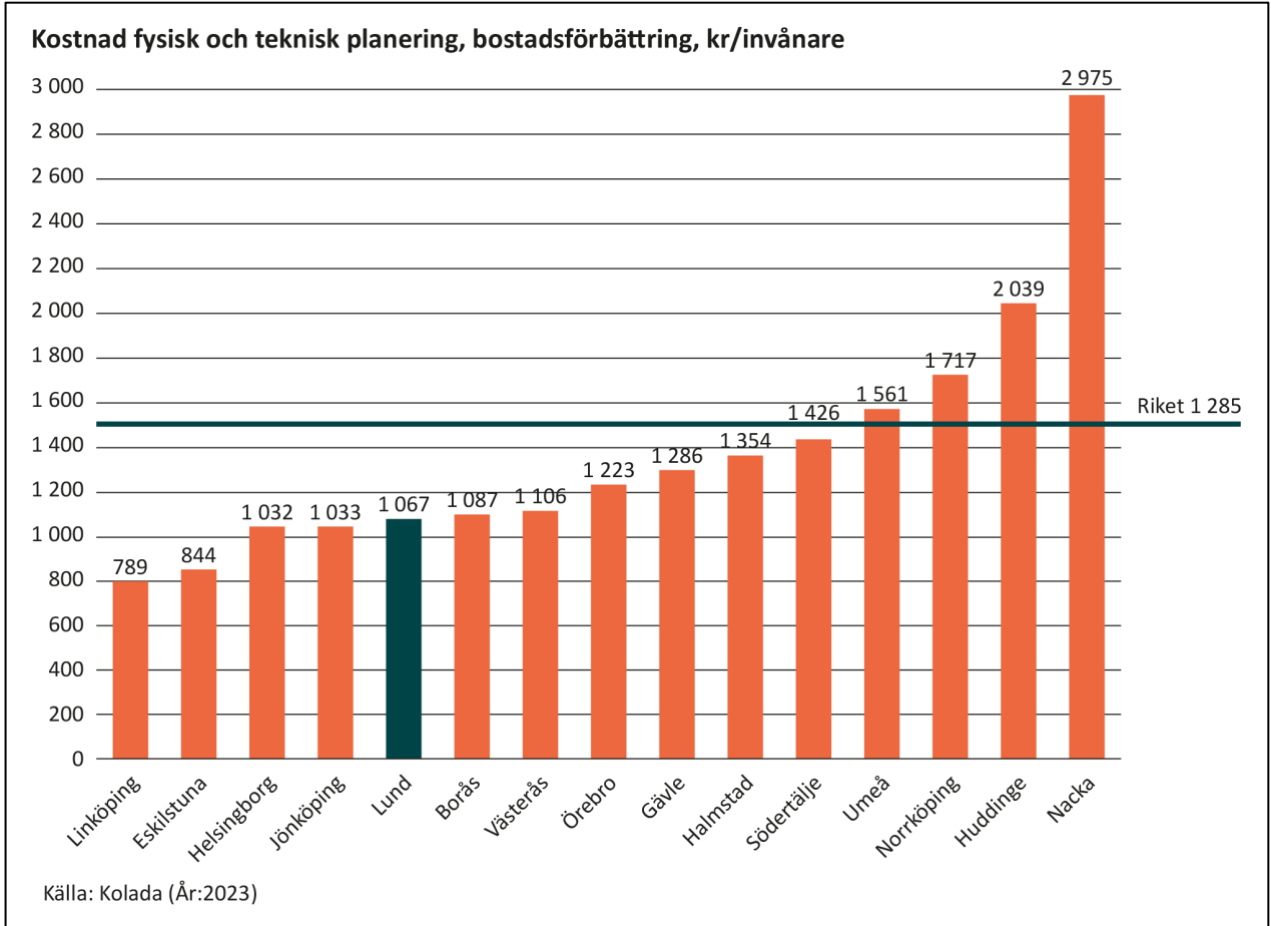
Stadsbyggnadsnämndens ansvarsområden kan i korthet beskrivas på följande sätt:

- Övergripande planering med översiktsplan och fördjupade översiktsplaner
- Detaljplaner och program
- Myndighetsutövning enligt Plan- och bygglagen (PBL) och andra lagar
- Tillsyn av otillåtet byggande
- Fastighetsbildning och förrättningar
- Kartframställning, mättningsverksamhet
- Råd och service i plan- och byggfrågor

Kostnadseffektivitet

Kostnad för fysisk och teknisk planering

För att kunna jämföra Lunds kostnadseffektivitet med andra kommuner analyseras nyckeltalet *Kostnad fysisk och teknisk planering, bostadsförbättringar, kr/inv.* I nyckeltalet ingår samtliga delar som rör fysisk planering, bygglovsverksamhet, teknisk verksamhet och markförsörjning inklusive reglerings- och saneringsfastigheter. Även kostnader för tomma lokaler som följd av bland annat omstruktureringar i kommunen och delar av kostnader för exploatering av mark redovisas.

Grafen visar kostnaden för fysisk och teknisk planering i kronor/invånare för kommuner i storleken 100000 - 199999 invånare med Linköping med lägst kostnad 789 kronor/invånare och Nacka med högst kostnad 2975 kronor/invånare och ett snitt i riket på 1285 kronor/invånare och Lunds resultat 2023 på 1067 kronor/invånare.

Lunds kommun placerar sig på den lägre sidan av snittkostnaden per invånare för kommuner i kommungruppen. Detta är ett väldigt bra resultat, givet att Lunds kommun haft en tillväxtgrad över genomsnittet för kommuner i den här storleken de senaste fem åren, både gällande medborgare och i antal investerade kronor i kommunala byggnationer. Med en högre tillväxttakt, fler byggprojekt och stora ekonomiska resurser investerade finns ett högt tryck på att arbetet med stadsutvecklingen ska fortlöpa obehindrat och vara grundad i en effektiv och strategisk planering. Detta skapar Lunds kommun bland annat genom att ha fokus på hög planeringsberedskap och effektiva utredningar av god kvalitet som främjar arbetet och tillgodoser de behov ett växande samhälle har.

Kostnad för ett bygglov för nybyggnad av en/tvåbostadshus

Lunds kommun är dyrare än kommuner i jämförbar storlek när det kommer till kostnaden av ett bygglov för en/två bostadshus på 150 kvadratmeter inom detaljplanerat område utan avvikelse. Nedan följer en jämförelse med närliggande kommuner och kommuner i liknande storlek som Lunds kommun:

- Lunds kommun: 42 036 kr
- Malmö kommun: 42 182 kr
- Umeå kommun: 34 075 kr

- Norrköping kommun: 32 918 kr
- Helsingborg kommun: 28 604 kr

Anledningen till att Lunds kommun är dyrare kan bero på många komplexa ärenden och hög grad av överklaganden. Det finns ett stort fokus på rättssäkerhet, hög ambition och många expertroller. Handläggningstider har sjunkit och nöjdhetsindex förbättrats men vi behöver vidareutveckla interna processer med mer effektiva arbetssätt för att korta handläggningstider och få bättre ärendeflöden med bibehållen kvalitet.

Kostnaden av ett bygglov är till stor del baserad på typen av taxa som kommunen använder. Ungefär hälften av jämförbara kommuner har en bygglovstaxa baserad på timmar nedlagda i ärendet och andra halvan har en bygglovstaxa baserad på bruttoarea av byggnationen. I kommuner med bygglovstaxa baserad på timmar är pris för mindre byggnationer oftast högre medan bygglovstaxa baserad på bruttoarea är oftast dyrare för större byggnationer. Lunds kommun har en bygglovstaxa baserad på timmar och placeras då bland de kommuner där det är dyrare att bygga mindre byggnationer så som enbostadshus men relativt billigare att få bygglov för större byggnationer. I Lund, Malmö och Umeå så ingår komplementbyggnad i kostnaden ovan medan det inte ingår i Helsingborgs och Norrköpings kostnad.

Kvalitetsframgångar

Handläggningstid för bygglov, från inkommet ärende till beslut

I samband med pandemin ökade inflödet av ansökningar om bygglov med hela 30 procent till stadsbyggnadskontoret. Detta innebar kraftigt ökade handläggningstider för att kunna ge beslut om lov, i flera fall långt över den lagstadgade tiden för handläggning. I samband med det inledde stadsbyggnadskontoret ett effektiviseringsarbete där processen förbättrades med kundperspektivet i fokus. Resultatet började synas under 2022 med en handläggningstid på 78 dagar i snitt från inkommet ärende till beslut, under 2023 skedde en ytterligare minskning till 60 dagar. Under 2024 har handläggningstiden varit precis på målet och samma som 2023, 60 dagar.

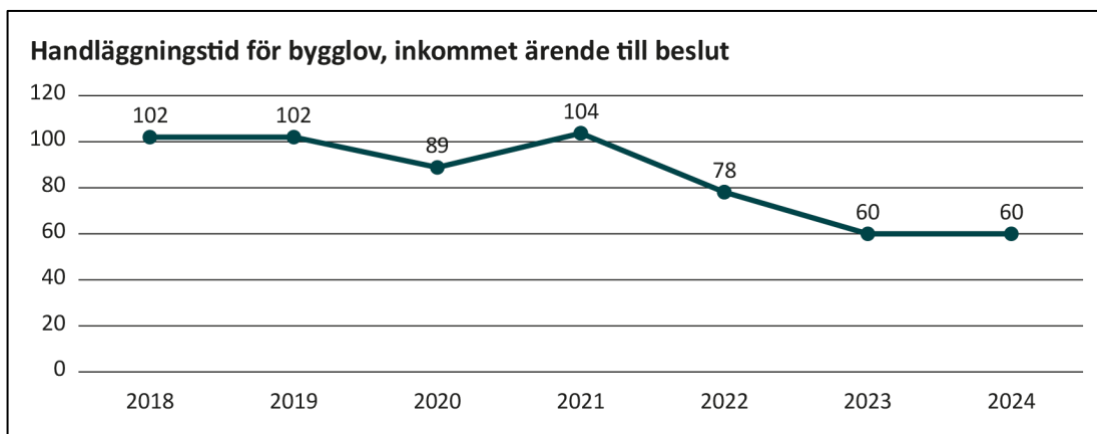

Bild: Bilden visar en graf där handläggningstider ligger mellan 89–104 under 2018 till 2021 med en sänkt handläggningstid för 2022 till 78 dagar och 60 dagar för 2023 och 2024.

Bostäder och arbetsplatser i kollektivtrafikhärlägen

För antagna detaljplaner håller Lunds kommun en hög standard där 100 procent av bostäder och arbetsplatser i antagna detaljplaner ligger i kollektivtrafikhärlägen. En standard som Lunds kommun har hållit i flera år och fortsätter att hålla i långsiktigt hållbar stadsplanering.

Andel överklagade detaljplaner som inte ändras av överinstans

När en detaljplan överklagas kan den komma att ändras eller upphävas om planen strider mot någon rättsregel eller om beslutet inte kommit till på ett lagligt sätt.

I Lunds kommun överklagas fler detaljplaner i snitt än i Sveriges kommuner över lag. Trots detta har endast en detaljplan upphävts i Lund under åren 2020–2023, vilket skedde under 2022, under övriga år upphävdes inga (2020, 2021 och 2023). Under 2024 överklagades fyra detaljplaner varav två ändrades av överinstans.

Stort fokus på rättssäkerhet, interna rutiner och hög kompetens bland handläggare har gett goda resultat tidigare år. Trots de två ändrade detaljplanerna 2024 så ligger Lunds kommun bättre till än genomsnittet de senaste fem åren. I Sveriges kommuner ändras eller upphävs i snitt 17 procent av överklagade detaljplaner och områdesbestämmelser, motsvarande femårsgenomsnitt för Lund är cirka 11 procent.

Utvecklingsområden

Nöjd-Kund-Index bygglovsprocessen

Kommunen följer löpande kundnöjdhet inom bygglovsprocessen genom Nöjd-Kund-Index som genomförs i samarbete med Sveriges kommuner och regioner. Under pandemin 2021–2022 sjönk NKI på grund av det ökade ärendeflödet som genererade längre handläggningstider. Med ett stabiliserat ärendeflöde under 2023 ökade NKI igen och nådde den högsta nivån sedan 2016. NKI avseende Q4 2024 presenteras först i april 2025. Värdet som presenteras i diagrammet avser därför resultatet till och med kvartal tre 2024.

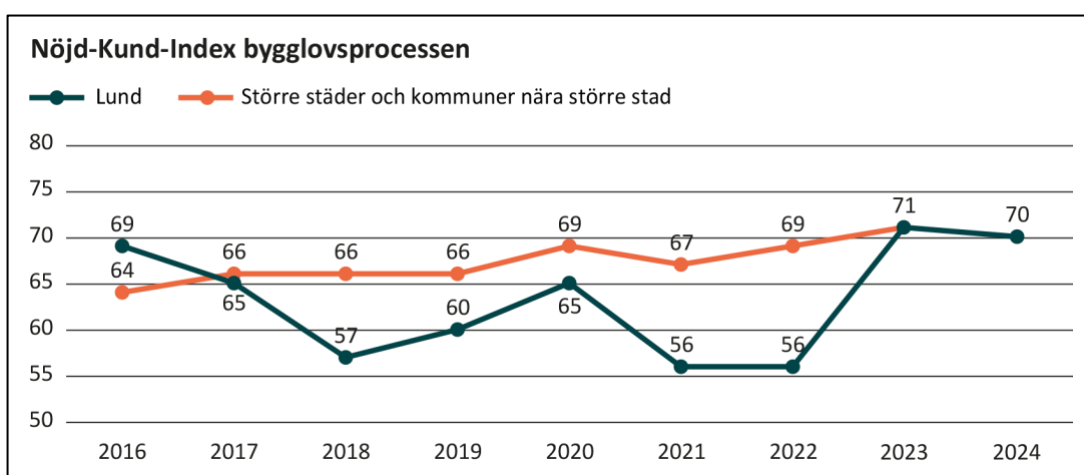

Bild: Bilden visar en graf där Lunds kommun har ett nöjd-kund-index på 69 för 2016 och 69 för 2023 med en jämförande linje som visar nöjd-kund-index för större städer och kommuner nära större stad som har ett nöjd-kund-index på 71 för 2024 till och med Q3.

De delfrågor av undersökningen som fått bäst resultat är frågor om attityd och bemötande gentemot sökande i handläggningen. Detta förklaras av att handläggare har haft möjlighet att spendera mer tid per ärende då ärendeinflödet har varit lägre 2024. Effektivare handläggningstider efter fokus på interna förbättringsarbeten under 2023–2024 har också haft en positiv effekt på NKI.

Nöjd-Kund-Index för bygglovsprocessen i Lund har nått snittet för större kommuner. Inom den kategorin finns det högt presterande kommuner som har NKI upp mot 80 och lägre presterande kommuner som har NKI ner mot 60. Lunds kommun siktar på att nå samma resultat som högt presterande kommuner och ser därför Nöjd-Kund-Index som ett fortsatt förbättringsområde, trots de senaste årens positiva utveckling.

Ledtider i detaljplaner

Lunds kommun mäter ledtider. Vi ser en viss försämring av ledtiderna i antagna detaljplaner under 2024. Försämringen beror på ett par antagna detaljplaner under årets som drar ner värdet. Med hänsyn till högt ärendeinflöde så har Lunds kommun ändå lyckats hålla korta ledtider.

Strävan mot att bli årets arkitekturkommun

I tävlingen Årets arkitekturkommun värderas Sveriges kommuner av Sveriges Arkitekter och HSB. Rankningen baseras på statistik från Statistiska centralbyrån och en enkät bland arkitekter om kommunens arbete med arkitektoniska värden.

Lunds kommun placerade sig mellan plats 20 och 10 under 2019–2022 och nådde en sätteplats 2023, en förbättring från plats 20 året innan. Rankningen för 2024 har inte gjorts ännu då samarbetet mellan HSB och Sveriges Arkitekter avstannat, men dialog pågår för att eventuellt skapa en ny rankning.

Lund har förbättrat sig inom byggande, rutiner, lagefterlevnad och bostadsförsörjning. Arkitekter, både kommunala och privata, rankar Lund högt. Lunds mål är att placera sig bland de tre bästa kommunerna i rankingen.

Miljö och hälsa

Miljönämnden är en kommunal myndighet som ansvarar för prövning, tillsyn och kontroll enligt livsmedelslagstiftningen, miljöbalken (inklusive tillsynen av strandskyddet), delar av strålskyddslagen, lagen om tobak och liknande produkter (rökfria miljöer), lagen om sprängämnesprekursorer och smittskyddslagstiftningen.

Miljönämnden ska följa utvecklingen i kommunen i miljö- och hälsoskyddshänseende och utarbeta förslag kring frågor eller problem som uppmärksammas och behöver åtgärdas. I den uppgiften samarbetar nämnden med myndigheter, organisationer och enskilda, vilkas verksamhet berör miljö- och hälsoskyddsområdet. I övrigt fullgör miljönämnden de uppdrag som kommunfullmäktige överlämnar till nämnden.

En viktig del i miljönämndens uppdrag är att verka för en hållbar stadsplanering och landsbygdsutveckling. Nämndens bidrag till den samlade samhällsbyggnadsprocessen är av stor betydelse för att vår växande kommun ska utvecklas hållbart och för att alla som bor, verkar och vistas i Lunds kommun ska ha en god livsmiljö.

Förvaltningen arbetar bland annat för

- minskade miljö- och klimatutsläpp till luft, mark och vatten.
- att alla ska ha tillgång till rent dricksvatten och säkra livsmedel.
- att göra det enkelt för verksamhetsutövare att ta ansvar inom miljö och hälsa.
- en hälsosam miljö och hälsa för barn, unga och äldre (god vistelsemiljö i förskola, skola och på äldreboenden).
- att upprätthålla områdesskydd (naturreservat) och allemansrätten (genom strandskyddstillsyn).
- minskad övergödning genom tillsyn av små avloppsanläggningar.
- en hållbar stadsplanering och landsbygdsutveckling i vår växande kommun.

Miljönämndens huvudsakliga målgrupper är:

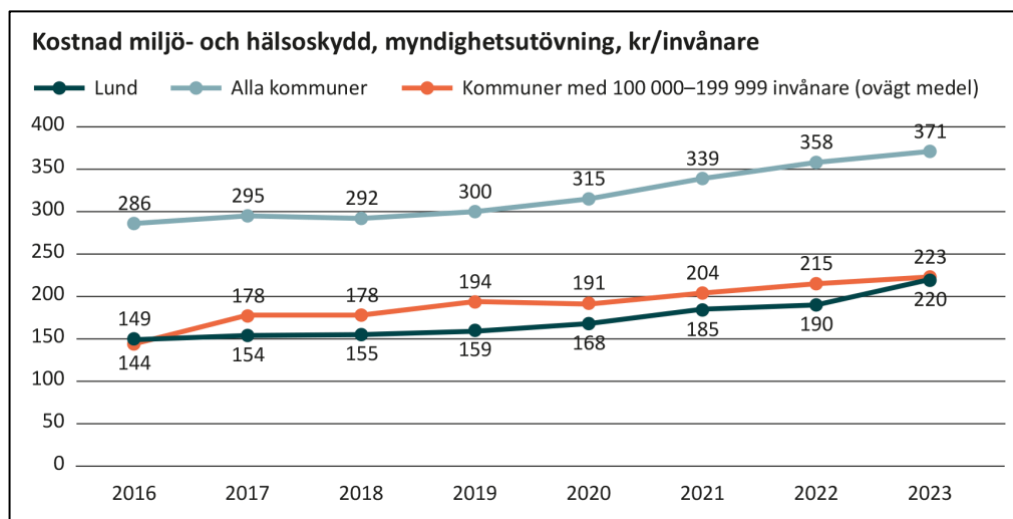
- Medborgare i kommunen utifrån behov av säker livsmiljö avseende bland annat kemikalier, livsmedel, vatten, luft och buller.
- Verksamhetsutövare (företag och organisationer inklusive kommunala verksamheter) som ska tillförsäkras en rättssäker och kvalitativ tillsyn.

Kostnadseffektivitet

Kostnaden (kronor/invånare) för miljönämndens verksamhet är lägre i Lund än i en genomsnittlig kommun, men ligger i nivå med snittet för kommungruppen.

Genom miljötillsynsförordningen (2011:13) har staten infört krav på miljönämnden att följa en nationell tillsynsstrategi enligt miljöbalken. Syftet är att få genomslag för nationella prioriteringar, lyfta fram angelägna utvecklingsområden för att stärka tillsynsverksamheten, öka tillsynens effektivitet, likvärdighet och rättssäkerhet, förenkla tillsynsmyndigheternas planering av tillsyn samt tydliggöra vad som ska följas upp. Regeringen har överlåtit åt centrala myndigheter att ta fram den nationella tillsynsstrategin. Strategin innehåller sju fokusområden med tillhörande preciseringar och nationella effektmål för tillsynen. Strategin uppdateras vart fjärde år.

Mot bakgrund av den nationella strategin, men även en högre komplexitet i lagstiftning och rättstillämpning, har miljönämnden behövt utöka verksamheten med fler handläggare, miljöjurister och processamordnare för planer och bygglov. Detta bedöms vara orsaken till att Lunds kurva i diagrammet nedan ökar till samma nivå som snittet för kommungruppen 2023.

Kvalitetsframgångar

Hög kvalitet i myndighetsutövningen

Miljönämndens jurister bidrar till att miljönämnden håller en hög kvalitet i myndighetsutövningen och att nämndens ärendeprocesser bedrivs rättssäkert och effektivt. Juristerna genomför regelbundet utbildningstillfällen kring ny lagstiftning inom miljönämndens ansvarsområden men även inom allmän förvaltnings- och kommunaljuridik.

Under 2024 hanterade miljönämnden drygt 3 900 ärenden. Merparten utgör myndighetsutövning där miljönämnden fattat beslut i tillsyns- eller prövningsärende. 20 ärenden har överklagats till högre instans, det låga antalet kan i sig anses vara en kvalitetsindikator.

- I ett fall har ett villkor i ett tillstånd ändrats.
- 10 ärenden är ännu inte slutligt avgjorda.
- I övriga 9 ärenden har miljönämnden fått rätt i överinstanserna.

Satsning på brottsförebyggande arbete

Miljönämnden påbörjade 2024 ett tillsynsprojekt mot avfallskriminalitet i samarbete med Länsstyrelsen Skåne och Center mot arbetslivskriminalitet i Polisområde syd. Projektet är primärt inriktat mot bygg- och rivningsarbetsplatser där stora mängder avfall riskerar att hanteras fel.

Checklistor, lagstöd och inspektionsmallar har tagits fram för att förenkla tillsynen. Myndighetsgemensam tillsyn genomfördes med Arbetsmiljöverket, Skatteverket, Länsstyrelsen och Polisen som ett pilotprojekt, med avsikt att sprida arbetssättet till andra kommuner i länet.

Projektet har lett till effektivare tillsyn, fler hanterade ärenden och ökad kompetens bland inspektörer. Det har också ökat närvaron i en tidigare sparsamt besökt bransch. Trots att avfallsmottagningar inte ligger i Lunds kommun, förväntas tillsynen få positiva effekter i regionen.

Den gemensamma samhällsbyggnadsprocessen

2023 inrättades en tjänst som processamordnare för planer och bygglov. Processamordnaren har skapat en tydlig struktur för miljönämndens involvering i planering och byggande, vilket höjt kvaliteten på nämndens yttranden och ökat kunskapen kring miljönämndens ansvarsområden inom samhällsbyggnadsförvaltningen.

Samordningen har gjort det möjligt att tidigt fånga upp tillsynsärenden, till exempel i samband med exploatering och rivning, och frigjort resurser för andra handläggare. Lunds kommun har nu en mer enhetlig röst i plan-, bygglovs- och miljöfrågor, med en tydligare miljöinriktning och stark förankring i lagstiftningen.

Utvecklingsområden

Den nya samhällsbyggnadsförvaltningen

Bildandet av en samhällsbyggnadsförvaltning innebär stora förändringar för miljönämnden och dess tjänstepersonsorganisation. Ett välfungerande samarbete mellan miljönämnd och tidigare miljöförvaltning ska finna nya arbetsformer och kanalisera angelägna frågor in i den nya förvaltningen. Miljönämndens självständiga roll i myndighetsutövning är viktig att förstå och värna.

Inrättandet av tjänsten som processamordnare för bygglovs- och planremisser är mycket uppskattad och har gett positiva effekter inom samhällsbyggnadsprocessen. Miljönämnden vill behålla och vidareutveckla denna funktion.

Miljönämndens behovsutredning för åren 2025–2027 visar att underskottet på tillsynsresurser minskat från ca 6 tjänster till ett genomsnittligt underskott motsvarande ca 2–3 tjänster. Särskilt ansträngd är situationen inom tillsynsområdet *Förorenad mark* där nationellt prioriterade arbetsuppgifter, som till exempel inventeringar av områden som kan vara förorenade av PFAS och egeninitierad tillsyn, inte hinns med i tillräcklig utsträckning. Detta kan riskera att bli en flaskhals i hela samhällsbyggnadsprocessen då det kan ta lång tid att få återkoppling från tillsynsmyndigheten på provtagningsplaner, miljötekniska markundersökningar och anmälningar av avhjälpandeåtgärder. Miljönämnden konstaterar också att det är en utmaning att rekrytera och behålla personal med rätt kompetens.

Ökad digitalisering kan effektivisera verksamheten och höja kvaliteten i myndighetsutövningen. Samordning av dessa frågor är möjlig med den nya samhällsbyggnadsförvaltningen.

Renhållning

Renhållningsstyrelsen har hand om den renhållning som enligt lag, författning eller lokal förordning är kommunens ansvar, i den mån den inte ålagts någon annan.

Förvaltningen bistår i övrigt kommuninvånarna med tjänster inom renhållningsområdet som de efterfrågar och som är lämpliga att sköta i kommunal regi.

Förvaltningens målgrupper är:

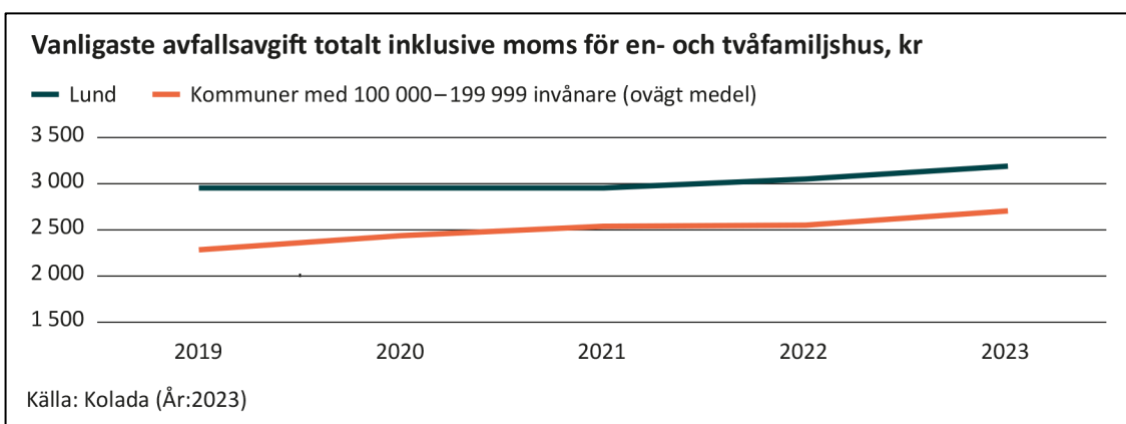
- Samtliga medborgare i kommunen som har behov av olika renhållningstjänster, tex sophämtning.
- Kunder som fastighetsägare, företagare etcetera med behov av renhållningstjänster inom det kommunala ansvaret.

En god, korrekt och resurssmart hantering av det avfall vi producerar är avgörande om vi ska nå de ambitiösa miljö- och klimatmålen såväl i Lunds kommun som nationellt och för att målen om största möjliga resurseffektivitet ska uppnås. Om avfallet inte omhändertas korrekt finns också risken för att avfallet hanteras på ett felaktigt och ibland direkt skadligt sätt som kan leda till fara för både människor och miljö.

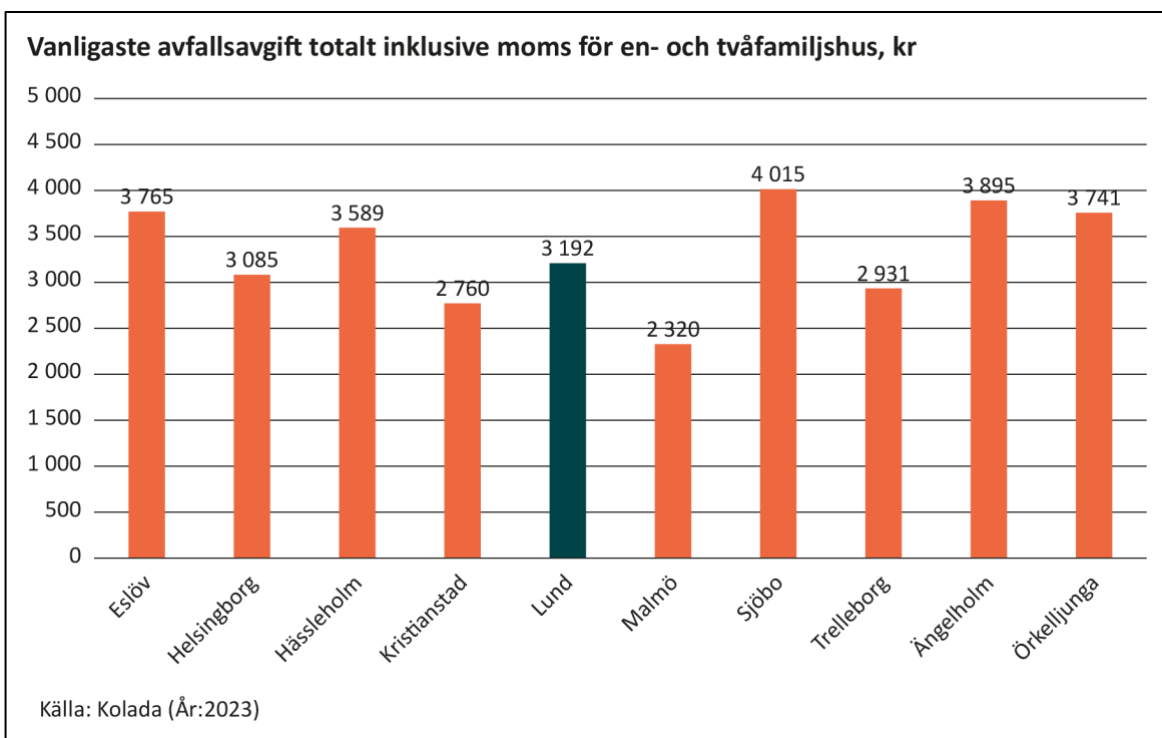
Kostnadseffektivitet

Lund har varit tidiga med att införa fastighetsnära insamling av förpackningar för en- och tvåfamiljshus. Insamlingen har varit en omtyckt extratjänst som kostat lite extra vid en jämförelse med kommuner som enbart hämtar restavfall och matavfall hos en- och

tvåfamiljshus. Kommunerna har nu fått ett kommunalt insamlingsansvar för förpackningar och senast 31 december 2026 ska alla kommuner i Sverige ha infört fastighetsnära insamling av förpackningar. Efter detta kommer denna jämförelse bli mer rättvisande då alla har ungefär samma insamlingssystem. Under 2024 har andelen av Lunds villaägare som frivilligt valt det fastighetsnära alternativet ökat från runt 80 procent till 89 procent. Vid den senaste jämförelsen med kommuner i liknande storlek oberoende av insamlingssystem ligger taxan i Lund 18 procent över medelvärdet. Vid en närmare titt över en sexårsperiod har Lund höjt sin taxa med 11 procent, medan höjningen för de andra kommunerna ligger på 22 procent under perioden.

Vid en jämförelse med kommuner som har motsvarande servicenivå i vårt närområde ligger Lund inte längre i taxetoppen utan hamnar på den billigare halvan. En anledning till detta är att Lund var tidiga med att erbjuda fastighetsnära insamling och har under många år lärt oss att bli effektiva.

Kvalitetsframgångar

Låg avgift för avfallshantering per kvadratmeter

Lund renhållningsverk hämtar avfall i egen regi vilket inte är helt vanligt i renhållningsbranschen. Vår fokus är att ge våra invånare och kunder en så prisvärd och bra upplevelse av sin avfallshantering som möjligt. En bra nationell jämförelse är Nils Holgerson-undersökningen där representanter från Bostadsrätterna, HSB Riksförbund, Hyresgästföreningen Riksförbundet, Riksbyggen och Sveriges Allmännyttan ingår. Ett av nyckeltalen i undersökningen är Avgift för avfallshämtning inkl. moms för typfastighet, angett som kronor per kvadratmeter. I denna undersökning har Lund varit billigare än båda jämförelsegrupperna de senaste fyra åren. Enligt detta nyckeltal kostade avfallshämtning i Lund drygt 16 kr per kvadratmeter, vilket är billigare än snittet för alla kommuner (23 kr) och snittet för kommungruppen (20 kr)

Fossilbränslefri fordonsflotta

Lunds renhållningsverk var tidiga med att inse att en stor del av vår miljöpåverkan skedde genom de transporter vi årligen genomför för att hämta kundernas avfall. Diesel byttes mot biogas och infrastruktur för detta byggdes. Sista steget blev när resterande diesel byttes till det förnybara drivmedlet HVO (hydrerad vegetabilisk olja) och Lunds renhållningsverk är nu sedan mer än ett decennium helt fossilbränslefria. Genomsnittet för alla kommuner är 76 procent förnybara drivmedel, och för kommungruppen är motsvarande siffra 95 procent. För kommande år fokuserar Lunds renhållningsverk på en mix av fossilbränslefria drivmedel som säkerställer att vi kan utföra vårt uppdrag.

Utvecklingsområden

Öka utsorteringsgraden

Lunds renhållningsverks viktigaste uppdrag för avfallsverksamheten är att minska avfallens mängd och farlighet. Avfallens mängd har en stark koppling till KF-målet Klimatneutralitet 2030. Mycket av avfallet som uppstår förbränns.

Avfallsförbränningsanläggningarna står för ca 7 procent av de svenska växthusgasutsläppen. Förutom klimatpåverkan så medför detta också att resurser går förlorade och måste ersättas av annan råvara.

Ungefär 60 procent av det avfall som finns i restavfallskärlet är sådant som borde varit utsorterat. Detta gör också att Sverige beräknas att inte klara de EU-mål som satts upp och att Sverige fått en varning för detta från EU. Som en följd av detta är just nu en promemoria *Reformering av avfallslagstiftningen* ute på remiss. Avfallshanteringen står inför stora förändringar för att klara de mål som satts upp.

Exempel på nya krav som införts i år är att kommuner även ska samla in trasiga textilier och farligt avfall från hushåll separat. Kommunerna ska också ta ett ökat ansvar för kommunikation till kommuninvånare och kunder om sortering och avfallsförebyggande. Lund var tidiga med fastighetsnära sortering, och Lundaborna är jämförelsevis duktiga på att sortera sitt avfall. Trots detta finns en stor förbättringspotential, och arbetet med att öka utsorteringsgraden behöver fortsätta

Minska avfallsmängden

Lund ligger lägre än andra kommuner och fortsätter att minska avfallsmängderna men för att nå ett hållbart samhälle krävs mer. Mål till 2026 är att Lundaborna ska vara nere på 401 kg kommunalt avfall per invånare. Det innebär en minskning med runt 10 kg per invånare och år.

Att minska det kommunala avfallet är något som är berör alla. Det räcker inte med att sortera bättre. Här gäller det att komma högre upp i avfallstrappan och sluta generera avfall. Detta uppnår vi endast genom att förebygga och återbruka - en beteendeförändring som kommer kräva insatser och ta tid.

Näringsliv

Lunds kommuns arbete med näringslivsfrågor syftar till att stötta företagandet i Lund. Under 2024 har arbetet med åtgärderna i handlingsplanen för näringslivsarbetet fortsatt och flera är genomförda enligt tidplan. Handlingsplanen är en konkretisering av Lunds kommuns näringslivsprogram och beskriver implementeringen av programmets målsättningar och delmål och gäller mellan 2024–2025. Genom handlingsplanen kan kommunen samarbeta med externa parter för att skapa goda förutsättningar för ett hållbart näringsliv. Målet är att näringslivet i Lund ska fortsätta att växa och skapa fler arbetstillfällen. Programmet och handlingsplanen är kommunens verktyg för att stödja företagsutveckling, främja innovation och samarbeta med externa parter för att skapa en gynnsam miljö för näringslivet i Lund.

Kostnadseffektivitet

Lunds kommun arbetar för att främja näringslivsstrukturen i kommunen genom att ge stöd till näringslivsbolag och kommunikationsinsatser. Vid jämförelse av kommunens nettokostnad för näringslivsfrämjande åtgärder mätt i kronor per invånare har Lunds kostnad minskat mellan 2020 och 2023, från 214 kr/invånare till 166 kr/invånare. Denna trend innebär också att Lund nu har en betydligt billigare näringslivsfrämjande verksamhet än de båda jämförelsegrupperna (Riket: 217 kr/invånare och kommungruppen 218 kr/invånare).

Kvalitetsframgångar

Fortsatt positiv utveckling av kommunens företagsklimat

Lundaföretagare ger i år igen höjt betyg på kommunens företagsklimat och service i myndighetsutövningen i två återkommande undersökningar.

I Sveriges kommuner och regioners "Öppna jämförelser INSIKT" förbättras Nöjd-Kund-Index (NKI) med två enheter till NKI 76 jämfört med föregående års resultat, NKI 74. Myndighetsområdet markupplåtelse har utvecklats starkt sedan föregående år och ökar med tio enheter till NKI 78 på den hundragraddiga betygsskalan. Högst betyg får myndighetsområdet serveringstillstånd, med NKI 91 vilket är högt över genomsnittet i riket och regionen. Lund placerar sig på plats åtta bland landets 15 största kommuner.

I Svenskt Näringslivs kommunranking 'Lokalt företagsklimat' placerar sig Lund på plats fyra bland landets 15 största kommuner. Den delfråga som har störst påverkan på kommunens ranking är det sammanfattande omdömet på det lokala företagsklimatet. Här har Lundaföretagarnas betyg höjts markant sett över en femårsperiod. Jämfört med

föregående år förbättras betyget mest på delfrågan som gäller tillgång till relevant kompetens. Lägst betyg ger företagen till kommunens information till företag samt upphandling.

"Fler Lundabor i arbete" och kompetensförsörjningsfrågan

Temaledningsgruppen "Fler Lundabor i arbete" har drivits vidare och förstärkts genom utökad samverkan mellan arbetsmarknads- och socialförvaltningen, utbildningsförvaltningen och kommunkontoret. Det har bidragit till tydligare överblick av internt och externt kompetensförsörjningsarbete samt konkreta insatser och dialog med näringslivet.

Fortsatt stöd till ungas kompetensutveckling mot arbetslivet under 2024 har skett genom bland annat Ung Företagsamhet, "Sommarlovsentreprenör", evenemangen Youth Fair, UF-Startup samt samarbeten med gymnasieskolor, andra kommuner, Region Skåne och främjarsystemet inkl. Ung Företagsamhet Skåne. Under året avslutades även ett treårigt projekt för att stärka socialt företagande i Lunds kommun och införandet av sysselsättningskrav för att matcha arbets sökande med kommunens upphandlade leverantörer.

För att stärka arbetsmarknadens effektivitet och inkluderande samt förbättra tillgången till sysselsättning av god kvalitet inom life science och tech, sjösattes under året Interreg Öresund-Kattegatt-Skagerrak-projektet Cross-border Talent Bridge. Lunds kommun är projektägare och övriga projektpartner är bland andra Copenhagen Capacity, Medicon Valley Alliance, Köpenhamns kommun, Medicon Village och Ideon.

Fokus på etableringar och investeringar

Kommunen har sedan april 2024 en person anställd för att arbeta med att locka nya etableringar och investeringar till Lund. Lunds attraktivitet ligger i stadens innovationsområden, internationella forskningsanläggningar och universitet som bidrar till en hög densitet av kunskap och kompetens. Detta behöver paketeras och marknadsföras på ett sådant sätt att rätt målgrupp känner till och förstår vad Lund som plats har att erbjuda, detta för att öka den nationella och internationella kännedomen om staden. För att uppnå denna kännedom har samarbete internt inom kommunen, externt med Lunds befintliga näringsliv samt ökat samarbete med Invest in Skåne och Malmö stad påbörjats och är i fortsatt utveckling.

Utvecklingsområden

Fler Lundabor i arbete

Lunds kommun kommer att fortsätta arbeta för att få fler lundabor i arbete och skapa nya arbetstillfällen. Detta kommer göras tillsammans med det privata näringslivet då kompetensförsörjningsfrågan är den största utmaningen för att få företagen att växa. Det handlar om att matcha rätt kompetens med rätt arbetsgivare. Kommunen kommer fortsätta att arbeta förvaltningsöverskridande för att kunna hjälpa företag att hitta rätt kompetens.

Fler företagsetableringar

Det kommer fortsatt även vara ett utvecklingsområde att arbeta proaktivt med etableringar i kommunen. Lunds kommun har etablerat ett samarbete med Region

Skåne, Helsingborgs stad och Malmö stad för att kunna lyfta hela Skåne som en plats för etableringar. Dessutom kommer Lund att fokusera på att arbeta med företag inom dual-use och Life-Science för att profilera sig framöver. Det kommer dessutom vara viktigt för kommunen att fortsätta utnyttja forskningsanläggningarnas placering och arbetet kring Lund Innovation District. Även ett tydligare samarbete med Lunds universitet ska ta form för att locka företag och kompetens till Lunds kommun.

Summering och slutsatser

I detta kapitel summeras analyserna av kvaliteten i Lunds kommun som beskrivits i kvalitetsrapporten, genom avsnitten *identifierade styrkor* och *identifierade utmaningar och framtida utveckling*.

Identifierade styrkor – Fortsatt hög kvalitet och nöjda invånare

Kvalitetsrapportens analyser visar att Lunds kommun fortsatt över tid och generellt för olika verksamhetsområden har en relativt sett hög kvalitet, detta jämfört med både gruppen kommuner med 100 000–199 999 invånare liksom för gruppen alla kommuner. Nöjdheten hos invånarna som deltagit i exempelvis SCB:s medborgarundersökning och olika brukarundersökningar är fortsatt hög för flera kategorier, bland annat för Lund som en plats att bo och leva på, liksom för upplevelsen av flertalet av kommunens verksamheter.

En förklaring till kommunens goda resultat kan härledas till att det inom flera verksamhetsområden finns etablerade strukturer och arbetssätt för att systematiskt säkra och utveckla kvaliteten. En annan förklaring grundas i Lunds goda förutsättningar. I inledningen av rapporten görs nedslag i dessa förutsättningar, både gällande ekonomi och den demografiska sammansättningens villkor i Lund. Detta sammantaget kan på olika sätt bidra till verksamheternas kvalitet. Befolkningens hälsa och socioekonomiska förutsättningar kan påverka både nyttjandegrad av tjänster och insatser, kravställandet och förväntningarna samt att det kan ha inverkan på utfall och resultat, exempelvis för skolans kvalitetsindikatorer där föräldrars utbildningsbakgrund har en direkt påverkan på elevers kunskapsresultat.

Identifierade utmaningar och utveckling framåt – Förändrade förutsättningar prövar kommunens utvecklingsförmåga

Välfärdssektorn och dess förutsättningar är i förändring och detta påverkar även Lunds kommun. Under året har förändringstrycket blivit än mer påtagligt, inte minst vad gäller Lunds befolkningsutveckling. De vikande födelsetalen och den reviderade prognosen kring födelsetalen innebär en större förväntad minskning av barn i förskole- och grundskoleåldern under de närmaste åren än tidigare beräkningar angett. Den sedan länge kända utvecklingen med ett kraftigt ökande antal och andel äldre kvarstår. Lunds kommuns befolkning fortsätter samtidigt att växa, om än i en något lägre takt på sikt jämfört med tidigare prognoser.

De förändrade förutsättningarna innebär att kommunens utvecklingsförmåga och omställningskapacitet har aktiverats, i syfte att kunna möta förändrade behov och krav samt för att kunna säkra kvaliteten. Under året har utbildningsverksamheten för barn och unga intensifierat arbetet med att anpassa kapaciteten till behovet av platser, bland annat genom avveckling av förskolor och grundskolor samt att vissa nybyggnadsprojekt har skjutits fram. Vård- och omsorgsnämnden har samtidigt växlat upp arbetet med kostnadsreducerande åtgärder och med att effektivisera arbetsätten.

Lunds kommuns totala kostnadsläge är högt och ser ut att öka. Det avspeglas bland annat i jämförelser av nettokostnadsavvikelse över tid och där siffror för 2023 (senaste tillgängliga data) visar på en ökning inom samtliga verksamheter utom fritidsverksamheten. I relation till detta visar kvalitetsrapportens analyser att det är

tydligt att flertalet av kommunens verksamheter drivs av höga ambitioner som anses vara kostnadsdrivande. Ambitionerna manifesteras både genom högt ställda krav – både i form av skärpt lagstiftning, politiska beslut som anger ramar, målbilder och servicenivåer för verksamheterna, men också i tjänsteorganisationens stolthet över verksamheten och den ständiga strävan mot att kvalitetssäkra och utveckla den samma.

Lunds kommuns effektiviseringspolitiska råd har rekommenderat att kommunen fokuserar mer på effektivitet. De påpekar att det är en vanlig uppfattning att god kvalitet alltid kräver ökade resurser, men studier visar på svaga samband för detta. För att möta framtidens utmaningar bör effektivitet integreras i kommunens mål, budget och utvecklingsarbete. Sedan 2021 har Lunds kommun fokuserat på att öka effektiviteten genom systematiska analyser av resurser, volymer och kvalitet. Målet är att skapa kunskapsbaserade underlag för strategisk planering och ändamålsenliga prioriteringar.

När Lunds förutsättningar nu förändras är det av stor vikt att vårda och upprätthålla den kvalitet och attraktivitet som kommunen redan besitter – att kunna *Behålla hög kvalitet med begränsade resurser* är fortsatt en avgörande strategisk blickpunkt för kommunkoncernen för planeringsperioden 2026–2028 (se Planeringsdirektiv EVP 2026–2028, KS 2024/1108).

Kvalitetsrapporten 2024 visar att systematiska analyser av effektivitet tillsammans med ett aktivt omställningsarbete är fortsatt viktiga för att säkerställa framtida kvalitet i Lunds kommuns service och tjänster.